

Pieta Salonen

POLIITTISEN LUOTTAMUKSEN VAIKUTUS KANSALAISTEN HALUKKUUTEEN LISÄTÄ EU:N TOIMIVALTUUKSIA

Johtamisen ja talouden tiedekunta
Pro gradu -tutkielma
toukokuu 2020

TIIVISTELMÄ

Pieta Salonen: Poliittisen luottamuksen vaikutus kansalaisten halukkuuteen lisätä EU:n toimivaltuuksia
Pro gradu -tutkielma, 64s., 63 liites.
Tampereen yliopisto
Politiikan tutkimuksen tutkinto-ohjelma
toukokuu 2020

Tämä pro gradu -tutkielma käsittelee poliittisen luottamuksen vaikutusta kansalaisten halukkuuteen laajentaa EU:n toimivaltuuksia. Poliittisen luottamuksen ymmärretään kattavan kansallisen poliittisen luottamuksen lisäksi EU-instituutioihin luottamuksen. Suhtautumista EU:n toimivaltuuksien laajentamiseen tarkastellaan osana EU-asenteita koskevaa laajaa tutkimuskirjallisuutta. Aineistona tutkimuksessa toimii eurobarometri 89.1. ja menetelminä käytetään tilastollisia menetelmiä, kuten erilaisia kuvailevia menetelmiä sekä lineaarista regressioanalyysia.

EU-asenteisiin vaikuttavia tekijöitä on tutkittu viime vuosikymmeninä laajasti, ja myös poliittisen luottamuksen vaikutus EU-asenteisiin on saanut vahvistusta useista eri empiirisistä analyyseista. EU-asenteiden tutkimuksessa on kuitenkin vasta viime aikoina ymmärretty, että kansalaisilla voi olla erilaisia mielipiteitä integraation eri aspekteista, eikä heitä voi välttämättä jakaa yksiselitteisesti EU:n kannattajiin ja vastustajiin. EU-asenteita onkin syytä tutkia monesta eri näkökulmasta ja pyrkiä selittämään niiden osatekijöiden vaihtelua, jotka yhdessä muodostavat yksilön suhtautumista EU-integraatiota kohtaan. Tässä tutkimuksessa pyritään selvittämään, mitkä tekijät vaikuttavat nimenomaan kansalaisten suhtautumiseen EU:n toimivaltuuksien laajentamista kohtaan.

Tutkimuksen hypoteesien mukaan poliittinen luottamus vaikuttaa EU:n toimivaltuuksien laajentamiseen suhtautumiseen saman suuntaisesti kuin sen on todettu aiemmissa tutkimuksissa vaikuttavan EU-asenteisiin. Korkean kansallisen poliittisen luottamuksen on havaittu lisäävän EU:hun positiivisesti suhtautumista. Samaan aikaan kansallisiin instituutioihin enemmän kuin EU-instituutioihin luottamisen on havaittu laskevan EU-kannatusta. Tämä poliittisen luottamuksen kahden suuntainen vaikutus näyttää tämän tutkimuksen perusteella pitävän paikkansa myös EU:n toimivaltuuksien laajentamiseen suhtautumisen kysymyksessä.

Analyysin perusteella kansalaiset suhtautuvat keskimäärin positiivisesti ajatukseen EU:n toimivallan lisäämisestä. EU-instituutioihin myös luotetaan enemmän kuin kansallisiin instituutioihin suurimmassa osassa EU:n jäsenmaita. Yksilötason analyysi kertoo, että EU-instituutioihin enemmän kuin kansallisiin instituutioihin luottavat kansalaiset ovat selvästi valmiimpia laajentamaan EU:n toimivaltuuksia kuin kansallisiin instituutioihin enemmän luottavat. Tulokset noudattelevat odotusten mukaisesti EU-asenteiden tutkimuksessa aiemmin havaittuja vaikutussuuntia.

Avainsanat: Poliittinen luottamus, Euroopan integraatio, EU-asenteet, EU-kannatus, EU:n toimivalta

Tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck -ohjelmalla.

SISÄLLYSLUETTELO

1. JOHDANTO.....	1
2. EU-ASENTEET	5
2.1. EU-asenteet, EU-kannatus ja EU:n toimivaltuuksien laajentamiseen suhtautuminen	5
2.2. EU-asenteisiin vaikuttavat tekijät.....	7
2.2.1. <i>Utilitaristiset tekijät</i>	7
2.2.2. <i>Identiteetti</i>	11
2.2.3. <i>Kansallinen tilanne</i>	15
3. POLIITTINEN LUOTTAMUS.....	20
3.1. Poliittisen luottamuksen käsite	20
3.2. Kansallinen poliittinen luottamus	22
3.3. Luottamus EU-instituutioihin.....	25
3.4. Poliittisen luottamuksen suhde EU-asenteisiin	28
4. AINEISTO JA MENETELMÄ.....	31
5. ANALYYSI.....	39
5.1. EU:n toimivaltuuksien laajentamiseen suhtautuminen.....	39
5.2. Luottamus kansallisiin instituutioihin ja EU-instituutioihin	42
5.3. Poliittisen luottamuksen vertailu	44
5.4. Poliittisen luottamuksen vaikutus halukkuuteen lisätä EU:n toimivaltuuksia	47
6. JOHTOPÄÄTÖKSET	59
7. LÄHTEET	65
LIITTEET	70

1. JOHDANTO

Eurokriisi, maahanmuuttokriisi, Brexit (Iso-Britannian ero Euroopan unionista) ja koronapandemia ovat asettaneet Euroopan unionille (EU) ennennäkemättömiä haasteita. 2010-luvusta on käytetty jopa nimitystä "kriisien vuosikymmen" (Schimmelfenning 2018, 969), eivätkä kriisit näytä jättävän Eurooppaa rauhaan 2020-luvun puolellakaan. EU:n tulevaisuus ei ole näyttänyt koskaan aikaisemmin integraation historiassa yhtä epävarmalta kuin tällä hetkellä.

Integraation alkuaikoja leimasi niin sanottu "sallivan konsensuksen" (engl. *permissive consensus*) aika, jolloin kansalaiset kiinnittivät hyvin vähän huomiota integraatiokehitykseen, ja antoivat sille passiivisen hyväksyntänsä (Inglehart 1970, 773). Mitä pidemmälle integraatiokehitys on jatkunut, sitä enemmän kansalaiset ovat heränneet myös vastustamaan sitä. Edellä mainittujen kriisien myötä EU on politisoitunut voimakkaasti, ja kansalaiset ovat alkaneet muodostaa siitä hyvinkin kriittisiä mielipiteitä, mikä näkyy myös euroskeptisten puolueiden kannatuksen kasvussa eri puolilla Eurooppaa. Toistaiseksi jokaisella uudella perussopimuksella on kuitenkin kasvatettu EU:n toimivaltuuksia (Tömmel 2014, 56).

Kaikki perussopimusmuutokset eivät ole tosin menneet läpi kansanäänestyksissä ensimmäisellä yrittämällä: esimerkiksi EU:n perustuslaiksi kaavailtu sopimus kaatui Hollannin ja Ranskan kansanäänestyksiin. Sopimus hyväksyttiin vasta muutosten jälkeen Lissabonin sopimuksena, joka astui voimaan vuonna 2009. (Tömmel 2014, 69–73.) Lissabonin sopimuksen voimaantulosta on kulunut tätä kirjoitettaessa jo 10 vuotta. Se on pisin jakso EU:n elinkaaren aikana ilman uutta perussopimusta. Ovatko kriisit lamaannuttaneet EU:n toimintakyvyn niin, että uudistumiselle ei ole nyt resursseja? Vai löytyykö selitys kansalaisten kasvaneesta EU-vastaisuudesta?

Tutkin tässä tutkielmassa mahdollisuutta, että poliittinen luottamus olisi yksi tekijä, joka vaikuttaa kansalaisten suhtautumiseen EU:n toimivaltuuksien laajentamista kohtaan. Aiemmassa tutkimuskirjallisuudessa on perehdytty kattavasti EU-kannatukseen mahdollisesti vaikuttaviin tekijöihin, ja viime vuosina paljon myös euroskeptisismiin vaikuttaviin tekijöihin. Poliittisen luottamuksen onkin havaittu olevan yhteydessä molempiin (ks. esim. Harteveld ym. 2013; Armingeon & Ceka 2014).

Pidän kysymystä EU:n toimivaltuuksien laajentamisesta kuitenkin erillisenä EU-kannatuksesta tai sen vastustamisesta sinänsä. Voimme toki olettaa, että EU:n kannattajat tukevat toimivaltuuksien kasvattamista EU:n vastustajia todennäköisemmin, mutta tällainen karkea jaottelu antaa turhan yksinkertaistavan kuvan todellisesta tilanteesta. EU-myönteinen henkilö voi esimerkiksi kannattaa EU:ta nykymuotoisena regiiminä haluamatta kuitenkaan lisätä sille enempää toimivaltuuksia. Tällöin hän suhtautuu EU:hun myönteisesti, mutta EU:n toimivaltuuksien laajentamiseen kielteisesti. Toisaalta euroskeptikko voi vastustaa EU:ta esimerkiksi siitä syystä, että kokee sen nykymuodossaan epädemokraattiseksi, mutta näkisi mielellään EU:n liikkuvan enemmän liittovaltiokehityksen suuntaan, eli tiivistävän integraatiota. Tällöin hän suhtautuu EU:hun kielteisesti, mutta toimivaltuuksien laajentamiseen myönteisesti.

Koenkin, että on syytä tutkia tarkemmin, mitkä tekijät saavat kansalaisen kannattamaan tai vastustamaan EU:n toimivaltuuksien laajentamista erillisenä kysymyksenä yleisestä EU-kannatuksesta. On myös kiinnostavaa selvittää, millä politiikan aloilla kansalaiset olisivat valmiimpia luovuttamaan EU:lle lisää toimivaltuuksia kansallisilta hallintoelimiltä, ja onko olemassa jokin tietty politiikan ala, jolla kansalaiset ovat haluttomia luovuttamaan toimivaltuuksia EU:lle korkeasta poliittisesta luottamuksesta huolimatta. Pyrinkin tällä tutkielmalla valottamaan kansalaisten toiveita EU:n toimivaltuuksien suhteen moniulotteisemmin kuin aiemmassa tutkimuskirjallisuudessa on onnistuttu selvittämään.

Poliittisella luottamuksella tarkoitetaan tässä yhteydessä kansallisen poliittisen luottamuksen ja EU-instituutioihin luottamisen yhteisvaikutusta eli sitä, kuinka paljon kansalainen luottaa kansallisiin poliittisiin instituutioihin ja kuinka paljon hän luottaa EU-instituutioihin. Kansallisella poliittisella luottamuksella on useissa tutkimuksissa havaittu olevan merkittävä vaikutus kansalaisten EU-kannatukseen. Korkea kansallinen poliittinen luottamus vaikuttaa olevan yhteydessä EU-kannatukseen ja alhainen kansallinen poliittinen luottamus puolestaan EU-vastaisuuteen (ks. esim. Anderson 1998; Rohrschneider 2002; Kritzinger 2003).

Viimeisimmät tutkimukset osoittavat kuitenkin, että oikeastaan merkityksellisintä ei ole yksin kansallisen poliittisen luottamuksen taso, vaan kansallisen poliittisen luottamuksen taso *suhteessa* EU-instituutioihin luottamisen tasoon (de Vries 2018, 205–206). Yksilöt, jotka luottavat kansalliseen poliittiseen järjestelmäänsä enemmän kuin EU:n poliittiseen järjestelmään, ovat todennäköisemmin euroskeptisiä kuin yksilöt, jotka luottavat EU-instituutioihin enemmän kuin kansalliseen poliittiseen järjestelmäänsä. Tavoitteenani onkin

soveltaa tätä havaintoa EU-kannatusta koskevista tutkimuksista EU:n toimivaltuuksien laajentamisen kysymyksen tutkimiseen. Tutkin siis sitä, kannattavatko EU:n toimivaltuuksien laajentamista erityisesti ne, jotka luottavat EU:n poliittiseen järjestelmään *enemmän* kuin kansalliseen poliittiseen järjestelmään ja toisin päin.

Tutkielman tutkimuskysymys muodostuu seuraavasti:

1. Miten kansallisen poliittisen luottamuksen ja EU-instituutioihin luottamuksen suhde vaikuttaa kansalaisen halukkuuteen laajentaa EU:n toimivaltuuksia?

Tutkimuskysymykseen pyritään löytämään vastauksia tilastollisen analyysin avulla. Tutkimuksen aineistona käytetään eurobarometrejä, eli Euroopan komission keräämiä kyselytutkimusaineistoja. Eurobarometrejä on käytetty lukuisissa EU-asenteita käsittelevissä tilastollisissa tutkimuksissa aiemminkin, joten saman aineiston käyttäminen mahdollistaa vertailun aiempaan kirjallisuuteen. Tutkimuksen aineistona toimii eurobarometri 89.1., joka on kerätty maaliskuussa 2018. Tämä eurobarometri valikoitui tutkimuksen aineistoksi, koska se on tuorein eurobarometri, jossa on kysytty kaikki tutkimuksen analyysiin tarvittavat kysymykset poliittisesta luottamuksesta sekä suhtautumisesta EU:n toimivaltuuksiin.

Menetelminä tutkimuksessa toimivat tilastolliset menetelmät, kuten erilaiset kuvailevat menetelmät sekä lineaarinen regressioanalyysi. Poliittisen luottamuksen sekä EU:n toimivaltuuksien laajentamiseen suhtautumisen muuttujia tarkastellaan ensin erillisinä kuvailevien menetelmien avulla. Kuvailevan analyysin tarkoituksena on paitsi luoda kokonaiskuva muuttujien käyttäytymisestä aineistossa myös havainnollistaa poliittisen luottamuksen tason eroja jäsenmaiden välillä ja eri jäsenmaiden kansalaisten suhtautumista EU:n toimivaltuuksien laajentamiseen. Analyysissa tarkastellaan muun muassa eroja vanhojen ja uusien jäsenmaiden välillä sekä maantieteellisesti eri puolilla Eurooppaa sijaitsevien jäsenmaiden välillä. Kuvailevilla menetelmillä pyritään havainnollistamaan, että jäsenmaissa, joissa kansallinen poliittinen luottamus on keskimäärin alhaisempaa kuin luottamus EU:hun, suhtautuminen EU:n toimivaltuuksien laajentamiseen on myönteistä ja vastaavasti toisin päin.

Tämän jälkeen muuttujien yhteyttä toisiinsa ja yhteyden tilastollista merkitsevyyttä tutkitaan tarkemmin regressioanalyysin kautta. Regressioanalyysissä selitettävänä muuttujana toimii suhtautuminen EU:n toimivaltuuksien laajentamiseen. Selittävänä muuttujana käytetään poliittista luottamusta, joka saadaan yhdistämällä kansallisiin poliittisiin instituutioihin

luottamisen muuttuja sekä EU-instituutioihin luottamisen muuttuja yhdeksi summamuuttujaksi ja koodaamalla edelleen dummy-muuttujiksi. Lisäksi kontrolloidaan aiempien tutkimusten perusteella tiedossa olevat EU-asenteisiin vaikuttavat tekijät: koulutustaso, tulotaso, ikä, sukupuoli, poliittinen sofistikaatio, poliittinen orientaatio, voimakas kansallinen identiteetti, suhtautuminen maahanmuuttoon sekä suhtautuminen taloudentilaan. Regressioanalyysin tehtävänä on vahvistaa kuvailevan analyysin havainnot sekä tarkentaa käsitystä siitä, kuinka merkittäviä tulokset ovat. Regressioanalyysin avulla on myös mahdollista tarkastella eroja jäsenmaiden välillä.

Tutkielma rakentuu johdannon lisäksi kaksiosaisesta teoriaosuudesta, aineiston ja menetelmän esittelystä, analyysiosioista sekä johtopäätöksistä. Tutkielman teoreettinen viitekehys jakautuu kahteen osaan. Luvussa 2. käsitellään tutkimuksen selitettävänä muuttujana toimivaa EU:n toimivaltuuksien laajentamiseen suhtautumista sekä laajemmin EU-asenteita ja niihin vaikuttavia tekijöitä. Luvussa 3. puolestaan käsitellään tutkimuksen selittävänä muuttujana toimivaa poliittista luottamusta. Tutkimuksessa käytettävä aineisto ja menetelmät esitellään luvussa 4, ja luku 5. on varattu varsinaiselle analyysille. Lopuksi johtopäätösosiossa pohditaan tutkimuksen tuloksia ja tutkimuksen sijoittumista laajempaan teoreettiseen kontekstiin.

2. EU-ASENTEET

2.1. EU-asenteet, EU-kannatus ja EU:n toimivaltuuksien laajentamiseen suhtautuminen

Kansalaisten EU-asenteisiin vaikuttavia tekijöitä on tutkittu laajalti Euroopan integraation alkuaajoista lähtien. Ensimmäiset vuosikymmenet kirjallisuus keskittyi selittämään sitä, mitkä tekijät saavat kansalaisen kannattamaan integraatiota (ks. esim. Inglehart 1970; Gabel & Palmer 1995). Viime aikoina huomio on keskittynyt enemmän euroskeptisismiin tutkimukseen. Asetelma on näin käännetty pääläelleen, ja tutkitaankin niitä tekijöitä, jotka saavat kansalaisen vastustamaan integraatiota (ks. esim. Hooghe 2007; Hakhverdian ym. 2013). Oli näkökulma kumpi hyvänsä, useimpien tutkimusten selitettävänä muuttujana on siis toiminut EU-kannatus.

Muutamit tuoreemmat tutkimukset ovat kuitenkin haastaneet tämän asetelman ja alkaneet tutkia EU-asenteita moniulotteisempina käsitteenä. Kansalaisia ei välttämättä voikaan luokitella yksiulotteisesti joko EU:n kannattajiin tai sen vastustajiin, vaan heillä voi olla erilaisia mielipiteitä integraation eri aspekteista. (Hobolt & de Vries 2016, 414.) Tutkimuksellani hyppään mukaan tähän uudempaan EU-asenteiden tutkimuksen aaltoon ja tutkin yleisen EU-kannatuksen sijaan kansalaisten mielipiteitä EU:n toimivaltuuksien laajentamisesta, eli siitä, siirretäänkö lainsäädäntövaltaa kansalliselta tasolta EU:lle. Pyrin tässä alaluvussa avaamaan, miten tässä tutkimuksessa ymmärretään EU-asenteiden käsite, sekä EU-kannatuksen ja EU:n toimivaltuuksien laajentamiseen suhtautumisen käsitteet. Tavoitteenani on myös selvittää, mitä eroa näillä käsitteillä on, ja miten niitä käytetään yleensä tutkimuskirjallisuudessa.

Käytetäänpä tutkimuskohteena EU:n integraation kannatukseen vaikuttavia tekijöitä tai euroskeptisismia, useimmat EU-asenteita mittaavista tutkimuksista nojaavat samoihin teoreettisiin lähtökohtiin. Niistä onkin muodostunut valtavan laaja, mutta suhteellisen yhtenäinen tutkimuskirjallisuus, jota voisi nimittää esimerkiksi EU-kannatuksen tutkimukseksi tai EU-asenteiden tutkimukseksi. Itse suosin termiä EU-asenteiden tutkimus, sillä EU-kannatus viittaa tämän tutkimuksen tarpeisiin turhan kapeasti kansalaisten dikotomiseen mahdollisuuteen joko kannattaa tai vastustaa EU:n integraatiota. Aiemmassa tutkimuskirjallisuudessa termi EU-kannatus on kuitenkin hyvin yleisesti käytössä, ja näitä kahta termiä käytetään käytännössä toistensa synonyymeinä (Hobolt & de Vries 2016, 415–416).

Seuraavassa alaluvussa 2.2. esitellään tärkeimpiä aiemmassa tutkimuskirjallisuudessa havaittuja EU-asenteisiin vaikuttavia tekijöitä. Useimmat näistä tutkimuksista käyttävät termiä EU-kannatus, joten se tulee esiintymään myös kyseisessä luvussa useaan otteeseen. Pyrinkin sekaannusten välttämiseksi seuraavaksi selventämään, miten tässä tutkimuksessa ymmärretään käsitteet EU-kannatus ja EU-asenteet.

EU-asenteet ymmärretään laajana käsitteenä, joka kattaa paitsi kansalaisen mielipiteet EU:sta yleisesti, myös suhtautumisen unionin laajentumiseen ja integraation tiivistymiseen sekä kansalaisen mielipiteet EU:n tuottamista päätöksistä. EU-asenteita pidetään näin ollen laajempänä käsitteenä kuin EU-kannatusta, joka puolestaan viittaa ainoastaan kansalaisen suhtautumiseen maansa EU-jäsenyyteen, jota tavallisesti mitataan tutkimuksissa eurobarometrin kysymyksellä siitä, onko vastaajan mielestä hänen kotimaansa EU-jäsenyys hyvä vai huono asia. EU:hun vielä kuulumattomissa hakijamaissa vastaajilta puolestaan kysytään, haluaisiko vastaaja, että hänen kotimaansa liittyisi EU:hun. EU-asenteet ymmärretään tässä tutkimuksessa ikään kuin kattokäsitteenä erilaisille kansalaisten mielipiteille EU:sta, joista EU-kannatus on yksi osatekijä. EU-kannatukseen vaikuttavia tekijöitä voidaankin siksi pitää myös EU-asenteisiin vaikuttavina tekijöinä, mutta ei välttämättä toisinpäin, ainakaan tarkemmin tutkimuksessa käytettyjä muuttujia tarkastelematta.

Selitettävänä muuttujana käytettävä suhtautuminen EU:n toimivaltuuksien laajentamiseen ymmärretään kansalaisen halukkuutena lisätä EU:n lainsäädäntövaltaa siirtämällä toimivaltuuksia kansallisen tason lainsäätäjiltä EU-tasolle. EU:n toimivaltuuksia voidaan laajentaa ainoastaan muuttamalla perussopimuksia, ja niitä onkin laajennettu jokaisella perussopimuksella tähän mennessä (Tömmel 2014, 56). Viimeisin perussopimus (Lissabonin sopimus) on kuitenkin vuodelta 2009, joten sen jälkeen toimivaltuuksissa ei ole tapahtunut muutoksia.

Kansalaisen suhtautuminen EU:n toimivaltuuksien laajuuteen voi tietysti olla myös niin negatiivinen, että hän haluaa päinvastoin lisätä kansallisen tason päättäjien lainsäädäntövaltaa ottamalla sitä pois EU:lta. Tähän tähtäävät esimerkiksi useat euroskeptiset poliittiset liikkeet. Tutkimuksessa käytettävä aineisto asettaa kuitenkin omat rajoitteensa operationalisoinnille. Sen vuoksi suhtautumista EU:n toimivaltuuksiin tarkastellaan nimenomaan halukkuutena tai haluttomuutena luovuttaa EU:lle lisää valtaa eli laajentaa toimivaltuuksia, ja vallan pois ottaminen rajataan kysymyksenasettelun

ulkopuolelle. Johtopäätöksissä pohditaan tarkemmin aineiston rajoitteiden merkitystä sekä mahdollisia tutkimuksen esiin nostamia kiinnostavia jatkotutkimuskohteita.

Suhtautuminen EU:n toimivaltuuksien laajentamiseen ymmärretään myös yhtenä osana kansalaisen EU-asenteita, samaan tapaan kuin yleinen EU-kannatus. Suhtautumista EU:n toimivaltuuksien laajentamiseen on kuitenkin tutkittu niin vähän, että joudun turvautumaan tutkimuksen teoreettisessa viitekehyksessä sekä EU-kannatuksen että EU-asenteiden tutkimukseen. Käsitteiden käyttö toivottavasti tarkentuu tulevaisuudessa niin, että EU-asenteita ja EU-kannatusta ei käytettäisi enää toistensa synonyymeina, mutta tässä vaiheessa joudumme vielä sietämään käsitteiden sekoittumista ja siitä mahdollisesti johtuvia epätarkkuuksia analyysissa.

Kuten jo johdannosta käy ilmi, tämän tutkimuksen tutkimusasetelma on siis tutkia, voiko aiempien tutkimusten EU-kannatusta koskevaa havaintoa poliittisen luottamuksen vaikutuksesta soveltaa myös EU:n toimivaltuuksien laajentamisen kysymykseen, vai löytyykö analyysistä kenties joitakin eroavaisuuksia. Onkin kiinnostavaa tarkastella, paljastaako tämä tutkimus jotakin uutta EU-kannatuksen ja EU:n toimivaltuuksien laajentamiseen suhtautumisen yhteydestä tai EU-asenteiden ja ensiksi mainittujen käsitteiden suhteesta yleisesti. Näihin kysymyksiin pyritään löytämään vastauksia analyysivaiheessa.

2.2. EU-asenteisiin vaikuttavat tekijät

2.2.1. Utilitaristiset tekijät

Tutkimuskirjallisuudessa on toistaiseksi noussut esiin lähinnä kolmenlaisia selityksiä kansalaisten eriävillä mielipiteillä Euroopan integraatiosta: utilitaristinen näkökulma, identiteettinäkökulma sekä vertailu kansalliseen tilanteeseen (Hobolt & de Vries 2016, 414). Tämä tutkimus ammentaa eniten viimeksi mainitusta näkökulmasta, mutta tässä luvussa esitellään myös kaksi edellistä, koska ne vaikuttavat olennaisesti siihen, mitä muuttujia on tarpeen kontrolloida analyysivaiheessa.

EU-asenteiden vaihtelua selitettiin aluksi pitkälti utilitaristisen näkökulman avulla, ja sillä on edelleen vankat kannattajansa. Utilitaristisen selityksen mukaan integraatioon suhtautuvat positiivisesti todennäköisemmin ne kansalaiset, jotka hyötyvät siitä esimerkiksi sisämarkkinoiden avautumisen ansiosta. Integraatiota vastustavat puolestaan kansalaiset,

joilla on eniten menetettävää. Integraatiota pidetään vähän niin kuin nollasummapelinä, jossa toiset voittavat, ja toiset häviävät. (Gabel 1998, 30)

Utilitaristinen selitysmalli korostaa erityisesti integraation taloudellista näkökulmaa. Voittajiksi tässä nollasummapelissä arvioidaan erityisesti varakkaammat, korkeakoulutetut kansalaiset, jotka pystyvät hyödyntämään integraation tuomia mahdollisuuksia. Vastaavasti häviäjiksi arvioidaan vähemmän koulutetut, alemman tulotason kansalaiset. Heille integraatio puolestaan lisää taloudellista epävarmuutta, kun yritykset pystyvät entistä helpommin siirtämään toimintaansa toisiin maihin, ja toisaalta muualta tulevien työntekijöiden pelätään vievän jäljelle jäävätkin työpaikat. Näin ollen utilitaristisen näkemyksen mukaan integraatiota kannattavat korkeasti koulutetut, korkeamman tulotason kansalaiset, ja vastustavat vähemmän koulutetut, alemman tulotason kansalaiset. (Gabel 1998, 30–31.) Korkean koulutustason sekä tulotason onkin havaittu useissa empiirisissä tutkimuksissa olevan yhteydessä positiivisempiin EU-asenteisiin, joten niiden vaikutus on syytä kontrolloida analyysissä.

Koulutustason merkityksen kansalaisten EU-asenteissa on havaittu jopa kasvaneen sitä mukaa, mitä pidemmälle Euroopan integraatio on kehittynyt. Erityisesti Maastrichtin sopimuksen voimaan astumisen jälkeen (1993) kansalaisten koulutustason vaikutus heidän EU-asenteisiinsa on kasvanut merkittävästi. Alemman koulutustason kansalaisista on tullut viime aikoina entistä vahvemmin euroskeptisiä. (Hakhverdian ym. 2013, 522.)

Vahvistunut korrelaatio selittyy tutkijoiden mukaan erityisesti kahdella tekijällä. Ensinnäkin koulutustasosta on tullut ylipäätään tärkeämpi ihmisen sosiaalisen aseman mittari nykyaikaisessa tietoyhteiskunnassa, jossa työntekijöiltä vaaditaan entistä korkeampaa koulutusta (Koehn & Rosenau 2002, 105). Toiseksi EU itsessään on vuosien varrella ja erityisesti Maastrichtin sopimuksen myötä saanut lisää päätöksentekovaltaa, ja pelkästä hallitustenvälisestä yhteistyöstä on siirrytty kohti ylikansallista liittovaltiokehitystä. Integraatio alkoi 1950-luvulla kuuden valtion taloudellisena yhteistyönä, mutta se on nyt laajentunut ja syventynyt ulottumaan entistä useampiin politiikan aloihin. Näin monet integraation vaikutukset tulevat entistä lähemmäksi tavallisen kansalaisen elämää. (Hakhverdian ym. 2013, 522–523.)

Utilitarististen tekijöiden merkitystä on sovellettu myös kansallisen tason vaikutusten tutkimiseen. Niin sanotuissa nettosaajamaissa, eli jäsenvaltioissa, jotka saavat EU:lta enemmän rahaa kuin maksavat sinne, EU-kannatuksen odotetaan utilitaristisen mallin

mukaan olevan korkeampaa kuin niin sanotuissa nettomaksajamaissa. Niin ikään jäsenvaltioissa, jotka hyötyvät unionin yhteisistä sisämarkkinoista taloudellisesti, kansalaisten odotetaan suhtautuvan integraatioon myönteisesti. (Anderson & Kaltenthaler 1996, 176–177.)

Tutkimusten tulokset ovat kuitenkin osoittautuneet hieman ristiriitaisiksi näiden oletusten suhteen, eikä suoraa yhteyttä taloudellisten hyötyjen ja EU-kannatuksen välillä ole pystytty kansallisen tason analyysissä aukottomasti todentamaan. Taloudellista näkökulmaa painottavien analyysien ongelmaksi muodostuu myös se, että sisämarkkinoista saavutettavia taloudellisia hyötyjä on mahdotonta kvantifioida tarkasti. Erityisesti vientivoittoiset EU-maat ovat hyötäneet valtavasti markkinoiden avautumisesta ja vapaasta liikkuvuudesta, mutta taitavinkaan tilastomenetelmä ei pysty täydellisesti osoittamaan, mikä osuus talouskasvusta on ollut näiden integraation tuomien etujen ansiota. Siksi analyysin rajoittamista pelkästään nettomaksajiin ja nettosaajiin on kritisoitu, koska tämä luokittelu ei suoraan kerro, mitkä jäsenvaltiot ovat integraation ”voittajia” ja mitkä ”häviäjiä”. (Hobolt & de Vries 2016, 426–427.)

Taloutta painottavaan utilitaristiseen selitysmalliin liittyy kuitenkin muutakin kuin integraatiosta suoraan taloudellisesti hyötyminen. Sen lisäksi, mitä hyötyjä ja haittoja kansalaiset kokevat EU-jäsenyydestä koituvan, myös kansalaisten suhtautuminen tämänhetkiseen taloudentilaan vaikuttaa tutkimusten mukaan heidän mielikuvaansa EU:sta. Kansalaiset, jotka ovat tyytyväisiä kansalliseen taloudentilaan, suhtautuvat selkeästi myönteisemmin EU:hun kuin taloudentilaan tyytymättömät kansalaiset (Pepermans & Verleye 1998, 693). Myös taloudentilaan suhtautuminen kontrolloidaan tästä syystä analyysissä.

Taloudellisesti vaikeina aikoina ihmiset myös etsivät helposti kurjuudelleen syntipukkia, jollaisena EU saatetaankin esittää kansallisessa mediassa. Integraation mukanaan tuomien taloudellisten etujen arvostaminen taas saattaa muistua paremmin mieleen, kun kansallinen taloudentila koetaan hyvänä. Gomezin tutkimus osoittaaakin, että erityisesti taantuman aikana kansalaisten näkemykset taloudentilasta heijastuvat heidän EU-asenteisiinsa (Gomez 2015, 589). Kansallisen tilanteen merkitykseen palataan laajemmin kohdassa 2.2.3.

Gabel uskoo utilitaristisen mallin selittävän suurimman osan kansalaisten mielipiteiden vaihtelusta, mutta hän tunnistaa tutkimuksessaan muitakin EU-kannatukseen vaikuttavia

tekijöitä, kuten puoluesamaistumisen. Gabelin mukaan kansalaiset ovat todennäköisemmin EU-myönteisiä, jos heidän kannattamansa puolue edustaa EU-myönteistä kantaa ja päinvastoin. (Gabel 1998, 112.) Euroskeptisten puolueiden tehdessä nousuaan puoluekannan vaikutus EU-kannatukseen on noussut hyvinkin merkittäväksi tekijäksi. On kuitenkin vaikeaa arvioida, tapahtuuko vaikutus todella siihen suuntaan kuin Gabel ehdottaa, vai valitsevatko kansalaiset kannattamansa puolueen sillä perusteella, onko sen EU-kanta yhteneväinen heidän mielipiteidensä kanssa.

Puoluekannan lisäksi Gabel löytää tutkimuksessaan EU-jäsenyyden pituudella olevan merkitystä kansalaisten EU-kannatukselle. Hänen mukaansa mitä pidempään valtio on ollut EU-jäsen, sitä myönteisemmin kansalaiset suhtautuvat integraatioon (Gabel 1998, 112–113). Havainto tukee joitakin aiempia tutkimuksia, mutta on huomattava, että EU-maiden kirjo on laajentunut huomattavasti tutkimuksen kirjoitusajankohdan jälkeen, eivätkä kaikki uudemmat jäsenmaat vaikuta noudattavan kaavaa tässä suhteessa.

Itse asiassa entisissä kommunistisissa valtioissa, jotka liittyivät EU:hun niin sanotun itälaajentumisen yhteydessä vuonna 2004, utilitarististen tekijöiden on havaittu nousevan jopa läntistä Eurooppaa suurempaan rooliin. Kommunismin kaaduttua valtioissa toteutettiin nopealla tahdilla valtavia taloudellisia uudistuksia, jotka jakoivat kansalaiset hyötyjiin ja häviäjiin samaan tapaan kuin EU-jäsenyyden ajatellaan tekevän utilitaristisen mallin mukaan. Tuckerin ym. mukaan tämä asetelma vahvisti entisestään kansalaisten mielipiteitä EU-jäsenyyden suhteen suuntaan tai toiseen. EU-jäsenyyden kannattajat kokivat EU:n tarjoavan takeen siitä, että jo saavutettu markkinoiden avautuminen varmasti pysyisi, mutta myös lupauksen taloudellisten uudistusten jatkumisesta. Kommunismin kaatumisen vuoksi heikompaan asemaan kuten työttömäksi joutuneiden keskuudessa EU-jäsenyyden kannatus puolestaan painui todella alas, koska ihmiset pelkäsivät kilpailun vain lisääntyvän vapaan liikkuvuuden myötä. (Tucker ym. 2002, 565–567.)

Onpa lähiaikoina nähty myös ensimmäinen jäsenvaltion irrottautuminen EU:sta, kun Ison-Britannian kansa päätti kansanäänestyksellä vuonna 2016 lähteä EU:sta, ja EU-ero astui pitkien neuvotteluiden jälkeen voimaan vuonna 2020. Iso-Britannia liittyi EU:n edeltäjään Euroopan Yhteisöihin jo vuonna 1973, joten sen kohdalla Gabelin (1998) argumentti siitä, että mitä pidempään valtio on EU:n jäsen, sitä myönteisemmin kansalaiset siihen suhtautuvat, ei pidä paikkaansa. Ison-Britannian kansalaisten EU-asenteet ovat tosin aiemminkin aiheuttaneet tutkijoille päänvaivaa, sillä britit ovat olleet monesti hieman oman

tiensä kulkijoita, eivätkä ole aina noudattaneet muuten kovin yhtenäiseltä vaikuttavaa länsieurooppalaisen EU-myönteistä linjaa.

Ison-Britannian ero EU:sta on paitsi hallinnut poliittista agenda EU:ssa jo monta vuotta, se on myös pistänyt tutkijoita kyseenalaistamaan aiempia ajatuksiaan EU-asenteista ja niihin vaikuttavista tekijöistä. Esimerkiksi juuri utilitaristiset selitysmallit eivät vaikuta pätevän Ison-Britannian tapauksessa kovin hyvin. Iso-Britannia on ollut toki aina nettomaksaja, mutta vientivetoisena taloutena se on hyötynyt erinomaisesti markkinoiden avautumisesta.

Brexitin kampanjoinnissa äänestäjiin pyrittiin vaikuttamaan myös (osin valheellisin) taloudellisin argumentein, mutta EU-jäsenyyden kulut eivät yksin selitä kansanäänestyksen tulosta. Taloudellisten argumenttien rinnalle kampanjoinnissa nostettiin vahvasti esimerkiksi maahanmuuttoon liittyvät kysymykset, joita käsitellään seuraavassa alaluvussa 2.2.2. Brexitin myötä tutkijoita on alkanut kiinnostaa entistä enemmän myös EU-asenteiden tutkimus selittävänä muuttujana, eli tutkitaan sitä, mitä vaikutuksia kansalaisten asenteilla on EU-päätöksenteolle ja EU:n integraatiokehitykselle. (ks. esim. Clarke ym. 2017; Goodwin & Caitlin 2017; Vasilopoulou & Talving 2019.)

2.2.2. Identiteetti

Unionin toimivaltuuksien laajentumisen myötä talouspolitiikasta myös muihin elämän osa-alueisiin tutkimuskirjallisuudessa on alettu kiinnittämään huomiota myös identiteettien merkitykseen EU-kannatuksen muodostumisessa. Niin sanotun identiteettinäkökulman mukaan integraatiota vastustavat todennäköisemmin henkilöt, joilla on voimakas kansallinen identiteetti tai jotka suhtautuvat vihamielisesti toisista kulttuureista tulevia ihmisiä kohtaan. He saattavat kokea integraation uhkana kansallisten perinteiden jatkuvuudelle, ja pitävät päätöksentekoa kansallisella tasolla parempana vaihtoehtona kuin vallan luovuttamista ylikansalliselle taholle. (Carey 2002, 387; McLaren 2002, 551; de Vreese & Boomgaarden 2005, 59.)

Myös identiteettien vaikutus EU-kannatukseen on saanut vahvistusta empiirisistä tutkimustuloksista, mutta tulosten tulkinta ei ole aivan yksiselitteistä. On vaikeaa päätellä, johtuuko vastaajan EU-kannatus siitä, että hän identifioituu vahvasti eurooppalaiseksi, vai kokeeko hän olevansa eurooppalainen siksi, että kannattaa Euroopan integraatiota. Tämän niin kutsutun muna–kana-ongelman lisäksi muutamat viimeaikaiset tutkimukset vihjaavat siihen suuntaan, että EU:ta 2000-luvun lopulla kohdanneen talouskriisin jälkeen

utilitarististen tekijöiden vaikutus on itse asiassa nostanut painoarvoaan identiteettiperustaisten tekijöiden vaikutukseen verrattuna. (Hobolt & de Vries 2016, 421.)

Yksilön identiteeteillä tarkoitetaan kulttuurisessa sosiologiassa ihmisen suhteellisen pysyviä, tiettyyn rooliin kohdistuvia ajatuksia ja odotuksia itsestään, jotka auttavat häntä hahmottamaan ja ymmärtämään maailmaa (Wedeen 2002, 715). Yksilön identiteetit ovat kuitenkin aina osa laajempaa kokonaisuutta, jota voidaan kutsua kulttuuriksi tai kollektiiviseksi identiteetiksi. Identiteettejä on jokaisella ihmisellä lukuisia, ja ne liittyvät aina johonkin tiettyyn rooliin. Ihminen voi identifioitua samaan aikaan esimerkiksi lääkäriksi, äidiksi ja seurakuntalaiseksi, tai tamperelaiseksi, suomalaiseksi ja eurooppalaiseksi. Nämä identiteetit ovat päällekkäisiä ja aktivoituvat eri tilanteissa eri tavoilla. Vaikka jokin identiteetti saattaa tietyssä tilanteessa dominoida toisia identiteettejä, niitä ei voi kuitenkaan asettaa mihinkään pysyvään hierarkkiseen järjestykseen. Käytännössä tutkimusten kysymyksenasettelu saattaa tätä usein vaatia, jolloin menetetään osa todellisuuden vivahteista. (McNamara & Musgrave 2020, 174.)

Identiteetit ovat myös aina sosiaalisia: ne eivät ole vain jotakin, mitä olemme, vaan ne muodostuvat siitä, mitä teemme. Identiteetit eivät ole meillä syntyjään, vaan ne ovat opittuja ja omaksuttuja. Siksi identiteetit ovat aina luonteeltaan dynaamisia, vaikkakin saattavat vaikuttaa hyvinkin pysyviltä siinä vaiheessa, kun ihminen ottaa ne jo itsestäänselvyyksinä. (Wedeen 2002, 716.)

Useimmilla ihmisillä yksi keskeisistä identiteeteistä on kansallinen identiteetti, eli he kokevat voimakkaasti kuuluvansa kansakuntansa tai kotimaansa kansalaiseksi. Smithin mukaan kansallinen identiteetti on muihin kollektiivisiin identiteetteihin verrattuna kaikkein kattavin ja perustavanlaatuisin. Se muodostaa ihmisen perimmäisen identiteetin, johon suhteutettuna muut identiteetit ovat yleensä toissijaisia. (Smith 1992, 60–62.)

Kansallista identiteettiä pyritään vahvistamaan erilaisin keinoin myös valtiovallan toimesta, sillä on hallitsijoille edullista, että suurin osa hallittavista kokee voimakasta yhteenkuuluvuutta ja lojaaliutta kansallisvaltiota kohtaan. Kun kansallinen identiteetti on vahva, kansalaiset maksavat mukisematta veronsa, pitävät osaltaan yhteiskuntajärjestystä yllä noudattamalla lakeja, ja vallankaappauksen tai kapinan riski pienenee. Vastaavasti valtioissa, joiden sisällä on useita selkeästi toisistaan erillisiksi kansoiksi identifioituvia ryhmiä, itsenäistymispyrkimysten ja jopa sisällissotien riski kasvaa. Kansallista identiteettiä pyritään luomaan ja vahvistamaan esimerkiksi erilaisten myyttien ja symbolien avulla. Myös

kansalaisten mahdollisuudet vaikuttaa päätöksentekoon vahvistavat kansallisen identiteetin kokemusta. (Hobsbawm 1992, 18–28.)

Yksilötasolla vahva kansallinen identiteetti on tutkimusten mukaan yhteydessä EU-vastaisuuteen. Kansalaiset, jotka identifioituvat voimakkaasti kansallisvaltioonsa, kannattavat maansa EU-jäsenyyttä huomattavasti harvemmin kuin kansalaiset, joilla kansallinen identiteetti ei ole yhtä voimakas. Carey selittää yhteyttä erityisesti kansallisen suvereniteetin menettämisen kokemuksella, kun päätöksentekovaltaa siirretään kansallisilta päätöksentekovelimiltä ylikansalliselle tasolle. Henkilöt, joilla kansallinen identiteetti on voimakas, kokevat suvereniteetin menettämisen suurempana uhkana kuin henkilöt, joilla se ei ole niin vahva, koska he pelkäävät heille tärkeän ja läheisen kansallisvaltion muuttuvan integraation myötä. Heikommin kansallisvaltioon identifioituville kansalaisille muutos ei ole automaattisesti huono asia, vaan integraatiossa voidaan nähdä pikemminkin mahdollisuuksia. (Carey 2002, 397–403.)

Christin ja Trechsel osoittavat tutkimuksellaan, että nimenomaan ihmisten kokema uhka kansallisten intressien toteutumiselle on yhteydessä heidän EU-asenteisiinsa. Uhan kokemus linkittyy voimakkaasti ihmisten mielipiteisiin naapurivaltioista sekä heidän suhteestaan keskeisiin kansallisiin arvoihin, mutta myös heidän arvioihinsa EU-jäsenyyden mahdollisista negatiivisista vaikutuksista taloudentilaan. Ulkopuolisen uhan kokemus saattaa myös itsessään vahvistaa kansallista identiteettiä, sillä se auttaa ihmistä jäsentämään ajatuksiaan siitä, mihin ryhmään hän kuuluu. Näin ollen EU-vastaiselle ihmiselle saattaa muodostua EU-jäsenyyden myötä entistä vahvempi kansallinen identiteetti. (Christin & Trechsel 2002, 432–433.)

McLaren nostaa esiin muukalaisvastaisuuden merkityksen kansallisen identiteetin rinnalla. Hänen mukaansa kansalaiset, jotka ylipäättään suhtautuvat vihamielisesti tai epäluuloisesti muista kulttuureista tulevia ihmisiä kohtaan, ovat todennäköisemmin EU-vastaisia kuin muihin kulttuureihin kiinnostuneesti ja positiivisesti suhtautuvat kansalaiset. McLaren selittää yhteyttä sillä, että niin Euroopan integraatiokehitys kuin ulkomaalaisetkin koetaan tietyllä tapaa uhaksi kansalliselle identiteetille ja kansallisten traditioiden jatkuvuudelle. Näin ollen henkilöt, jotka identifioituvat vahvasti kansallisvaltioonsa, suhtautuvat negatiivisesti kaikkiin heidän ihanteensa mukaista yhteiskuntaa potentiaalisesti uhkaaviin tekijöihin. (McLaren 2002, 560–564.)

Maahanmuutto linkittyy toki myös suoraan EU:n integraatiokehitykseen vapaan liikkuvuuden kautta. EU mahdollistaa ihmisten liikkumisen valtiosta toiseen helpommin kuin yksittäiset kansallisvaltiot, ja EU-alueen sisäinen muuttoliikenne onkin selvästi lisääntynyt integraatiokehityksen myötä. Sen vuoksi kansalaiset, jotka vastustavat maahanmuuttoa, saattavat suhtautua EU:hun myös tästä syystä negatiivisesti. McLarenin havainnot ovat saaneet kovasti vahvistusta viimeisen vuosikymmenen aikana EU-aluetta koetelleen maahanmuuttokriisin myötä, vaikkakin EU:lla on vähemmän keinoja vaikuttaa EU-alueen ulkopuolelta suuntautuvaan maahanmuuttoon kuin unionin sisäiseen maahanmuuttoon. Asenteilla maahanmuuttoa kohtaan oli myös erityinen asema Brexit-kampanjoinnissa, jossa maahanmuutto nousi yhdeksi keskeisistä teemoista. Toive maahanmuuton hillitsemisestä vaikutti varmasti osaltaan hyvin monen britin äänestyspäätökseen kansanäänestyksessä.

Identiteettinäkökulman nousun myötä tutkijat ovat pohtineet paljon myös ajatusta niin sanotusta eurooppalaisesta identiteetistä. Useat tutkimukset ovat pyrkineet selvittämään, onko eurooppalaista identiteettiä olemassa ja mikäli on, millainen se on ja kenellä, ja mitkä tekijät vaikuttavat eurooppalaisen identiteetin kokemuksen syntymiseen. (ks. esim. Laffan 1996; Leonard 1998.) Osa tutkijoista pitää identiteettiä niin keskeisenä osana minkä tahansa kansakunnan olemassaoloa, että he kokevat eurooppalaisen identiteetin muodostumisen elintärkeänä Euroopan integraation edellytyksenä (Laffan 1996, 82–83).

Eurooppalainen identiteetti vaikuttaa kuitenkin olevan tutkimusten mukaan heikko ja pintapuolinen. Eurooppalaiset identifioituvat keskimäärin huomattavasti vahvemmin omaan kotimaahansa, ja vain harva kokee itsensä ensisijaisesti eurooppalaiseksi eikä vaikkapa suomalaiseksi. Tätä selittävät muun muassa EU-päätöksenteon keskittyminen kaukaiselta tuntuviin päätöksentekoihin, EU:n monimutkainen ja hankalasti hahmotettava rakenne sekä poliittisen osallistumisen muotojen vähyys. (McNamara & Musgrave 2020, 175–176.)

Myös Euroopan johtavat poliitikot ovat olleet huolissaan eurooppalaisen identiteetin puuttumisesta, ja sitä onkin yritetty herätellä esimerkiksi Erasmus-kulttuurivaihdon avulla. Monet aikaamme kohtaavat kriisit, kuten maahanmuuttokriisi ja koronapandemia, ovat laittaneet eurooppalaisen solidariteetin koetukselle. Samalla ne koettelevat koko EU:n yhtenäisyyttä ja nostavat pintaan kysymyksiä Euroopan integraation tulevaisuudesta. Toisaalta kriisit tuovat mukanaan mahdollisuuksia uudistua, mikäli unioni niistä yhtenä kappaleena selviää.

2.2.3. Kansallinen tilanne

Tämän tutkimuksen kannalta merkittävin EU-asenteita selittävä tutkimussuunta on kolmas näkökulma, jossa EU-asenteissa ilmenevän variaation ajatellaan selittyvän kansallisen tilanteen erityispiirteillä. Kyseessä ei ole yksi yhtenäinen tutkimussuunta, vaan tutkijat ovat löytäneet toisistaan poikkeavia, ristiriitaisiakin havaintoja. Käsittelen näitä kuitenkin yhdessä, sillä niille kaikille on tyypillistä se, että kansallisen tilanteen nähdään olevan merkittävässä roolissa kansalaisten EU-asenteiden muodostumisessa.

Ennen 2000-luvun lopun eurokriisiä kansalaisilla oli keskimäärin hyvin vähän tietoa EU:sta, ja yleinen kiinnostus EU-asioita kohtaan oli matala. Harvoilla ihmisillä oli ollut henkilökohtaisia kokemuksia EU:n vaikutuksista. (Hobolt & de Vries 2016, 421.) Tuolloin vallalla oli muun muassa Andersonin esittämä teoria, jonka lähtöoletus on, että EU-maiden kansalaisilla ei ole riittävästi tietoa EU:sta, jotta he voisivat muodostaa mielipiteensä siitä todellisen tiedon avulla. Sen sijaan kansalaisten ajatellaan käyttävän kansallista politiikkaa ja mediaa ikään kuin EU:n ”korvikkeina” (engl. *proxy*) mielipiteidensä muodostuksessa. Kansalaisten EU-asenteiden ajatellaan näin ollen heijastavan pitkälti sitä, missä valossa EU esitetään kotimaan poliitikkojen retoriikassa ja kansallisessa mediassa. (Anderson 1998, 569–570.)

Kansallinen media toimii hyvin tärkeänä informaation lähteenä kansalaisille. Useimmat ihmiset seuraavat kotimaan politiikkaa huomattavasti tarkemmalla silmällä kuin EU-politiikkaa, joten sillä on merkitystä, millaisessa valossa EU esitetään kansallisesti. (Hobolt & de Vries 2016, 422.) Median vaikutusta on hyvin vaikea tutkia empiirisesti, mutta niissä tutkimuksissa, joita siitä on tehty, medialla on havaittu olevan tilastollisesti merkitsevä, joskin vaatimaton vaikutus kansalaisen EU-asenteisiin (ks. esim. de Vreese & Boomgaarden 2006; Schuck & de Vreese 2006).

Kuten alaluvussa 2.2.1. todettiin, kansallisen politiikan vaikutus on siinä suhteessa osoittautunut selväksi, että tutkimusten mukaan kansalaiset, jotka kannattavat EU-myönteisiä puolueita, kannattavat todennäköisemmin myös itse EU:ta kuin euroskeptisten puolueiden kannattajat (Gabel 1998, 112; Hooghe & Marks 2005, 425). Tässä tulee kuitenkin vastaan samankaltainen muna–kana-ongelma kuin identiteettinäkökulmankin kanssa: on vaikea tulkita, johtuuko henkilön EU-kannatus EU-myönteisen puolueen kannatuksesta vai kannattaako hän EU-myönteistä politiikkaa ajavaa puoluetta sen takia, että se vastaa hänen omaa näkemystään. Viime aikoina yhteydestä kansallisen

puoluepolitiikan ja EU-asenteiden välillä on toki nähty selkeitä merkkejä, kun monet populistiset puolueet eri puolilla Eurooppaa ovat houkutelleet äänestäjiä nimenomaan euroskeptisellä agendallaan.

Myös poliittiset eliitit muokkaavat osaltaan kansalaisten näkemyksiä EU:sta. Mitä myönteisemmin maan poliittinen eliitti suhtautuu EU-jäsenyyteen, sitä myönteisemmin kansalaisetkin suhtautuvat. (Hobolt & de Vries 2016, 422.) Osa tutkijoista kuitenkin huomauttaa, että kyseessä on kahden suuntainen prosessi, jossa poliittiset eliitit paitsi muokkaavat kannattajiensa suhtautumista, myös vastaavat kansalaisten näkemyksiin ajamalla heidän haluamaansa politiikkaa (ks. esim. Gabel & Scheve 2007).

Eri Euroopan maiden poliittiset eliitit suhtautuvat keskimäärin positiivisesti Euroopan integraatiokehitykseen. Eliittien ja kansalaisten mielipiteiden yhteydestä huolimatta eliittien suhtautuminen on usein kuitenkin vielä selvästi positiivisempaa kuin kansalaisten. (Hooghe 2003, 282.) Yksi selitys tälle on se, että Euroopan integraation kysymys ei oikein sovi perinteiselle vasemmisto–oikeisto-akselille, joka määrittää kansallisen politiikan merkittävimpiä jakolinjoja (Hooghe ym. 2002, 976). Sen vuoksi monet poliittiset puolueet ovat valinneet olla aktiivisesti nostamatta Euroopan integraatiota keskusteluun peläten sen vain luovan puolueen sisäistä hajontaa ja karkottavan äänestäjiä. Tästä on ollut seurauksena se, että lähinnä vasemmisto–oikeisto-akselin ääripäihin sijoittuvat puolueet ovat rohkeasti politisoineet Euroopan integraatiota. (Hobolt & de Vries 2015, 1161.) Nämä puolueet tavoittelevatkin uusia äänestäjiä euroskeptisellä agendallaan, ja ovat siinä monessa maassa hyvin onnistuneetkin.

Andersonin (1998) ajatus siitä, että ihmisillä ei ole riittävästi tietoa EU:sta ja turvautuvat siksi mielipiteen muodostuksessaan kansallisiin korvikkeisiin, on saanut haastajia EU:n politisoiduttua entistä enemmän muun muassa eurokriisin ja maahanmuuttokriisin myötä. EU-asiat ovat tulleet kriisien myötä monia kansalaisia lähelle, ja kiinnostus EU:ta kohtaan on selvästi kasvanut integraation alkuajoista. Andersonin esittämän korvikkeisiin perustuvan näkemyksen pohjalta on muodostunut toisenlaisen näkökulman ottava teoria, joka keskittyy korvikkeiden sijaan ajatukseen vertailukohdasta (engl. *benchmarking*). Tällaista kansallisen tilanteen ja EU:n poliittisen tilanteen vertailuun perustuvaa ajatusta ovat kehittäneet muun muassa Sánchez-Cuenca (2000) sekä de Vries (2018).

Sekä Sánchez-Cuenca että de Vries lähtevät siitä päinvastaisesta olettamuksesta, että kansalaisilla on riittävästi tietoa EU-politiikasta sekä kyky tunnistaa EU-asiat kotimaan

politiikasta. Heidän ajatuksensa mukaan kansalaiset käyttävätkin kotimaan politiikkaa korvikkeen sijaan vertailukohtana EU-politiikkaa arvioidessaan. Näin ollen kansalaiset, jotka ovat hyvin tyytyväisiä kansalliseen poliittiseen tilanteeseen, vastustavat integraatiota todennäköisemmin kuin kansalaiset, jotka ovat tyytymättömiä kansalliseen tilanteeseen, koska he pystyvät vertailemaan tilanteita keskenään. (Sánchez-Cuenca 2000, 148–149; de Vries 2018, 23.) Teoria käy järkeen siinä mielessä, että jos kansalainen kokee kansallisen poliittisen järjestelmän toimivaksi, hän saattaa kokea integraation uhkana tilanteen jatkumiselle yhtä hyvänä. Vastaavasti, jos kansalainen on hyvin tyytymätön kotimaansa poliittiseen tilanteeseen, hän voi nähdä integraation mahdollisuutena edistää asioita, joissa kansallisessa politiikassa on epäonnistuttu.

Kansalaisten suhtautuminen EU-integraatioon riippuu paitsi kansallisen poliittisen luottamuksen tasosta, myös siitä, kuinka paljon kansalainen luottaa EU-instituutioihin. Kansalainen suhtautuu Euroopan integraatioon sitä positiivisemmin, mitä enemmän hän luottaa EU-instituutioihin. Mitä heikompaa kansalaisen luottamus EU-instituutioihin on, sitä vähemmän hän pitää Euroopan integraation ajatuksesta. (Sánchez-Cuenca 2000, 148.) Poliittisen luottamuksen vaikutusta EU-asenteisiin käsitellään tarkemmin seuraavassa luvussa.

Sánchez-Cuencan mukaan kyseessä on nimenomaan näiden kahden poliittisen luottamuksen osatekijöiden summa. Kansalainen, joka luottaa voimakkaasti kansalliseen poliittiseen järjestelmään, mutta ei luota EU:n poliittiseen järjestelmään, vastustaa todennäköisesti Euroopan integraatiota. EU:n poliittiseen järjestelmään voimakkaasti luottava kansalainen, joka ei luota kotimaansa poliittiseen järjestelmään puolestaan kannattaa todennäköisesti Euroopan integraatiota. Sánchez-Cuenca selittää ilmiötä sillä, että ihmiset kykenevät vertailemaan poliittisiä järjestelmiä keskenään. Jos kansalainen näkee puutteita kotimaansa järjestelmässä, hän saattaa kokea, että lainsäädäntövallan siirtämisessä ylikansalliselle taholle on hyvin vähän menetettävää, etenkin, jos kansalainen samaan aikaan luottaa EU-instituutioiden toimivuuteen. (Sánchez-Cuenca 2000, 148.)

De Vries vie ajatuksen vielä hieman pidemmälle, ja tutkii myös kansalaisia, jotka luottavat sekä kansalliseen poliittiseen järjestelmään että EU-instituutioihin tai eivät luota kumpaankaan. Hän on kehittänyt teorian, jota hän kutsuu vapaasti suomennettuna vertailukohtateoriaksi (engl. *benchmark theory*). Vertailukohtateorian mukaan kansalaisten EU-asenteet riippuvat vahvasti heidän arvioistaan kansallisesta poliittisesta ja taloudellisesta tilanteesta. (de Vries 2018, 36–37.)

De Vries korostaa teoriassaan sitä, että kansalaisten EU-asenteet eivät muodostu tyhjiössä, vaan kansallisella tilanteella on iso merkitys niiden muodostumisessa ja muokkautumisessa. Hänen mukaansa EU-kannatus ja euroskeptisismi ovat molemmat suhteellisia käsitteitä, joita ei voi analysoida erillään kansalaisten arvioista kansallisesta politiikasta. EU-asenteet tulisikin sen sijaan ymmärtää moniulotteisena käsitteenä, joka kattaa niin poliittisen järjestelmän kuin politiikan tuotoksetkin. (de Vries 2018, 36.)

Vertailukohtateorian mukaan kansalaiset vertailevat keskenään tämänhetkisestä tilanteesta eli niin sanotusta status quo:sta heille koituvia hyötyjä ja haittoja siihen, mitä hyötyjä ja haittoja mahdollinen muutos eli tässä tapauksessa EU-jäsenyydestä luopuminen toisi mukanaan. Koska on mahdotonta ennustaa varmaksi, miten maa pärjäisi EU:n ulkopuolella, jos se nyt päättäisi lähteä unionista, kansalaiset käyttävät arvioinnissaan apuna vertailukohtaa eli tämänhetkistä kansallista poliittista ja taloudellista tilannetta. EU-asenteet eivät näin ollen vaihtele ainoastaan sen perusteella, mitä EU-politiikassa tapahtuu, vaan kansalaisen EU-kannatus voi vaihdella myös sen mukaan, millaisia muutoksia kansallisella tasolla tapahtuu. EU-kannatus eli kansalaisten halukkuus pysyä EU:n jäsenenä tai lähteä siitä linkittyy siis erottamattomasti heidän arvioihinsa kansallisesta tilanteesta. (de Vries 2018, 36–39.)

Yksi de Vriesin keskeisistä oivalluksista on se, että kansalaisen EU-asenteisiin vaikuttaa hänen näkemyksensä siitä, kumpaan poliittiseen järjestelmään hän luottaa enemmän, kansalliseen poliittiseen järjestelmään vai EU:hun. Merkitystä ei olekaan siis yksinään sillä, onko kansalaisella korkea vai alhainen kansallinen poliittinen luottamus, vaan kansallista poliittista luottamusta tulee tarkastella suhteessa siihen, kuinka paljon hän luottaa EU-instituutioihin. Kansalainen, joka luottaa kansalliseen poliittiseen järjestelmään enemmän kuin EU:n poliittiseen järjestelmään, suhtautuu de Vriesin tutkimuksen mukaan todennäköisemmin negatiivisesti Euroopan integraatioon kuin kansalainen, joka luottaa EU:n poliittiseen järjestelmään kansallista järjestelmää enemmän. Näin on huolimatta siitä, vastaako kansalainen luottavansa molempiin poliittisiin järjestelmiin, vain toiseen, vai ei kumpaankaan. (de Vries 2018, 205–208.)

Tämän tutkimuksen pohja-ajatuksena käytetään tässä alaluvussa esiteltyä ajatusta kansalliseen tilanteeseen vertailusta, ja etenkin de Vriesin teoriaa kansallisen poliittisen luottamuksen sekä EU-instituutioihin luottamisen suhteen vaikutuksesta. Sen on de Vriesin tutkimuksessa todettu selittävän kansalaisten EU-asenteita, mutta tarkoituksenani on soveltaa kyseistä teoriaa hieman spesifimmän kysymyksen analysoinnissa, eli tutkia

yleisten EU-asenteiden sijaan kansalaisten mielipiteitä EU:n toimivaltuuksien laajentamisesta. Oletuksena on, että kansalliseen tilanteeseen vertailulla voidaan selittää yhtä lailla suhtautumista EU:n toimivaltuuksien laajentamista kohtaan kuin EU-asenteita yleisestikin. Odotan siis havaitsevani, että kansalaisten suhtautuminen EU:n toimivaltuuksien laajentamiseen on riippuvainen siitä, luottavatko he EU-instituutioihin enemmän vai vähemmän kuin kansalliseen poliittiseen järjestelmäänsä.

3. POLIITTINEN LUOTTAMUS

3.1. Poliittisen luottamuksen käsite

Tämän tutkimuksen selittävänä muuttujana käytetään poliittista luottamusta, joka yleensä ymmärretään kansalaisen luottamukseksi hallitusta, parlamenttia tai muita poliittisia instituutioita kohtaan (Schoon & Cheng 2011, 619). Tässä yhteydessä poliittinen luottamus ymmärretään kansallisen poliittisen luottamuksen ja EU:n instituutioihin luottamisen yhteisvaikutuksena. Käytännössä poliittisella luottamuksella tarkoitetaan tässä tutkimuksessa siis sitä, kuinka paljon kansalainen luottaa kansallisiin poliittisiin toimijoihin, ja kuinka paljon hän luottaa EU:n instituutioihin. Tutkimuskysymyksen kannalta oleellista on erityisesti se, kumpaan poliittiseen järjestelmään kansalainen luottaa enemmän.

Easton erottaa toisistaan kaksi eri poliittisen luottamuksen tyyppiä, diffuusin eli yleistetyt ja spesifin eli erityisen luottamuksen. Diffuusilla luottamuksella tarkoitetaan luottamusta perustuslaillista järjestelmää ja siihen pohjautuvia poliittisia instituutioita kohtaan. Spesifi luottamus puolestaan liittyy itse politiikkaan eli niihin päätöksiin, joita poliittinen järjestelmä kulloinkin tuottaa, ja niiden toimeenpanoon. (Easton 1975, 436.)

Diffuusi luottamus ja spesifi luottamus eivät aina kulje käsi kädessä. Useimmilla kansalaisilla diffuusin luottamuksen taso on huomattavasti korkeampi kuin spesifin luottamuksen taso. Diffuusi luottamus on myös keskimäärin pysyvämpää, ja sen ajatellaan hyvin kestävästi pienen poliittisen turbulenssin. Luottamus koko poliittiseen järjestelmään ja sen peruspilareihin horjuu yleensä ainoastaan isojen poliittisten kriisien kautta. Toisaalta diffuusista luottamusta on vaikeampi myöskään saavuttaa nopeasti, vaikka hallitus tai hallintomuoto vaihtuisikin kansalaisten silmissä legitiimimpään suuntaan. Spesifi luottamus sen sijaan vaihtelee herkemmin sen mukaan, ketkä sattuvat olemaan sillä hetkellä vallankahvassa, ja kuinka hyvin juuri sillä hetkellä valtaa pitävät päättäjät onnistuvat vastaamaan kyseisen kansalaisen tarpeisiin. (Norris 1999, 9–12.)

EU-asenteiden tutkimuksessa puhutaan yleisemmin diffuusista luottamuksesta kuin spesifistä luottamuksesta. Tämä johtuu siitä, että tutkimuksissa selitettävänä muuttujana toimii useimmiten EU-kannatus, jolloin kannatuksen tai luottamuksen kohteeksi mielletään nimenomaan koko EU:n poliittinen järjestelmä ja instituutiot. EU-kannatukseenkin saattavat tuki vaikuttaa juuri kyselyhetkellä valtaa pitävät EU:n johtohahmot sekä EU-politiikan viimeisimmät käänneet, jolloin kyseessä on spesifi luottamus, mutta tämän katsotaan olevan toissijaista. Useimmat EU-asenteita käsittelevät tutkimukset eivät kuitenkaan eksplisiittisesti

erotele näitä luottamuksen tyyppjä toisistaan, vaan poliittista luottamusta käytetään molemmat tekijät kattavana käsitteenä. (Hobolt & de Vries 2016, 415.)

Sen sijaan muutamat EU-asenteita käsittelevät, etenkin viimeaikaiset, tutkimukset erottelevat toisistaan niin sanotun luottamuksen järjestelmää kohtaan ja luottamuksen politiikkaa kohtaan (engl. *regime support* ja *policy support*) (Hobolt & de Vries 2016, 415–416). Käytännössä käsitteet viittaavat hyvin pitkälti samaan jaotteluun kuin Eastonin diffuusi ja spesifi luottamus: luottamus järjestelmää kohtaan diffuusiin luottamukseen ja luottamus politiikkaa kohtaan spesifiin luottamukseen.

EU-kontekstissa luottamus järjestelmää kohtaan viittaa EU:n perussopimuksissa määriteltyyn poliittiseen järjestelmään instituutioineen. Luottamus politiikkaa kohtaan viittaa puolestaan niihin kollektiivisiin päätöksiin ja toimenpiteisiin, joita EU-toimijat tekevät. (Hobolt & de Vries 2016, 415–416.) Monesti saattaa kuitenkin olla hankalaa selvästi erottaa näitä kahta luottamuksen tyyppiä toisistaan, koska päätöksenteko EU-asioissa tapahtuu niin monessa eri instituutiossa, ja toimivaltuuksia on monella tasolla. Euroopan integraatio on luonut monimutkaisen ja monitasoisen poliittisen järjestelmän, jossa valtaa jaetaan paitsi eri EU-instituutioiden välillä myös jäsenmaiden hallitusten ja EU-instituutioiden kesken. EU-päätöksenteko ulottuu näin vahvasti myös kansalliselle tasolle. (Hooghe & Marks 2001, 24.)

Luottamus järjestelmää kohtaan on jokaisen poliittisen järjestelmän olemassaolon edellytys, sillä sen avulla poliittiset päättäjät saavat legitimitetin toiminnalleen. Poliittinen järjestelmä voi myös legitiimisti jatkaa toimintaansa, vaikka kansalaiset menettäisivätkin luottamuksensa juuri sen hetkiseen hallitukseen tai sen poliittisiin päätöksiin. Vakiintuneissa demokratioissa kansalaisten luottamusta poliittiseen järjestelmään voidaan pitää jopa itsestäänselvyytenä, mutta EU:n kohdalla luottamus järjestelmään on edelleen luonteeltaan melko heikko ja hauras. (Hobolt & de Vries 2016, 416.)

EU:n luonne monimutkaisena ja monitasoisena hybridijärjestelmänä, joka ei ole kansallisvaltio, mutta ei kuitenkaan vain kansainvälinen järjestökään, vaikeuttaa vahvan luottamuksen syntymistä järjestelmää kohtaan. Unionin ulkorajat vedetään jatkuvasti uudelleen, sen toimivaltuuksien rajat ovat epäselvät ja muuttuvat perussopimusten muokkaamisen myötä, ja sen tarkoituksena kyseenalaistavat nykyään populistipuolueiden poliitikot ja kannattajat eri puolilla Eurooppaa. (Hobolt & de Vries 2016, 416.) Kansalaiset, eivätkä oikein poliittiset eliititkään, osaa määritellä, mikä EU tarkalleen ottaen on. Se

aiheuttaa EU:lle isoja haasteita nimenomaan järjestelmään luottamuksen kannalta. (Mair 2007, 15–16.)

Luottamus EU-politiikkaa kohtaan puolestaan saattaa helposti sekoittua luottamukseen kansallista politiikkaa kohtaan, koska kansalaisten on vaikea hahmottaa, millä politiikan aloilla EU:lla on toimivaltuuksia, ja millä aloilla kansallinen hallinto puolestaan päättää asioista. Vaikkakin kansalaisten kiinnostus ja tietämys EU-politiikan suhteen on kasvanut viime aikoina, toimivaltuuksien jakautumisesta vallitsee edelleen kansalaisten keskuudessa epätietoisuus. (Sánchez-Cuenca 2000, 152–153.) Tämä mahdollistaa sen, että poliitikot voivat käyttää EU:ta syntipukkina kansallisille ongelmille, mikä taas osaltaan vaikuttaa kansalaisten luottamukseen EU-politiikkaa kohtaan (Hobolt & de Vries 2016, 416).

Koska Euroopan integraatio on edennyt pelkästä talousyhteistyöstä laajaan poliittiseen päätäntävaltaan, ja koskettaa näin tavallisen kansalaisen elämää entistä konkreettisemmin, EU tarvitsee kuitenkin kipeästi kansalaisten hyväksyntää toiminnalleen. Minkä tahansa poliittisen järjestelmän päättäjät epäonnistuvat aina silloin tällöin kansalaisten tarpeisiin vastaamisessa, jolloin luottamus politiikkaa kohtaan ottaa takaiskun. Tavallisessa vakiintuneessa demokratiassa tällaisina hetkinä juuri järjestelmään kohdistuva luottamus pelastaa tilanteen. EU:n kohdalla järjestelmään kohdistuvan luottamuksen ollessa alhaisemmalla tasolla tällaiset takaiskut onnistuvat nakertamaan kansalaisten luottamusta koko EU:n toimintaa kohtaan. Tilannetta ei helpota myöskään se, että Euroopan integraatio on politisoitunut niin julkisessa keskustelussa kuin puolue- ja vaalipoliitikassakin viime aikoina entistä enemmän. (Hooghe & Marks 2009, 18–20.)

3.2. Kansallinen poliittinen luottamus

Yleensä poliittisesta luottamuksesta puhuttaessa tarkoitetaan nimenomaan kansallista poliittista luottamusta, sillä useimpia ihmisiä koskettaa lähinnä yksi poliittinen järjestelmä, kansallinen. EU:n jäsenvaltioiden kansalaiset muodostavat tässä suhteessa poikkeuksen, sillä jokainen jonkin EU-maan kansalainen on samalla EU-kansalainen. Tässä alaluvussa käsitellään poliittista luottamusta nimenomaan kansallisesta näkökulmasta, ja tarkastellaan niitä tekijöitä, jotka vaikuttavat kansallisen poliittisen luottamuksen tasoon, ja sen vaihteluun eri maiden välillä.

Kansallisen poliittisen luottamuksen tasoon vaikuttavat useat eri tekijät. Tutkimuksissa ei ole pystytty löytämään mitään yksittäistä tekijää, joka selittäisi aukottomasti poliittisen

luottamuksen vaihtelua, vaan sitä selittävät lukuisat osatekijät yhdessä. Karkeasti ajateltuna poliittinen luottamus syntyy prosessissa, jossa kansalaiset asettavat poliittista järjestelmää kohtaan odotuksia, ja poliittinen järjestelmä onnistuu vastaamaan niihin paremmin tai heikommin. (Kestilä-Kekkonen & Vento 2019, 24.)

Sosiodemografisilla tekijöillä pystytään selittämään vain pieni osa kansallisen poliittisen luottamuksen vaihtelusta. Korkean tulotason on tutkimuksissa havaittu selittävän korkeampaa luottamusta toisiin ihmisiin, mikä osaltaan saattaa lisätä myös poliittista luottamusta. Sen sijaan esimerkiksi kansalaisen iällä tai sukupuolella ei ole mainittavaa vaikutusta poliittisen luottamuksen tasoon, vaikka toisin voisi ajatella. (Kestilä-Kekkonen & Vento 2019, 26.) Koulutuskaan ei suoraviivaisesti lisää poliittista luottamusta, sillä korkeasti koulutetut ovat tutkitusti myös kriittisempiä poliittista järjestelmää kohtaan (Listhaug 1995, 262–263).

Yksi niistä tekijöistä, joiden on vertailevissa tutkimuksissa todettu vaikuttavan kansallisen poliittisen luottamuksen tasoon, on ulkoinen kansalaispätevyys (Kestilä-Kekkonen & Vento 2019, 22). Ulkoinen kansalaispätevyys tarkoittaa kansalaisen kokemusta poliittisen järjestelmän responsiivisuudesta, eli siitä, missä määrin yksilö ja kansalaiset voivat vaikuttaa poliittisiin prosesseihin, ja kuinka hyvin poliittinen järjestelmä ottaa heidän näkemyksensä huomioon (Miller & Listhaug 1990, 358).

Ulkoiden kansalaispätevyyden lisäksi kansalaisten poliittisen luottamuksen tasoon saattaa vaikuttaa myös sisäinen kansalaispätevyys, mutta tästä on löydettävissä maakohtaisia eroja (Bäck & Kestilä-Kekkonen 2019, 12). Sisäisellä kansalaispätevyydellä tarkoitetaan kansalaisen subjektiivista arviota hänen omista edellytyksistään ymmärtää politiikkaa ja yhteiskunnallisia asioita. Ideaalitalanteessa poliittisen luottamuksen tulisi perustua kansalaisen kriittiseen arvioon poliittisesta järjestelmästä, joten heikko sisäinen kansalaispätevyys vaikuttaa heikentävästi ainakin poliittisen luottamuksen laatuun, vaikkei sen kaikissa maissa olekaan havaittu vaikuttavan luottamuksen tasoon. (Kestilä-Kekkonen & Vento 2019, 25.)

Kansalaiseen itseensä liittyvien tekijöiden lisäksi poliittisen luottamuksen tasoon vaikuttaa olennaisesti poliittisen järjestelmän kyky suoriutua tehtävistään ja kansalaisten arviot sen suoriutumisesta (Mishler & Rose 2001, 31). Poliittisen järjestelmän suoriutumisesta ja kansalaisten poliittisesta luottamuksesta vaikuttaa muodostuvan myös toisiaan ruokkiva kierre. Jos poliittinen järjestelmä suoriutuu kansalaisten mielestä heikosti, he menettävät

luottamustaan siihen. Samaan aikaan kuitenkin heikentynyt luottamus saa kansalaiset arvioimaan hallituksen suoriutumista entistä negatiivisemmin. (Haugsgjerd & Kumlin 2020, 969.)

Poliittisen luottamuksen vaihteluita selittää erityisesti poliittisten instituutioiden taloudellinen suoriutuminen. Muillakin politiikan aloilla suoriutuminen vaikuttaa kansalaisten kokemukseen poliittisen järjestelmän toimivuudesta, mutta ei yhtä merkittävästi kuin talouspolitiikan alalla. (Kestilä-Kekkonen ja Söderlund 2016, 155.) Bäckin ja Kestilä-Kekkonen mukaan kansalaisten näkemykset taloudellisesta tilanteesta vaikuttavat heidän arvioihinsa poliittisten instituutioiden luotettavuudesta riippumatta siitä, kuinka paikkansapitäviä heidän subjektiiviset arvionsa ovat (Bäck & Kestilä-Kekkonen 2019, 12).

Kansalaisten poliittista luottamusta lisäävät poliittisten instituutioiden taloudellisen suoriutumisen lisäksi kansalaisten arviot politiikan prosessien oikeudenmukaisuudesta, politiikkatoimien tai politiikan tuotosten hyödyllisyydestä ja siitä, kuinka oikeutettuina he pitävät poliittisen järjestelmän instituutioita. Kansalaisten tyytyväisyyttä politiikan prosesseihin lisäävät esimerkiksi heidän kokemansa oikeudenmukainen vaalitoimitus ja moitteeton hallitustyöskentely. Vaaliepäselvyydet ja korruptio puolestaan vaikuttavat luottamusta heikentävästi. Sosiaaliturva ja toimivat hyvinvointipalvelut saavat kansalaisen pitämään politiikan tuotoksia hyödyllisinä, kun taas heikko palvelu ja alhainen sosiaaliturvan taso heikentävät tyytyväisyyttä. Kansalaiset pitävät poliittisia instituutioita oikeutettuina, kun ne kohtelevat kansalaisia tasa-arvoisesti ja avoimesti. Vastaavasti korruptio on yhteydessä alhaiseen poliittiseen luottamukseen. (Kestilä-Kekkonen & Vento 2019, 27–28.)

Myös median vaikutusta kansalaisten poliittiseen luottamukseen on tutkittu, ja sillä onkin havaittu olevan välittävä rooli poliittisen luottamuksen muodostumisessa. Esimerkiksi uutisoinnin sävyn arvellaan vaikuttavan siihen, kuinka hyvin kansalaiset kokevat poliittisen järjestelmän tuotosten vastaavan odotuksiaan. Median vaikutuksen merkittävyys on kuitenkin toistaiseksi jäänyt tutkimusten mukaan epäselväksi. (Norris 2011, 186.)

Poliittisen luottamuksen tasossa on nähtävissä huomattavia eroja eri maiden välillä (Kestilä-Kekkonen & Vento 2019, 18). Poliittisen luottamuksen vertailu eri maiden välillä on kuitenkin osoittautunut vaikeaksi, koska kansalaisen ilmaisema poliittinen luottamus voi merkitä hyvinkin eri asioita poliittisen järjestelmän erityispiirteistä riippuen (mt., 23). Vertailevissa tutkimuksissa poliittinen luottamus vaikuttaakin sinänsä yllättäen olevan korkeinta maissa, joita ei lueta liberaalidemokratioihin (van der Meer 2017, 1).

Niin sanotuissa illiberaaleissa valtioissa poliittisen luottamuksen korkeaa tasoa saattaa selittää esimerkiksi se, että kansalaisilla on vaatimattomampia odotuksia politiikkaa kohtaan kuin vertailukansalaisilla vakiintuneissa liberaalidemokratioissa. Näissä valtioissa voi olla myös liian uskaliasta arvostella valtaapitäviä poliitikkoja tai valtion instituutioita. Lisäksi kasvatuksella on todennäköisesti vaikutusta siihen, kuinka lojaaleja kansalaiset ovat regiimin suhteen. (Dalton & Welzel 2014, 284–285.)

Pohjoismaissa poliittisen luottamuksen taso on muuhun Eurooppaan verrattuna korkea. Tätä selitetään muun muassa sillä, että ajatus yleisestä oikeudenmukaisuudesta on sisään rakennettu pohjoismaisiin hyvinvointivaltioihin. Anteliaan hyvinvointivaltion lisäksi pienet tuloerot ja alhainen korruptiotaso vaikuttavat positiivisesti sosiaalisen luottamuksen tasoon, joka puolestaan edesauttaa poliittisen luottamuksen syntymisessä. Luottamus eri instituutioihin myös vaihtelee Pohjoismaissa vähemmän kuin Euroopassa keskimäärin, vaikka erojakin löytyy. Esimerkiksi suomalaiset luottavat eniten presidenttiin, poliisiin, yliopistoihin sekä tutkimuslaitoksiin. Vähiten Suomessa luotetaan puolestaan eduskuntaan, poliittisiin puolueisiin sekä poliitikkoihin. (Bäck & Kestilä-Kekkonen 2019, 11–12.)

3.3. Luottamus EU-instituutioihin

Kansallisen poliittisen luottamuksen lisäksi tutkimuksen selitettävään muuttujaan sisältyy kansalaisten luottamus EU-instituutioita kohtaan. Näitä kahta poliittisen luottamuksen osatekijää yhdistävät monet samat lähtökohdat. Voidaankin katsoa, että pitkälti samat tekijät vaikuttavat sekä kansallisen poliittisen luottamuksen että EU-instituutioihin luottamuksen tasoon. Tässä on kuitenkin hieman eroja siinä, tehdäänkö tarkastelua yksilötasolla vai kansallisella tasolla. EU-instituutioihin luottamukseen vaikuttavia tekijöitä avataan tässä alaluvussa molemmilla tasoilla.

EU:ta kohdanneet kriisit, erityisesti 2000-luvun lopun talouskriisi, ovat aiheuttaneet kovan kolauksen kansalaisten luottamukselle EU-instituutioita kohtaan. Poliittisen luottamuksen taso EU:ta kohtaan oli huipussaan vuonna 2007, juuri ennen talouskriisin puhkeamista. Tuolloin kaikista EU-jäsenmaiden kansalaisista yli 65 prosenttia vastasi luottavansa unioniin. Luottamus EU-instituutioihin on laskenut kriisin myötä tasaisesti vuoteen 2013 asti, jolloin EU:hun luottavien kansalaisten osuus laski alle 40 prosentin. Luottamus on kuitenkin alkanut jälleen vahvistua vuoden 2013 jälkeen. Kansalaisten luottamus EU:hun ei kuitenkaan ainakaan toistaiseksi ole vielä palautunut ennalleen talouskriisiä edeltäneelle

tasolle, vaan vuonna 2017 se oli noussut vasta hieman yli 50 prosenttiin. (Karv & Raunio 2019, 222–223.)

EU-instituutioihin luottamuksen taso on hyvin vaihtelevaa jäsenmaiden välillä. Vuonna 2017 Liettuassa unioniin kertoi luottavansa yli 75 prosenttia kansalaisista. Samaan aikaan Kreikassa EU:hun luotti ainoastaan reilut 20 prosenttia väestöstä. Muut jäsenmaat sijoittuivat tasaisesti tälle välille. Korkeinta luottamus EU-instituutioita kohtaan oli Liettuan lisäksi Bulgariassa, Maltalla ja Virossa. Heikointa luottamus oli puolestaan Kreikan jälkeen Isossa-Britanniassa (joka oli vielä jäsenvaltio vuonna 2017), Ranskassa ja Tšekissä. (Karv & Raunio 2019, 224–225.)

Jäsenmaiden välisen vaihtelun selittäminen on osoittautunut tutkijoille varsin haasteelliseksi. EU-instituutioihin luottamuksen taso vaihtelee huomattavasti kaikissa jäsenvaltioissa, joten saman analyysin tekeminen eri ajankohtina tuottaisi todennäköisesti erilaiset tulokset. Poliittisen luottamuksen muodostumiseen vaikuttavat paitsi monet yksilötason tekijät, myös monet kansallisen tason tekijät, joten kattavan analyysin tuottaminen vaatisi lukemattomien eri tekijöiden ottamista huomioon. (Karv & Raunio 2019, 225.)

Tutkijat ovat kuitenkin löytäneet muutamia tekijöitä, joiden uskotaan selittävän kansalaisten luottamusta EU-instituutioihin kansallisella tasolla. Useat näistä tekijöistä ovat samoja, joiden katsotaan vaikuttavan myös kansallisen poliittisen luottamuksen tasoon. Esimerkiksi kansalaisten optimistisilla arvioilla taloudentilasta vaikuttaa olevan positiivinen vaikutus paitsi kansallisen poliittisen luottamuksen tasoon, myös EU-instituutioihin luottamuksen tasoon ja päinvastoin (Roth ym. 2011, 1).

Taloudellisen tilanteen lisäksi kansallisen poliittisen luottamuksen itsessään on joissakin tutkimuksissa katsottu lisäävän luottamusta myös EU-instituutioihin (ks. esim. Hartevelde ym. 2013; Armingeon & Ceka 2014). Tämän tutkimuksen kannalta kyseinen näkökulma on kuitenkin hieman ongelmallinen, sillä tutkimuksessa käytetään selitettävänä muuttujana nimenomaan kansallisen poliittisen luottamuksen ja EU-instituutioihin luottamuksen eroa. Jos nämä kaksi tekijää kulkevat täysin käsi kädessä, miten eroja niiden välillä voitaisiin tarkastella?

Tässä tutkimuksessa lähdetäänkin siitä lähtökohdasta, että vaikkakin kansallisen poliittisen luottamuksen taso ja EU-luottamuksen taso korreloivat vahvasti kansallisen tason tarkastelussa, yksilötasolla suhdetta täytyy analysoida tarkemmin. Kansalaisilla saattaa olla

sellaisia yksilöllisiä tekijöitä, jotka tekevät heistä taipuvaisempia luottamaan mihin tahansa poliittiseen instituutioon kuin jonkun toisen kansalaisen. Tällöin saattaa vaikuttaa siltä, että kansallinen poliittinen luottamus olisi suoraan yhteydessä EU-instituutioihin luottamuksen tasoon myös yksilötasolla. Tämä ei kuitenkaan välttämättä pidä paikkaansa jokaisen kansalaisen kohdalla. Aineiston tarkastelu luvussa 5 osoittaa, että vastaajista on löydettävissä myös kansalaisia, jotka luottavat kansallisiin poliittisiin instituutioihin, mutta eivät EU-instituutioihin tai toisin päin.

Yksilötasolla kansalaisen luottamusta EU-instituutioita kohtaan selittävät myös useat eri tekijät. Nämä tekijät linkittyvät yleisemminkin kansalaisten EU-asenteisiin vaikuttaviin tekijöihin, joita käsiteltiin luvussa 2.2. Niin kansalaisten EU-kannatusta kuin luottamusta EU-instituutioihin selittävät sosiodemografiset tekijät (utilitaristinen selitysmalli), kansallinen identiteetti ja sen voimakkuus, sekä kansalliseen tilanteeseen liittyvät tekijät. (Karv & Raunio 2019, 225–226.)

Sosiodemografisista tekijöistä kansalaisten luottamukseen EU-instituutioita kohtaan vaikuttavat aiempien tutkimusten mukaan ikä, sukupuoli, asuinpaikka, koulutustaso sekä tulotaso tai yhteiskuntaluokka. Luottamus EU:hun vähenee iän myötä (Schoon & Cheng 2011, 627), ja naiset suhtautuvat unioniin luottavaisemmin kuin miehet (Johnson 2005, 63). Paloheimon mukaan kaupungeissa asuvat kansalaiset luottavat unioniin voimakkaammin kuin maaseudulla asuvat (Paloheimo 1994, 41). Tällaiset alueelliset erot ovat kuitenkin selvästi kaventuneet ainakin Suomessa sitä mukaa, mitä pidempään olemme olleet EU-jäseniä (Karv & Raunio 2019, 228–229). Kansalaiset, jotka ovat kouluttautuneet pidemmälle, ovat keskimäärin luottavaisempia EU-instituutioita kohtaan kuin matalamman koulutustason kansalaiset (Deary ym. 2008, 1). Myös korkeampi tulotaso tai ylempään yhteiskuntaluokkaan kuuluminen nostaa EU-instituutioihin luottamusta (Karv & Raunio 2019, 227).

Myös yksilön poliittisella orientaatiolla vaikuttaa olevan merkitystä kansalaisten poliittisen luottamuksen tason vaihtelussa. Ideologian osalta politiikan perinteisen oikeisto–vasemmisto-akselin ääripäihin sijoittuvat henkilöt vaikuttavat suhtautuvan unioniin huomattavasti epäilevämmiin kuin maltillisemmin ajattelevat. Äärioikeistoon sijoittuvat kansalaiset suhtautuvat unioniin kielteisesti erityisesti maahanmuuton takia, kun taas vasemmalla laidalla integraatiota vastustetaan ennen kaikkea sen markkinapainotteisuuden vuoksi. (de Wilde & Trenz 2012, 549–550.)

Sosiodemografisten tekijöiden lisäksi kansalaisten luottamukseen EU-instituutioita kohtaan vaikuttaa yksilötasolla kansallisen identiteetin voimakkuus samalla tavalla kuin EU-asenteisiin yleisemminkin. Voimakas kansallinen identiteetti ja vihamielisesti muista kulttuureista tulevia ihmisiä kohtaan suhtautuminen vaikuttavat siis negatiivisesti myös luottamukseen EU:ta kohtaan. Maahanmuuttoa vastustavat kansalaiset luottavatkin EU:hun selvästi maahanmuuttoon positiivisesti suhtautuvia heikommin (Karv & Raunio 2019, 232).

Kansallisen tilanteen erityispiirteet vaikuttavat luonnollisesti poliittisen luottamuksen vaihteluun kansallisella tasolla, mutta myös yksilötason tarkastelussa on vaihtelua eri jäsenmaiden kansalaisten välillä. Karv ja Raunio vertailevat tutkimuksessaan suomalaisten luottamusta EU:hun koko EU:n kansalaisten luottamukseen. He havaitsevat, että esimerkiksi asuinpaikalla ei ole Suomessa tilastollisesti merkitsevää vaikutusta kansalaisten EU-luottamukseen, mutta koko EU:n tasolla kaupunkilaiset luottavat edelleen enemmän EU:hun kuin maalla asuvat. Maahanmuuttoasenteilla puolestaan havaitaan vahvempi yhteys EU-luottamukseen Suomessa kuin EU-maissa keskimäärin. (Karv & Raunio 2019, 232.)

3.4. Poliittisen luottamuksen suhde EU-asenteisiin

Luottamus EU-instituutioihin vaihtelee niin EU-maiden välillä kuin niiden sisälläkin riippuen niin monesta tekijästä, että kattavaa analyysia kaikista siihen vaikuttavista tekijöistä on huomattavan hankalaa, jollei mahdotonta toteuttaa. Luottamus unioniin on kuitenkin monitahoisuudestaan huolimatta yksi tärkeimmistä kansalaisten EU:hun suhtautumisen mittareista. (Karv & Raunio 2019, 233.) Jotkin tutkijat ovat jopa arvioineet, että luottamus unioniin on EU-kannatuksen välttämätön edellytys (ks. esim. Wood ja Quaiser 2008). Poliittisen luottamuksen ja EU-asenteiden suhdetta on siksi perusteltua ja tarpeellista tutkia edelleen.

EU-kannatus ja luottamus unioniin eivät kuitenkaan ole sama asia, vaikkakin ne korreloivat voimakkaasti keskenään (Karv & Raunio 2019, 221). Kuten edellisissä alaluvuissa on kuvattu, sekä kansallinen poliittinen luottamus että luottamus EU-instituutioihin vaikuttavat osaltaan kansalaisten EU-asenteisiin. Lisäksi useat samat tekijät vaikuttavat niin poliittisen luottamuksen tasoon kuin suhtautumiseen EU:ta kohtaan, jolloin myös näiden kahden muuttujan korrelaatio näyttäytyy vahvana.

Tässä tutkimuksessa lähdetään de Vriesiä mukailleen siitä lähtökohdasta, että kansalaisen kansallisen poliittisen luottamuksen ja EU-luottamuksen suhde vaikuttaa hänen suhtautumiseensa EU:ta kohtaan. Jos kansalainen luottaa kansallisiin poliittisiin instituutioihin enemmän kuin EU-instituutioihin, hän vastustaa integraatiota todennäköisemmin kuin kansalainen, joka luottaa enemmän EU-instituutioihin kuin kansalliseen poliittiseen järjestelmään (de Vries 2018, 205–208). Toisin kuin osassa aiemmista tutkimuksista on esitetty, korkea kansallinen poliittinen luottamus ei siis suoraan korreloi myönteisten EU-asenteiden kanssa, vaan merkityksellistä on nimenomaan kansallisen poliittisen luottamuksen ja EU-instituutioihin luottamuksen suhde eli se, kumpaan poliittiseen järjestelmään kansalainen luottaa enemmän.

Tämän tutkimuksen selitettävänä muuttujana toimii kuitenkin yleisten EU-asenteiden sijaan kansalaisten suhtautuminen EU:n toimivaltuuksien laajentamiseen. Luvussa 2.1. avattiin EU-asenteiden ja EU:n toimivaltuuksien laajentamiseen suhtautumisen käsitteellisiä eroja. Kuten luvussa todettiin, EU:n toimivaltuuksien laajentamiseen suhtautumisen voidaan katsoa rakentuvan osaksi kansalaisen EU-asenteita. Tämän seurauksena EU:n toimivaltuuksien laajentamiseen suhtautumiseen voidaan ajatella vaikuttavan useiden samojen tekijöiden kuin yleisemminkin EU-asenteisiin. Koska poliittisella luottamuksella ja nimenomaan kansallisen poliittisen luottamuksen ja EU-instituutioihin luottamuksen suhteella on havaittu aiemmissä tutkimuksissa olevan vaikutusta kansalaisten EU-asenteisiin, voidaan olettaa, että niillä voi olla vaikutusta myös kansalaisten suhtautumiseen EU:n toimivaltuuksien laajentamista kohtaan.

Tutkimuksen hypoteesit rakentuvat näin ollen seuraavasti. Odotuksena on, että:

1. poliittinen luottamus vaikuttaa tilastollisesti merkitsevästi kansalaisen halukkuuteen lisätä EU:n toimivaltuuksia;
2. kansalainen, joka luottaa kansallisiin poliittisiin instituutioihin vähemmän kuin EU-instituutioihin, on halukkaampi lisäämään toimivaltuuksia EU:lle kuin kansalainen, joka luottaa kansallisiin poliittisiin instituutioihin enemmän tai yhtä paljon kuin EU-instituutioihin.

Aiempien tutkimusten perusteella odotettavissa on myös huomattavaa vaihtelua eri EU-maiden välillä. Yleinen korrelaatio pitäisi kuitenkin olla löydettävissä koko EU:n tasolla, vaikka sen voimakkuus todennäköisesti vaihtelee merkittävästi maasta riippuen.

Lisäksi odotuksena on, että kansalaiset eivät suhtaudu yhtä positiivisesti tai negatiivisesti ajatukseen EU:n toimivaltuuksien lisäämisestä jokaisella politiikan alalla. Koska suhtautumista EU:n toimivaltuuksien laajentamiseen ei ole juurikaan tutkittu aiemmin, on vaikea lähteä tässä vaiheessa ennakoimaan, millä politiikan aloilla kansalaiset ovat todennäköisesti valmiimpia luovuttamaan kansallista suvereniteettia ylikansalliselle tasolle. Sen selvittäminen ei ole myöskään tutkimuskysymykseen vastaamisen kannalta välttämätöntä, mutta on toki mielenkiintoista, mikäli analyysistä pystytään nostamaan esille joitakin eroja politiikan alojen välillä.

4. AINEISTO JA MENETELMÄ

Tutkimuksen aineistona käytetään eurobarometrejä, eli Euroopan komission keräämiä kyselytutkimusaineistoja. Eurobarometrejä on kerätty kaksi kertaa vuodessa vuodesta 1973 lähtien. Eurobarometrejä on käytetty useimmissa EU-asenteita käsittelevissä tilastollisissa tutkimuksissa aiemminkin, joten saman aineiston käyttäminen mahdollistaa vertailun aiempaan kirjallisuuteen. Niitä pidetään myös yleisesti luotettavina ja niiden otosta riittävänä. Eurobarometrit toimivat tässä tutkimuksessa hyvin myös sen ansiosta, että ne on kerätty kattavasti kaikista EU:n jäsenvaltioista, ja niistä löytyvät kaikki tutkimukseen tarvittavat kysymykset.

Tutkimuksen aineistona toimii tarkemmin ottaen eurobarometri 89.1., joka on kerätty maaliskuussa 2018. Eurobarometrin 89.1. teemoina ovat toistuvien kysymysten lisäksi Euroopan 2020 -strategia ja politiikan prioriteetit, talouskriisi ja siihen liittyvä EU-politiikka, eurooppalainen kansalaisuus, EU:n budjetti sekä Euroopan tulevaisuus (European Commission, 2018). Tämä eurobarometri soveltuu parhaiten tutkimuksen aineistoksi, koska se on tuorein eurobarometri, jossa on kysytty kaikki tutkimuksen analyysiin ja tutkimuskysymykseen vastaamiseen tarvittavat kysymykset poliittisesta luottamuksesta sekä EU:n toimivaltuuksiin suhtautumisesta.

Eurobarometrien haastattelut toteutetaan kasvokkain kaikissa EU:n jäsenmaissa. Haastatteluja tehdään noin 1000 joka maassa, ja kaikki haastattelut ovat yli 15-vuotiaita. Otos vastaa tutkittujen maiden maantieteellisiä alueita, joten sen pitäisi edustaa hyvin koko populaatiota. Eurobarometrissä 89.1. ovat mukana myös viisi EU:n ehdokasvaltiota (Pohjois-Makedonia, Turkki, Montenegro, Serbia ja Albania) sekä Pohjois-Kyproksen turkkilainen tasavalta, jotka rajataan pois analyysistä (European Commission 2018). Iso-Britannia pidetään mukana analyysissä, koska se oli EU:n jäsenmaa vielä kyselyn toteutusvaiheessa.

Koska eurobarometrejä on kerätty usean vuosikymmenen ajalta, ja niissä on käytetty osittain samoja kysymyksiä, sama tutkimus on usein mahdollista myös toistaa monen eri ajankohdan aineistoilla. Tässä tutkimuksessa keskitytään kuitenkin yhteen aineistoon, jotta tutkimus pysyy selkeästi rajattuna, eikä tutkimuskysymykseen vastaaminen välttämättä edellytä ajallista tarkastelua. Kuvailevassa analyysissä olisi toki kiinnostavaa tarkastella selitettävän muuttujan eli EU:n toimivaltuuksien laajentamiseen suhtautumisen ajallista kehitystä, mutta tässä ongelmaksi muodostuu kysymyspatteriston muuttuminen. EU:n

toimivaltuuksien laajentamiseen suhtautumista mittaamaan käytettävä kysymys sattuu nimittäin olemaan yksi niistä, jotka ovat muuttuneet vuosien varrella, eikä sitä ole sisällytetty juuri tällaisessa muodossa muihin eurobarometreihin.

Menetelminä tutkimuksessa käytetään tilastollisia menetelmiä, kuten erilaisia kuvailevia menetelmiä sekä lineaarista regressioanalyysia. Poliittisen luottamuksen sekä EU:n toimivaltuuksien laajentamiseen suhtautumisen muuttujia tarkastellaan ensin erillisinä kuvailevien menetelmien avulla. Kuvailevan analyysin kautta pyritään havainnollistamaan poliittisen luottamuksen tason eroja jäsenmaiden välillä ja eri jäsenmaiden kansalaisten suhtautumista EU:n toimivaltuuksien laajentamiseen. Eroja tarkastellaan muun muassa uusien ja vanhojen jäsenmaiden välillä sekä niin sanotun vauraan lännen ja pohjoisen ja köyhemmän etelän ja idän välillä. Kuvailevilla menetelmillä pyritään lisäksi alustavasti havainnollistamaan, että jäsenmaissa, joissa kansallinen poliittinen luottamus on keskimäärin alhaisempaa kuin luottamus EU:hun, suhtautuminen EU:n toimivaltuuksien laajentamiseen on myönteistä ja vastaavasti toisin päin.

Tämän jälkeen muuttujien yhteyttä toisiinsa ja yhteyden tilastollista merkitsevyyttä tutkitaan tarkemmin lineaarisen regressioanalyysin avulla. Regressioanalyysissa selitettävänä muuttujana käytetään suhtautumista EU:n toimivaltuuksien laajentamiseen. Selittävänä muuttujana toimii poliittinen luottamus, joka saadaan yhdistämällä kansallisiin poliittisiin instituutioihin luottamisen muuttuja sekä EU-instituutioihin luottamisen muuttuja yhdeksi summamuuttujaksi. Lisäksi kontrolloidaan aiempien tutkimusten perusteella tiedossa olevat EU-asenteisiin vaikuttavat tekijät: koulutustaso, tulotaso, ikä, sukupuoli, poliittinen sofistikaatio, poliittinen orientaatio, voimakas kansallinen identiteetti, suhtautuminen maahanmuuttoon sekä suhtautuminen taloudentilaan. Regressioanalyysin avulla pyritään vahvistamaan kuvailevan analyysin havainnot sekä tarkentamaan käsitystä siitä, kuinka merkittäviä tulokset ovat. Regressioanalyysi toistetaan lopuksi kaikille EU-jäsenmaille erikseen, jotta voidaan tarkastella eroja jäsenmaiden välillä. Analyysit toteutetaan SPSS-ohjelmiston avulla.

Tutkimuksen selitettävänä muuttujana käytetään EU:n toimivaltuuksien laajentamista koskevia mielipiteitä mittaavaa kysymystä:

QA16: ”Mikä on Teidän mielipiteenne seuraavista ehdotuksista? Kertokaa jokaisesta ehdotuksesta, oletteko sen puolesta vai sitä vastaan.

1. Eurooppalainen talous- ja rahaliitto sekä yksi yhteinen valuutta, euro;

2. Euroopan unionin 28 jäsenmaan yhteinen ulkopolitiikka;
4. Euroopan unionin jäsenmaiden yhteinen puolustus- ja turvallisuuspolitiikka;
5. Euroopan unionin yhteinen kauppapolitiikka;
6. Yleiseurooppalainen muuttopolitiikka;
7. EU-jäsenvaltioiden yhteinen energiapolitiikka;
8. Digitaaliset sisämarkkinat EU:n sisällä;
9. EU-kansalaisten vapaa liikkuvuus: mahdollisuus asua, tehdä työtä, opiskella ja harjoittaa liiketoimintaa missä tahansa EU-alueella”.

Vastausvaihtoehdot ovat jokaisessa kohdassa 1) puolesta; 2) vastaan; ja 3) ei osaa sanoa. Kohta 3. (Euroopan unionin lisälaajentuminen ottamalla tulevana vuosina mukaan muita maita) jätetään pois analyysistä, koska se ei mittaa mielipiteitä integraation syventämisestä, vaan unionin maantieteellisestä laajentumisesta. Muista kahdeksasta kohdasta koodataan välimatka-asteikollinen muuttuja, jossa ”puolesta”-vastausten määrä toimii mitta-asteikkona. Muuttuja voi siis saada arvot 0–8 sen mukaan, kuinka moneen ehdotukseen vastaaja on vastannut ”puolesta”.

Muuttujasta koodataan pois kaikki vastaajat, jotka ovat vastanneet yhteenkin ehdotukseen ”en osaa sanoa” -vaihtoehdon. Koska tarkoitus on vastata kysymykseen kansalaisten halukkuudesta nimenomaan lisätä unionin toimivaltuuksia, sillä ei ole analyysin kannalta juurikaan merkitystä, haluaako vastaaja pitää toimivaltuudet ennallaan vai mahdollisesti kaventaa niitä. Jos vastaaja ei osaa sanoa, kannattaako hän ehdotusta, hänen ei voida katsoa ilmaisevansa halukkuutta lisätä kyseisiä toimivaltuuksia, joten periaatteessa sekä ”vastaan” että ”ei osaa sanoa” -vastausten voitaisiin katsoa olevan vastakkaisia halukkuudelle toimivaltuuksien lisäämiseksi. ”Ei osaa sanoa” -vastauksista on kuitenkin mahdotonta tietää, mihin suuntaan vastaaja kallistuisi, jos hänen olisi pakko valita, joten niitä ei kannata lähteä tulkitsemaan turhan pitkälle. Tarkasteltavien vastaajien joukko ei myöskään supistu liian pieneksi, vaikka kaikki yhteenkin ehdotukseen ”ei osaa sanoa” -vaihtoehdon vastanneet rajataan analyysin ulkopuolelle, joten tällaiset vastaajat koodataan suosiolla pois.

Tutkimuksen selittävänä muuttujana käytetään seuraavista poliittista luottamusta mittaavista kysymyksistä muodostettua summamuuttujaa:

QA8a: "Seuraavaksi tiedustelisin, kuinka paljon luotatte eräisiin medioihin ja instituutioihin. Olkaa hyvä ja kertokaa kustakin seuraavasta mediasta ja instituutiosta, luotatteko siihen vai ette.

2. Poliittiset puolueet;
6. Kansallinen julkishallinto;
7. Alue- ja paikallishallinto;
8. Kansallinen hallitus (esim. Suomen hallitus);
9. Kansallinen parlamentti (esim. Suomen eduskunta)".

QA14: "Kertokaa, luotatteko yleisesti ottaen Euroopan instituutioihin vain ette.

1. Euroopan parlamentti;
2. Euroopan komissio;
4. Eurooppa-neuvosto;
5. Euroopan unionin neuvosto;
8. Euroopan alueiden komitea".

Vastausvaihtoehdot ovat jokaisessa kohdassa 1) luottaa; 2) ei luota; ja 3) ei osaa sanoa. Näistä kahdesta kysymyksestä muodostetaan yhdistämällä yksi summamuuttuja. Lineaarista regressioanalyysia varten summamuuttujasta muodostetaan edelleen dikotomiset dummy-summamuuttujat. Jotta dikotominen muuttuja voidaan muodostaa, aineistosta koodataan pois kaikki vastaajat, jotka ovat vastanneet yhteenkään kohtaan "en osaa sanoa" -vaihtoehdon. Näin ollen tarkastellaan ainoastaan vastaajia, joilla on vastauksissaan pelkkiä "luottaa" ja "ei luota" -vaihtoehtoja. Vastaajat, joilla on "luottaa"-vastauksia molemmissa kysymyksissä yhtä monta, toimivat dummy-muuttujien vertailuarvona 0, sillä heidän ei voida katsoa luottavan kumpaankaan poliittiseen järjestelmään enemmän kuin toiseen.

EU-instituutioihin luottamuksen ja kansallisen poliittisen luottamuksen summamuuttuja muodostetaan kääntämällä EU-instituutioihin luottamuksen arvot negatiivisiksi, ja laskemalla muuttujat sitten yhteen seuraavasti (EU = EU-instituutioon, K = kansalliseen instituutioon):

- 5: luottaa 5 EU;
- 4: luottaa 4 EU;

-3: luottaa 3 EU;

-2: luottaa 2 EU;

-1: luottaa 1 EU;

0: luottaa 0 EU;

+

0: luottaa 0 K;

1: luottaa 1 K;

2: luottaa 2 K;

3: luottaa 3 K;

4: luottaa 4 K;

5: luottaa 5 K.

→

-5: luottaa 5 EU + 0 K = enemmän EU;

-4: luottaa 5 EU + 1 K / 4 EU + 0 K = enemmän EU;

-3: luottaa 5 EU + 2 K / 4 EU + 1 K / 3 EU + 0 K = enemmän EU;

-2: luottaa 5 EU + 3 K / 4 EU + 2 K / 3 EU + 1 K / 2 EU + 0 K = enemmän EU;

-1: luottaa 5 EU + 4 K / 4 EU + 3 K / 3 EU + 2 K / 2 EU + 1 K / 1 EU + 0 K = enemmän EU;

0: luottaa 5 EU + 5 K / 4 EU + 4 K / 3 EU + 3 K / 2 EU + 2 K / 1 EU + 1 K / 0 EU + 0 K = yhtä paljon molempiin;

1: luottaa 1 K + 0 EU / 2 K + 1 EU / 3 K + 2 EU / 4 K + 3 EU / 5 K + 4 EU = enemmän kansallisiin;

2: luottaa 2 K + 0 EU / 3 K + 1 EU / 4 K + 2 EU / 5 K + 3 EU = enemmän kansallisiin;

3: luottaa 3 K + 0 EU / 4 K + 1 EU / 5 K + 2 EU = enemmän kansallisiin;

4: luottaa 4 K + 0 EU / 5 K + 1 EU = enemmän kansallisiin;

5: luottaa 5 K + 0 EU = enemmän kansallisiin.

Kuten havainnollistuksesta nähdään, uudessa summamuuttujassa positiivisen arvon saavat enemmän kansallisiin instituutioihin kuin EU-instituutioihin luottavat vastaajat. Vastaavasti negatiivisen arvon saavat EU-instituutioihin enemmän kuin kansallisiin instituutioihin luottavat vastaajat. Summamuuttujasta muokataan edelleen kaksi erillistä dummymuuttujaa, toinen positiivisille ja toinen negatiivisille arvoille.

Ensimmäinen muuttuja (EU-instituutioihin luottavat) muodostetaan siten, että arvo 1 merkitsee vastaajaa, joka luottaa EU-instituutioihin enemmän kuin kansallisiin poliittisiin instituutioihin eli juuri luodussa summamuuttujassa negatiivisen arvon saanutta vastaajaa. Arvo 0 merkitsee vastaajaa, joka luottaa yhtä paljon kansallisiin poliittisiin instituutioihin ja EU-instituutioihin tai enemmän kansallisiin instituutioihin kuin EU-instituutioihin eli summamuuttujan arvon 0 tai positiivisen arvon saanutta vastaajaa. Toinen muuttuja (kansallisiin instituutioihin luottavat) muodostetaan siten, että arvo 1 merkitsee vastaajaa, joka luottaa kansallisiin poliittisiin instituutioihin enemmän kuin EU-instituutioihin eli uudessa summamuuttujassa positiivisen arvon saanutta vastaajaa, ja arvo 0 merkitsee vastaajaa, joka luottaa yhtä paljon kansallisiin poliittisiin instituutioihin ja EU-instituutioihin tai enemmän EU-instituutioihin kuin kansallisiin instituutioihin eli summamuuttujan arvon 0 tai negatiivisen arvon saanutta vastaajaa.

Dummy-muuttujat muodostuvat näin ollen summamuuttujasta seuraavasti:

EU-instituutioihin luottavat ("luottaa"-vastauksia enemmän kysymyksessä QA14 kuin kysymyksessä QA8a eli luottaa useampaan EU-instituutioon kuin kansalliseen instituutioon):

arvo 1: -5 – -1;

arvo 0: 0 – 5.

Kansallisiin instituutioihin luottavat ("luottaa"-vastauksia enemmän kysymyksessä QA8a kuin kysymyksessä QA14, eli luottaa useampaan kansalliseen instituutioon kuin EU-instituutioon):

arvo 1: 1 – 5;

arvo 0: -5 – 0.

Sillä ei ole tutkimuskysymykseen vastaamisen kannalta olennaista merkitystä, kuinka monta "luottaa"-vastausta enemmän vastaajalla on toisessa kysymyksessä. Tarkoituksena on tarkastella vastaajia, jotka luottavat enemmän toiseen poliittiseen järjestelmään kuin toiseen, mutta tässä vaiheessa ei ole tarpeellista tehdä eroa todella paljon enemmän tai vain hieman enemmän toiseen järjestelmään luottavien välillä. Tämä toki voisi antaa lisäsyvyyttä analyysille, mutta niin kauan kuin emme tiedä, onko peruskorrelaatio olemassa, tällainen aineiston jaottelu turhan pieniin palasiin menettää merkityksensä.

Kansallista poliittista luottamusta käytetään regressioanalyysissä lisäksi omana erillisenä muuttujanaan, koska tutkimuksen tarkoituksena on osallistua keskusteluun siitä, onko korkea kansallisen poliittisen luottamuksen taso yhteydessä positiivisempiin EU-asenteisiin, vai onko merkityksellistä nimenomaan kansallisen poliittisen luottamuksen ja EU-instituutioihin luottamuksen suhde. Kysymyksestä QA8a muodostetaan näin ollen myös omat dummy-muuttujansa. Korkean kansallisen poliittisen luottamuksen muuttujassa arvon 1 saavat viidestä instituutiosta 4–5:een luottavat, ja arvon 0 saavat 0–3 instituutioon luottavat vastaajat. Alhaisen kansallisen poliittisen luottamuksen muuttujassa puolestaan arvon 1 saavat viidestä instituutiosta 0–1:een luottavat ja arvon 0 saavat 2–5 instituutioon luottavat.

Kontrollimuuttujina regressioanalyysissä käytetään lisäksi seuraavia sosiodemografisia tekijöitä sekä poliittista sofistikaatiota, kansallisen identiteetin voimakkuutta, maahanmuuttoasenteita, poliittista orientaatiota ja taloudentilaan suhtautumista mittaavia kysymyksiä:

D10: Vastaajan sukupuoli (Vastausvaihtoehdot: 1. Mies; 2. Nainen)

D11: Minkä ikäinen olette?

D8: Minkä ikäisenä lopetitte täysipäiväisen opiskelun?

D60: Sanoisitteko, että viimeisten 12 kuukauden aikana Teillä on ollut vaikeuksia maksaa kaikkia laskujanne palkkakauden aikana...? (Vastausvaihtoehdot: 1. Useimmiten; 2. Satunnaisesti; 3. Tuskin koskaan/ Ei koskaan; 4. Kieltäytyi)

QA15: Seuraavat väittämät koskevat Euroopan unionia. Kertokaa, pitävätkö ne mielestänne paikkansa vai eivät. (Vastausvaihtoehdot: Pitää paikkansa; Ei pidä paikkaansa; Ei osaa sanoa)

1. Euroalue muodostuu tällä hetkellä 19 jäsenvaltiosta;
2. Kunkin jäsenvaltion kansalaiset valitsevat Euroopan parlamentin jäsenet suoralla vaalilla;
3. Sveitsi on Euroopan unionin jäsenvaltio.

QD3: Koetteko itsenne...? (Vastausvaihtoehdona myös "ei osaa sanoa")

1. Vain **vastaajan kotimaan kansallisuus* (esim. Vain suomalaiseksi);
2. **vastaajan kotimaan kansallisuus* ja eurooppalaiseksi (esim. Suomalaiseksi ja eurooppalaiseksi);

3. Eurooppalaiseksi ja **vastaajan kotimaan kansallisuus* (esim. Eurooppalaiseksi ja suomalaiseksi);

4. Vain eurooppalaiseksi.

QB3: Herättävätkö seuraavat väittämät teissä positiivisia vai negatiivisia tunteita? (Vastausvaihtoehdot: Hyvin positiivisia; Melko positiivisia; Melko negatiivisia; Hyvin negatiivisia; Ei osaa sanoa)

1. Maahanmuutto muista EU-jäsenvaltioista;

2. Maahanmuutto EU:n ulkopuolelta.

D1: Poliitiikan yhteydessä ihmiset puhuvat 'vasemmistosta' ja 'oikeistosta'. Miten sijoittaisitte omat poliittiset näkemyksenne tälle asteikolle? (Vastausvaihtoehdot: 1. Vasemmisto; 2.–9. *ei annettuja arvoja – vastaajan oma arvio vasemmiston ja oikeiston välimaastosta*; 10. Oikeisto, 11. Kieltäytyi, 12. Ei osaa sanoa)

QA1a: Millaiseksi arvioisitte tämänhetkisen tilanteen kunkin seuraavan asian kohdalla? (Vastausvaihtoehdot: Erittäin hyvä; Melko hyvä; Melko huono; Erittäin huono; Ei osaa sanoa)

2. Kansallinen taloudellinen tilanne (esim. Suomen taloudellinen tilanne);

3. Euroopan taloudellinen tilanne.

Kontrollimuuttajat valitaan sen perusteella, että kaikilla niillä on havaittu olevan vaikutusta muissa EU-asenteita mittaavissa tutkimuksissa. Kuten luvusta 2. käy ilmi, EU-asenteisiin vaikuttavia tekijöitä on aiemmissa tutkimuksissa löydetty enemmänkin, mutta niiden vaikutus joko jää muiden muuttujien varjoon tai niiden on todettu selittävän EU-asenteiden vaihtelua ainoastaan osassa jäsenvaltioita. Nämä tähän analyysiin valitut kontrollimuuttajat sen sijaan toistuvat tutkimuksesta toiseen, ja niiden merkitys EU-asenteiden vaihtelussa on kiistaton. Koska analyysin yhtenä tarkoituksena on selvittää, vaikuttavatko samat tekijät EU:n toimivaltuuksien laajentamishalukkuuteen kuin yleisemminkin EU-asenteisiin, on perusteltua käyttää pitkälti samoja taustamuuttujia. Tulotaso mittaavaa kysymystä ei suoraan aineistosta löydy, joten sen sijaan käytetään kysymystä vaikeuksista maksaa laskunsa, jonka voidaan katsoa kertovan henkilön taloudellisesta tilanteesta. Kontrollimuuttujista koodataan pois "en osaa sanoa", "muu" ja "ei mikään" -vastaukset sekä vastaamasta kieltäytyneet ja muodostetaan regressioanalyysia varten dummy-muuttujat.

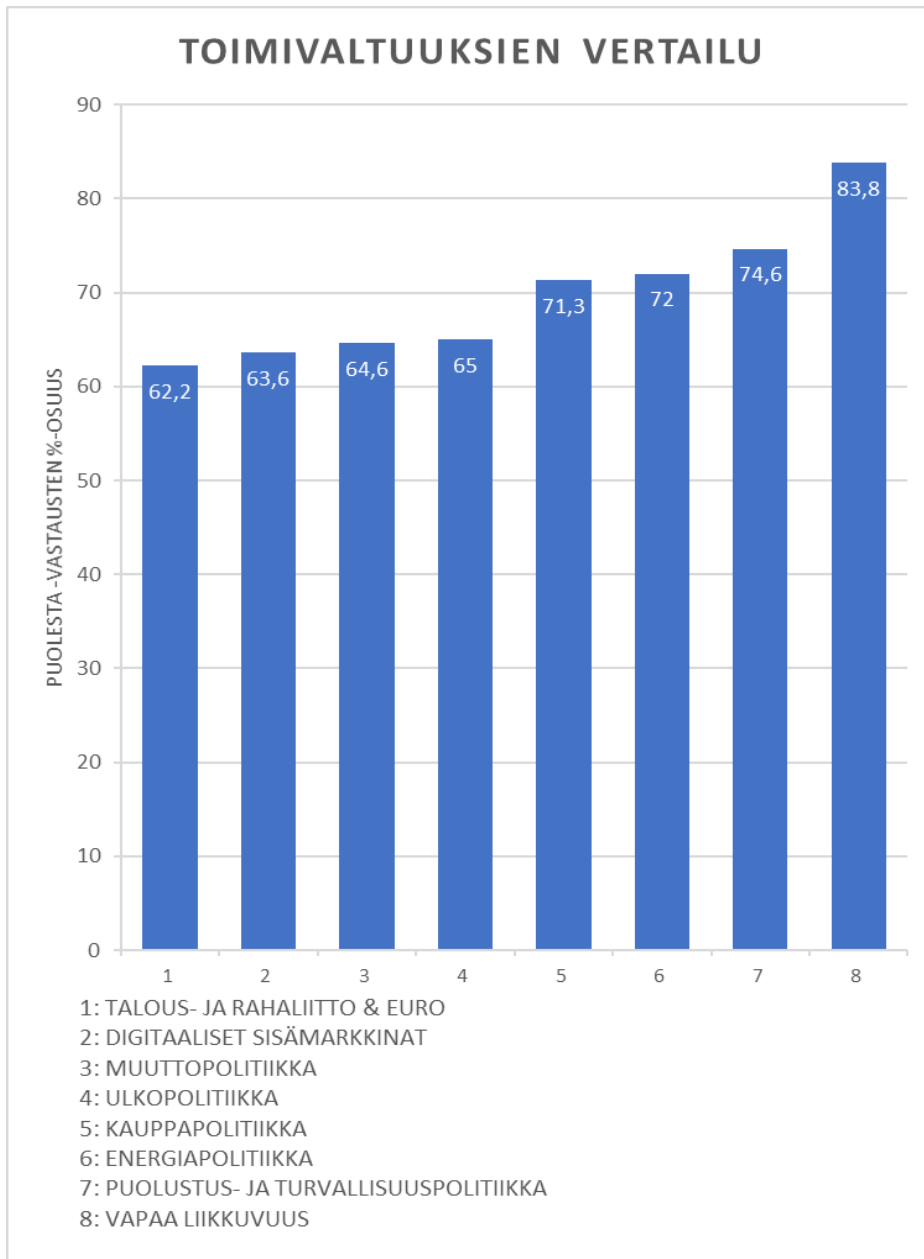
5. ANALYYSI

5.1. EU:n toimivaltuuksien laajentamiseen suhtautuminen

Kansalaisten suhtautumista EU:n toimivaltuuksien laajentamiseen kuvataan taulukossa 1 koko EU:n alueella. Yleisesti ottaen EU-kansalaiset näyttävät suhtautuvan hyvinkin positiivisesti toimivaltuuksien laajentamiseen. Jokaista kahdeksasta ehdotuksesta kannattaa yli 60 prosenttia vastaajista. Kuvaajasta nähdään, että kaikista myönteisimmin vastaajat suhtautuvat vapaan liikkuvuuden periaatteeseen: 83,8 prosenttia EU-kansalaisista kannattaa vapaata liikkuvuutta. Laajaa kannatusta nauttivat myös yhteinen puolustus- ja turvallisuuspolitiikka, energiapolitiikka sekä kauppapolitiikka. Alhaisinta kannatus on puolestaan yhteiselle talous- ja rahaliitolle sekä valuutalle, eurolle: 62,2 prosenttia. Alle 65 prosenttia vastaajista on valmiita lisäämään EU:n toimivaltuuksia myöskään digitaalisten sisämarkkinoiden tai yhteisen muuttopolitiikan aloilla.

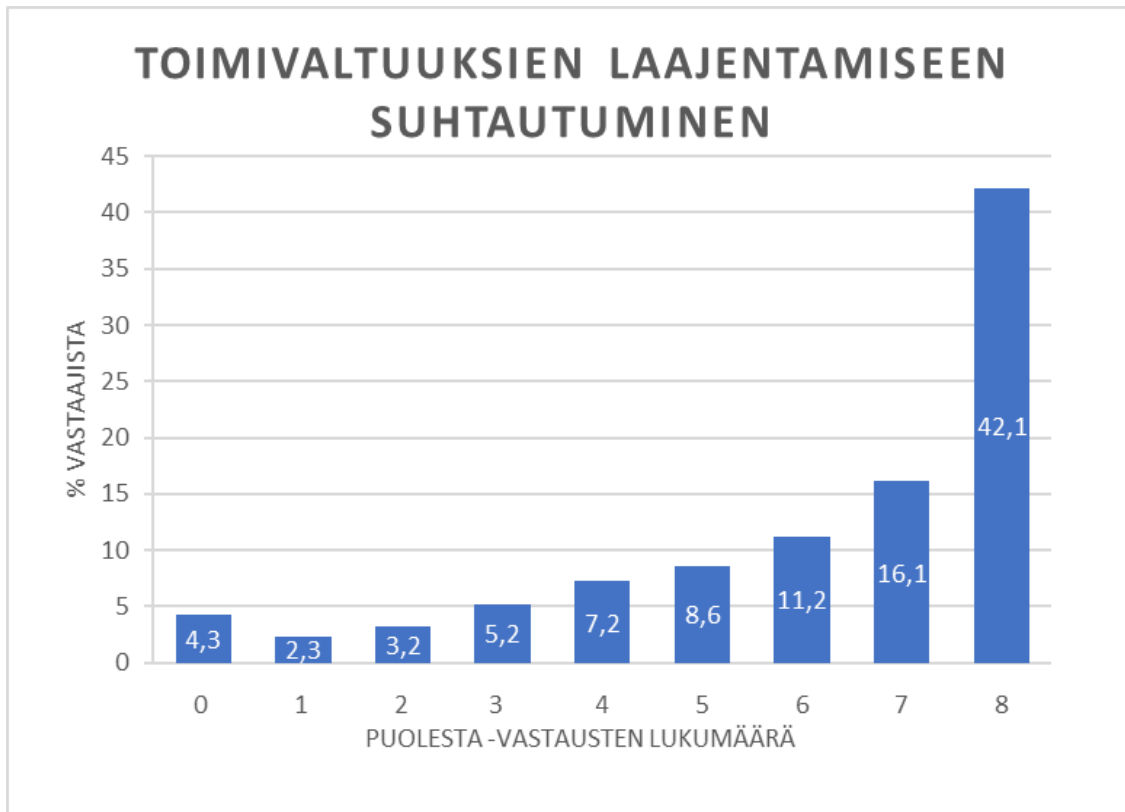
Alla olevasta kuvaajasta voidaan nähdä ainoastaan ”puolesta” -vastausten määrä, mutta ”vastaan” ja ”en osaa sanoa” -vastausten osuudet löytyvät liitteestä 1. Vastustus on luonnollisesti voimakasta niillä politiikan aloilla, joilla halukkuus lisätä toimivaltuuksia on pientä. Kaikkein suurinta vastustusta kansalaisissa herättävät yhteinen talous- ja rahaliitto sekä euro (31,4 %) ja yhteinen muuttopolitiikka (28,3 %). Vastustus ei kuitenkaan mene täysin yhtenevässä linjassa kannatuksen kanssa, mikä johtuu ”en osaa sanoa” -vastausten määrän eroista. ”En osaa sanoa” -vastausten määrä on melko tasaisesti kaikkien kysymysten kohdalla 4–9 prosentin välimaastossa, mutta poikkeuksen muodostaa kysymys digitaalisista sisämarkkinoista. Digitaalisia sisämarkkinoita vastustaa noin 19 prosenttia, ja jopa noin 17 prosenttia on valinnut ”en osaa sanoa” -vaihtoehdon.

Kenties digitaaliset sisämarkkinat terminä ei aukea kaikille vastaajille, joille digiasiat eivät ole muutenkaan kovin tuttuja. Toinen mahdollinen tulkinta on se, että ne eivät yksinkertaisesti herätä voimakkaita tunteita suuntaan tai toiseen. Muut politiikan alat ovat ehkä kansalaisille tärkeämpiä tai läheisempiä, jolloin niistä on helpompi muodostaa mielipide. Neutraalin vastausvaihtoehdon puuttuessa ainoa sopiva valinta saattaa tällöin olla ”en osaa sanoa” -vaihtoehto. Digitaalisia sisämarkkinoita koskevan kysymyksen suuri ”en osaa sanoa” -vastaajien joukko saattaa kuitenkin hämätä lukijaa, jos katsotaan vain taulukkoa 1. Todellisuudessa digitaalisia sisämarkkinoita vastustaa selvästi pienempi joukko kuin esimerkiksi yhteistä muuttopolitiikkaa (28,3 %) tai ulkopoliitiikkaa (26,2 %).

Taulukko 1. Toimivaltuuksien vertailu.

Taulukko 2 kuvaa puolestaan kansalaisten halukkuutta lisätä EU:n toimivaltuuksia ylipäätään eli sitä, kuinka moneen näistä kahdeksasta ehdotuksesta yksittäinen vastaaja on vastannut ”puolesta” -vaihtoehdon. Kuten taulukosta nähdään, lähes puolet vastaajista kannattaa jokaista ehdotusta (42,1 %), ja yli puoleen (5 tai enemmän) ehdotuksista positiivisesti suhtautuvia on jopa 78 prosenttia vastaajista. Vastaavasti huomataan, että on yleisempää vastustaa jokaista ehdotusta (4,3 %) kuin kannattaa vain yhtä tai kahta niistä. Vaikuttaa siltä, että EU:n toimivaltuuksien laajentamiseen suhtaudutaan enimmäkseen hyvinkin positiivisesti, ja toimivaltuuksia halutaan joko lisätä reilusti tai ei ollenkaan.

Taulukko 2. Toimivaltuuksien laajentamiseen suhtautuminen.

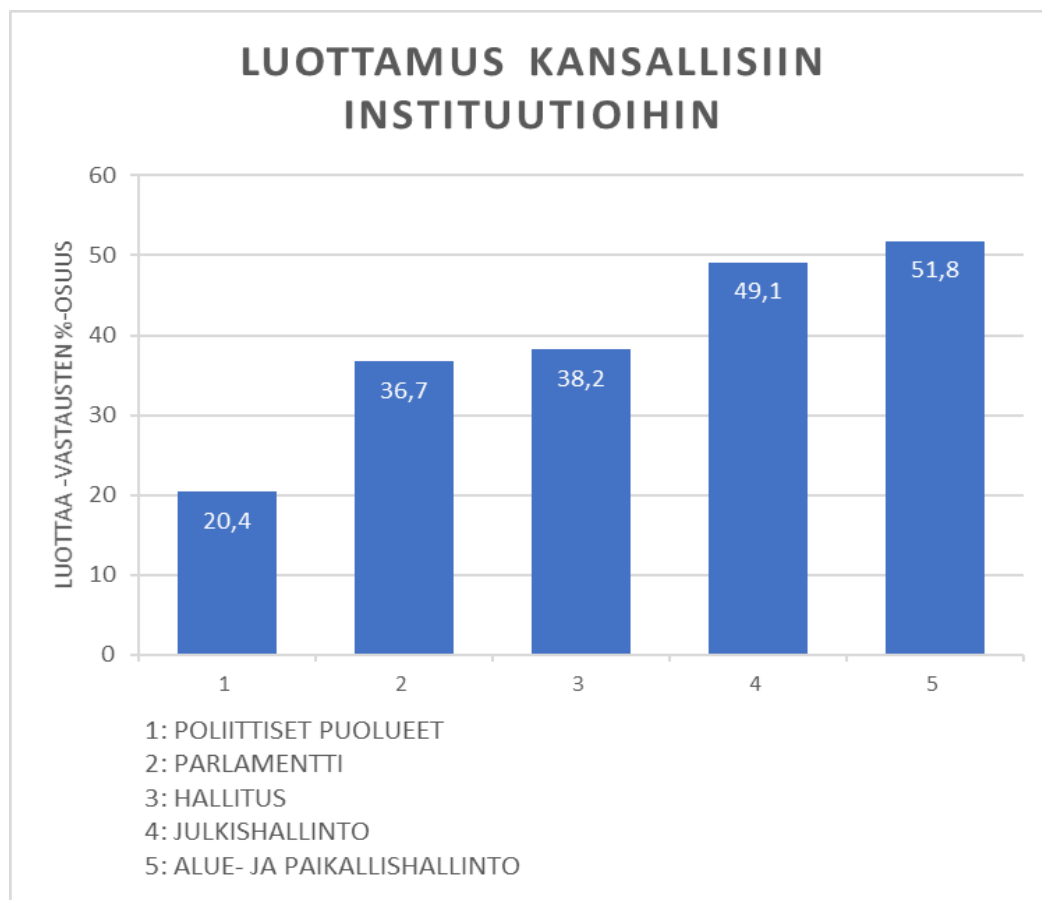
”En osaa sanoa” -vastausten keskimäärin hyvin pienestä määrästä voidaan kuitenkin päätellä, että kansalaiset ovat kykeneväisiä muodostamaan mielipiteensä Euroopan integraation eri aspekteista. Samalla kun ääripäät toki korostuvat vastauksissa, hieman yli puolet vastaajista on kuitenkin vastannut jotakin yhden ja seitsemän väliltä, jolloin he ovat tehneet eron eri toimivaltuuksien välille. Lisäksi varmasti ainakin osa niistäkin vastaajista, jotka kannattavat jokaista ehdotusta tai vastustavat kaikkia niitä, ovat harkinneet asiaa jokaisen toimivaltuuden kohdalla erikseen ja silti päätyneet kannattamaan tai vastustamaan kaikkia.

Kun aineistosta rajataan analyysin ulkopuolelle yhteenkin ehdotukseen ”en osaa sanoa” -vaihtoehdon vastanneet henkilöt, jäljelle jää edelleen noin kaksi kolmasosaa kaikista vastaajista. Olisi siis väärin tulkita, että EU-kansalaisilla ei ole riittävästi tietoa EU:sta tai kiinnostusta sitä kohtaan, jotta he voisivat muodostaa siitä mielipiteensä. Sánchez-Cuencan (2000, 152–153) mukaan ainakin vielä vuosituhaten vaihteessa kansalaisten käsitys toimivaltuuksien jakautumisesta kansallisten instituutioiden ja EU-instituutioiden kesken oli edelleen epäselvä, vaikkakin tietoisuus ja kiinnostus EU-politiikkaa kohtaan on kasvanut. Ehkäpä viimeisen parinkymmenen vuoden aikana kansalaisten tietoisuus EU-politiikasta on

lisääntynyt siinä määrin, että nyt heidän voidaan katsoa hahmottavan toimivaltuuksien jakautumista niin hyvin, että he osaavat muodostaa mielipiteensä jokaisen toimivaltuuden kohdalla erikseen.

5.2. Luottamus kansallisiin instituutioihin ja EU-instituutioihin

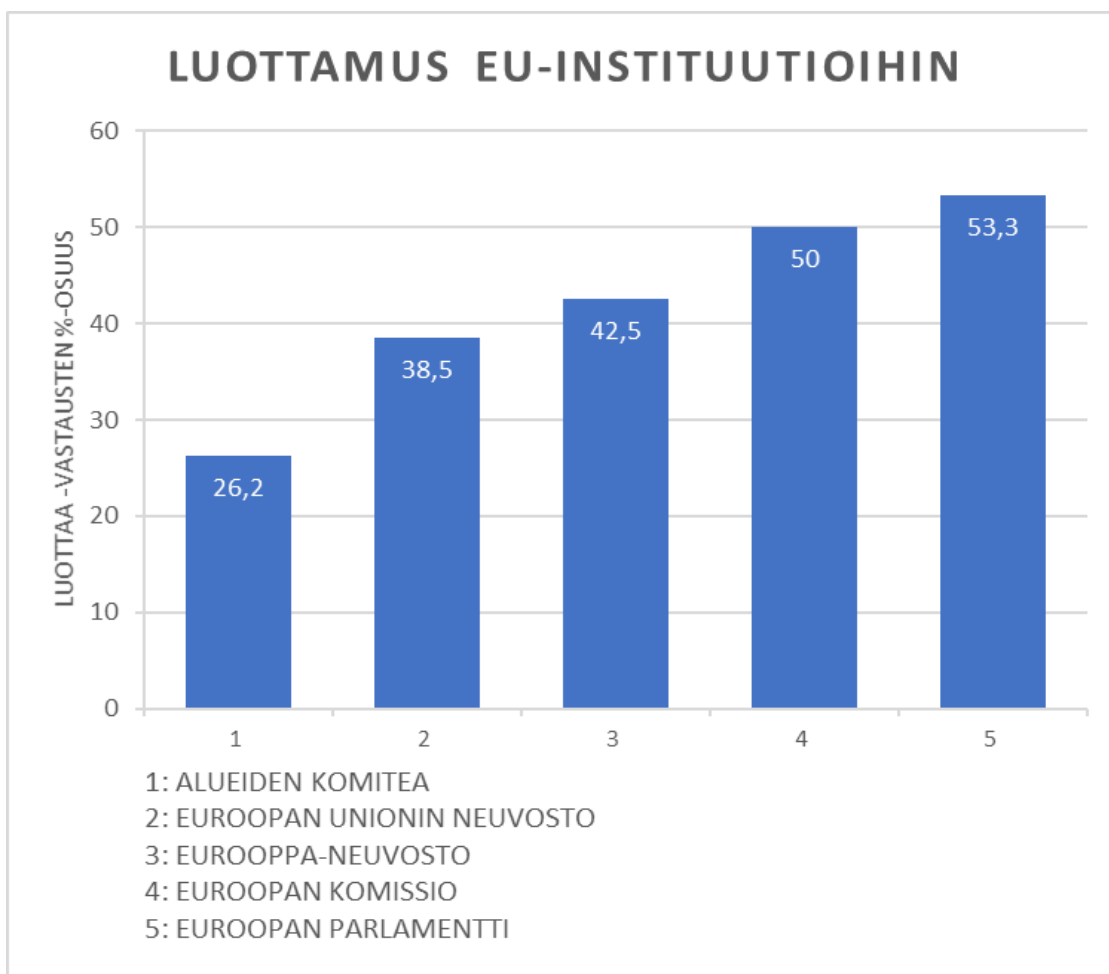
Kansalaisten luottamusta eri kansallisiin poliittisiin instituutioihin kuvataan taulukossa 3 koko EU:n tasolla. Kuvaaja kertoo, kuinka moni vastaaja sanoo luottavansa kyseisiin instituutioihin. Korkeinta luottamusta nauttivat kansalaisten keskuudessa alue- ja paikallishallinto (51,8 %) sekä julkishallinto (49,1 %). Poliittisiin puolueisiin luottaa sen sijaan ainoastaan hieman yli 20 prosenttia vastaajista, ja kansalliseen parlamenttiin ja hallitukseenkin alle 40 prosenttia. Kansallisen poliittisen luottamuksen taso näyttää ylipäätään kovin alhaiselta. Vain alue- ja paikallishallintoon kertoo luottavansa yli puolet kansalaisista.

Taulukko 3. Luottamus kansallisiin instituutioihin.

Alhainen kansallisen poliittisen luottamuksen taso saattaa osaltaan kertoa esimerkiksi kansalaisten kokemuksesta poliittisten instituutioiden heikosta taloudellisesta suoriutumisesta. Kyselyn keräysajankohtana (maaliskuu 2018) Euroopassa oltiin vasta toipumassa 2000-luvun ja 2010-luvun vaihteessa kovasti EU-maiden talouteen iskeneestä eurokriisistä. Kriisin jälkeen valtaa pitäneiden poliitikkojen odotettiin nostavan maiden talouden taas jaloilleen, ja työllisyyden nousevan jälleen kriisiä edeltäneelle tasolle. Monessa maassa elpyminen on kestänyt kuitenkin todella kauan, eivätkä työttömyys tai muut sosiaaliset ongelmat ole poistuneetkaan.

Taulukko 4 kuvaa puolestaan kansalaisten luottamusta eri EU-instituutioihin. Kuten kuvaajasta nähdään, kansalaiset luottavat EU-instituutioista eniten Euroopan parlamenttiin (53,3 %) sekä komissioon (50 %). Selvästi vähiten kansalaiset kertovat puolestaan luottavansa alueiden komiteaan (26,2 %).

Taulukko 4. Luottamus EU-instituutioihin.

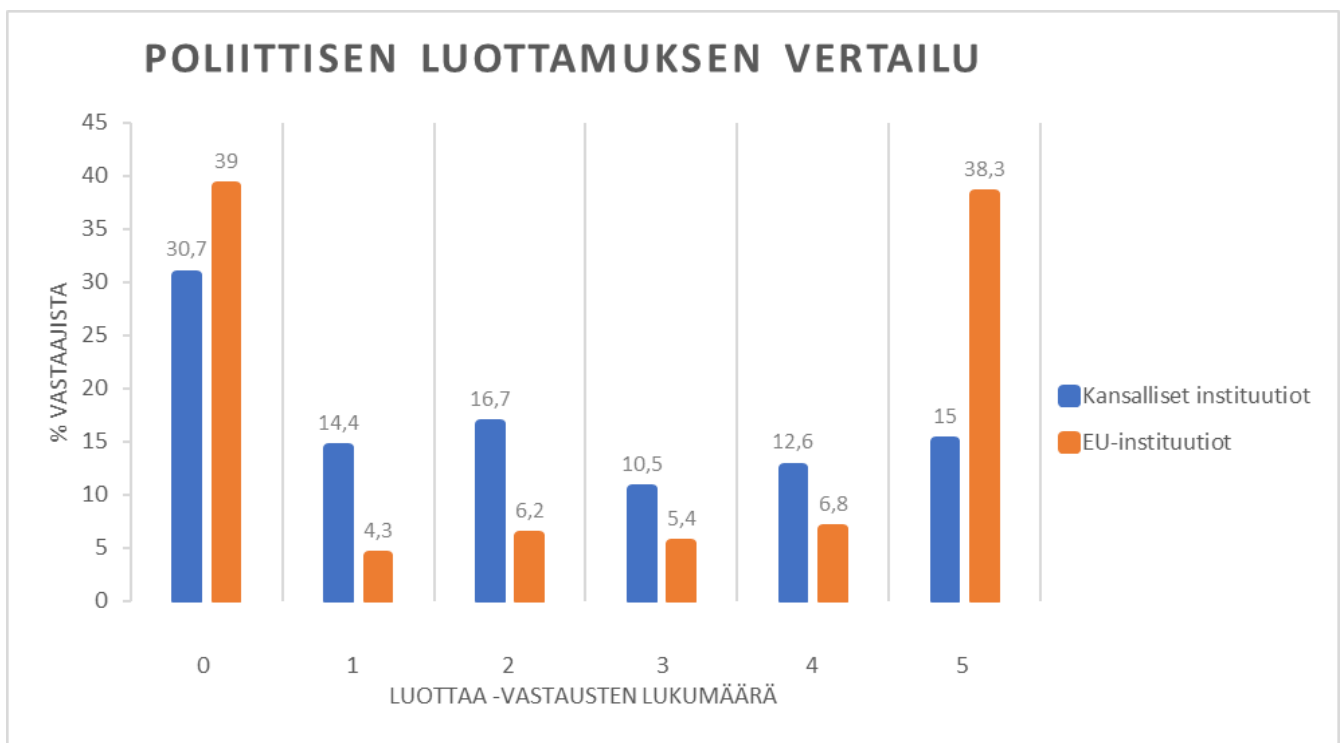
Mielenkiintoista EU-instituutioihin luottamusta tarkasteltaessa on se, että luottamuksen taso vaihtelee huomattavasti instituutiosta toiseen. Jopa Euroopan unionin neuvostoon ja Eurooppa-neuvostoon luottamuksen välillä on nähtävissä ero, vaikka voisi kuvitella, että nämä kaksi instituutiota menevät ihmisillä helposti sekaisin samankaltaisten nimiensä vuoksi. Lisäksi suurinta luottamusta nauttii kansalaisten keskuudessa nimenomaan parlamentti, joka on instituutioista ainoa, jonka valintaan kansalaiset voivat suoraan vaikuttaa. Viimeistään tässä vaiheessa on syytä kyseenalaistaa ajatus siitä, etteivätkö kansalaiset tietäisi EU:sta riittävästi voidakseen muodostaa integraation eri aspekteista mielipiteitä. Alueiden komiteaan luottavien alhainen määrä tosin selittyy todennäköisesti sillä, että se on näistä instituutioista kansalaisille kaikkein vähiten tuttu. Sen kohdalla ”en osaa sanoa” -vastausten määrä onkin muihin instituutioihin nähden reilusti suurempi.

Näitä kahta taulukkoa keskenään vertailtaessa huomataan, että luottamuksen taso on EU-instituutioiden kohdalla hieman korkeammalla kuin kansallisten instituutioiden kohdalla. Koko EU:n tasolla kansalaiset luottavat siis ehkä hieman yllättäenkin keskimäärin enemmän EU-instituutioihin kuin kansallisiin instituutioihin. Voisi kuvitella, että kansallisten instituutioiden ollessa kansalaisia lähempänä, he luottaisivat niihin enemmän kuin kaukaisilta tuntuviin EU-instituutioihin. Erot ovat kuitenkin melko pieniä. Seuraavassa alaluvussa verrataan kansallisiin instituutioihin luottamusta ja EU-instituutioihin luottamusta toisiinsa tarkemmin myös yksilötasolla.

5.3. Poliittisen luottamuksen vertailu

Kun vertaillaan kansalaisten luottamusta kansallisiin instituutioihin ja EU-instituutioihin, huomataan, että EU-instituutioihin luottamus ei ole ainoastaan voimakkaampaa kuin luottamus kansallisiin instituutioihin, vaan se myös jakaa kansalaisten mielipiteitä huomattavasti selkeämmin. Tämä voidaan nähdä hyvin selvästi taulukosta 5, joka havainnollistaa sitä, kuinka moneen instituutioon kukin vastaaja kertoo luottavansa. Taulukosta huomataan, että itse asiassa niin kansallisen poliittisen luottamuksen kuin EU-instituutioihin luottamuksenkin kohdalla kaikkein suurin joukko vastaajista ei luota yhteenkään instituutioon. 30,7 prosenttia vastaajista ei luota yhteenkään kansalliseen instituutioon, ja jopa 39 prosenttia vastaajista ei luota yhteenkään EU-instituutioon.

Toisaalta myös jokaiseen EU-instituutioon luottavien osuus on lähes yhtä suuri, 38,3 prosenttia. Vaikuttaakin siltä, että EU-instituutioihin joko luotetaan kaikkiin tai ei yhteenkään. Vain pieni osuus vastaajista (22,7 %) luottaa osaan EU-instituutioista, mutta ei kaikkiin. Kansallisiin instituutioihin luottamus sen sijaan jakautuu paljon tasaisemmin eri vaihtoehtojen välille. Jokaiseen kansalliseen instituutioon vastaa luottavansa ainoastaan 15 prosenttia kansalaisista, alle puolet vähemmän kuin jokaiseen EU-instituutioon. Vastaajat jakautuvatkin hyvin tasaisesti kaikkien muiden vaihtoehtojen välille kuin ei yhteenkään instituutioon luottamiseen, joka on selvästi suosituin vaihtoehto.

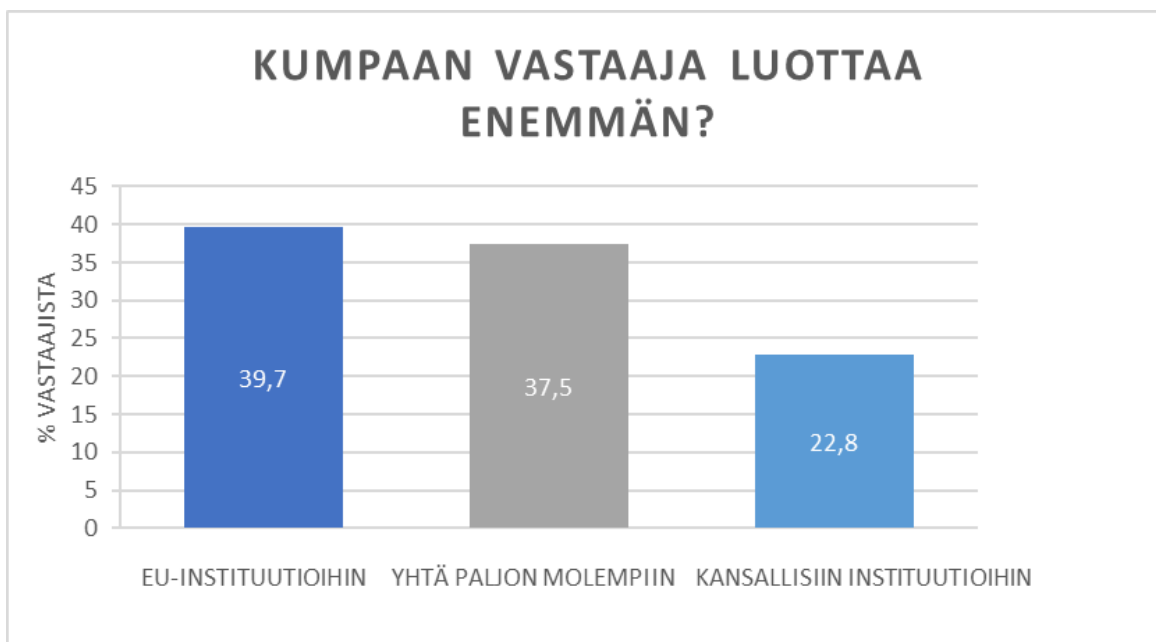
Taulukko 5. Poliittisen luottamuksen vertailu.

On kiinnostavaa pohtia, mistä tällainen ero kansallisen poliittisen luottamuksen ja EU-instituutioihin luottamuksen välillä voi johtua. Juuri edellisissä alaluvuissa todettiin, että kansalaiset kykenevät selvästi erottelemaan integraation eri aspektit toisistaan ja muodostamaan mielipiteensä niistä jokaisesta erikseen. Poliittisen luottamuksen osalta havainto ei näytä pitävän sittenkään välttämättä paikkaansa enemmistön kohdalla. EU:hun selvästi joko luotetaan tai ei luoteta, ja vain harva pystyy erittelemään, mihin instituutioihin luottamus kohdistuu.

Kansalliset instituutiot sen sijaan tunnetaan sen verran hyvin, että niistä kansalaiset osaavat paremmin eritellä, mihin instituutioihin luottavat ja mihin eivät. Toisaalta jokaiseen

kansalliseen instituutioon luottavien määrä on niin alhainen, että sekin herättää kysymyksiä. Voisiko olla niin, että mitä lähempänä instituutiot kansalaisia ovat, sitä helpompaa niitä on myös kritisoida? Tästä aineistosta sitä on oikeastaan mahdotonta päätellä, sillä toisaalta niitä, jotka eivät luota ollenkaan EU-instituutioihin, on selvästi enemmän kuin niitä, jotka eivät luota ollenkaan kansallisiin instituutioihin.

Taulukko 6 kertoo sen, kumpi yksittäisen kansalaisen kohdalla on vahvempaa: luottamus EU-instituutioita kohtaan vai luottamus kansallisia instituutioita kohtaan. Kuvaaja vahvistaa aiemman havainnon siitä, että luottamus EU-instituutioihin on vahvempaa kuin luottamus kansallisiin instituutioihin. Luottamus EU-instituutioihin näyttäytyy yksilötasolla jopa selvästi voimakkaampana kuin mitä koko EU:n tasolla tehdyt aiemmat analyysit osoittivat. Kansalaisista jopa 39,7 prosenttia luottaa EU-instituutioihin enemmän kuin kansallisiin instituutioihin. Yhtä paljon molempiin instituutioihin luottavien osuus on lähes yhtä suuri, 37,5 prosenttia, ja enemmän kansallisiin instituutioihin kuin EU-instituutioihin luottavien osuus on ainoastaan 22,8 prosenttia.

Taulukko 6. Kumpaan vastaaja luottaa enemmän?

Tulos on tietyllä tapaa yllättävä. EU:n johtohahmot ja poliittiset eliitit ovat olleet kovasti huolissaan siitä, että kansalaiset kokevat EU:n etäiseksi ja kyseenalaistavat sen vuoksi EU:n legitimitettä. Useista aikaisemmista EU-asenteita käsittelevistä tutkimuksista piirtyy niin ikään sellainen kuva, että kansalaiset eivät ole kiinnostuneita EU-politiikasta eivätkä ymmärrä EU:n monimutkaista päätöksentekojärjestelmää ja rakennetta. Huoli vaikuttaa

olevan osittain turha, jos lähes 40 prosenttia kaikista EU-kansalaisista luottaa EU-instituutioihin jopa enemmän kuin kansallisiin poliittisiin instituutioihin, ja lähes yhtä iso osa vähintäänkin yhtä paljon.

5.4. Poliittisen luottamuksen vaikutus halukkuuteen lisätä EU:n toimivaltuuksia

Edellisissä alaluvuissa tarkasteltiin poliittisen luottamuksen ja EU:n toimivaltuuksien laajentamiseen suhtautumisen muuttujia erillisinä ja toisistaan riippumattomina. Tällainen tarkastelu on tarpeen taustoittamaan varsinaista analyysin keskeisintä osiota, jossa tutkitaan muuttujien yhteyttä toisiinsa. Poliittisen luottamuksen vaikutusta kansalaisten halukkuuteen lisätä EU:n toimivaltuuksia lähdetään tutkimaan ristiintaulukoinnin avulla ja vertailemalla eri maiden tilanteita keskenään frekvenssitaulukoiden avulla. Lopuksi tulokset vahvistetaan lineaarisen regressioanalyysin avulla.

Toimivaltuuksien laajentamiseen suhtautumisesta muodostettu summamuuttuja taulukoidaan ristiin EU-instituutioihin enemmän luottavien muuttujan kanssa sekä kansallisiin instituutioihin enemmän luottavien muuttujan kanssa erikseen. Ristiintaulukoinnit ovat nähtävillä liitteissä 2 ja 3. Koska sekä selitettävästä muuttujasta että selittävästä muuttujasta on rajattu ulos kaikki yhdenkin kerran ”en osaa sanoa” -vaihtoehdon vastanneet henkilöt sekä EU:n hakijamaiden kansalaiset, tässä vaiheessa analyysissä on enää mukana reilu kolmasosa kaikista vastaajista (37,2 %, 12317 vastaajaa). Koko EU:n tasolla vastaajien määrä on vielä riittävä kohtuullisen luotettavaan analyysiin, mutta myöhemmin eri maiden välisiä eroja tarkastellessa on huomioitava, että yksittäisten maiden kohdalla otos jää hyvin pieneksi, mikä heikentää tulosten luotettavuutta.

Ristiintaulukoinneista huomataan, että muuttujien välillä näyttää olevan selkeä korrelaatio. EU-instituutioihin enemmän luottavat suhtautuvat selvästi positiivisemmin EU:n toimivaltuuksien laajentamiseen kuin kansallisiin instituutioihin enemmän tai yhtä paljon luottavat kansalaiset. Kaikkien kahdeksan ehdotuksen puolesta ovat jopa yli puolet EU-instituutioihin enemmän luottavista henkilöistä (51,4 %). Kansallisiin instituutioihin enemmän luottavista vastaava osuus on vain 23,8 prosenttia. Kaikkia ehdotuksia vastaan on EU-instituutioihin enemmän luottavista ainoastaan 0,7 prosenttia, kun taas kansallisiin instituutioihin enemmän luottavista kaikkia ehdotuksia vastaan on 7,6 prosenttia.

Voitaisiin ajatella, että viiteen tai useampaan ehdotukseen ”puolesta” -vaihtoehdon vastanneet ovat toimivaltuuksien laajentamiseen positiivisesti suhtautuvia ja puolestaan neljään tai alle ehdotukseen ”puolesta” -vaihtoehdon vastanneet negatiivisesti suhtautuvia. Tällaisen jaottelun perusteella EU-instituutioihin enemmän luottavista 86,5 prosenttia suhtautuu positiivisesti EU:n toimivaltuuksien laajentamiseen. Kansallisiin instituutioihin enemmän luottavista 62,1 prosenttia suhtautuu toimivaltuuksien laajentamiseen positiivisesti. Ero ryhmien välillä on selvä, vaikkakin kummastakin ryhmästä valtaosa vaikuttaa olevan valmis lisäämään EU:n toimivaltuuksia. Khiin neliö -testi kertoo, että muuttujien välinen yhteys on myös tilastollisesti merkitsevä.

Seuraavaksi tarkastellaan sitä, minkä toimivaltuuksien lisäämistä kumpikin ryhmä erityisesti kannattaa ja vastustaa. Sekä EU-instituutioihin että kansallisiin instituutioihin enemmän luottavat ovat enemmän jokaisen ehdotuksen puolesta kuin vastaan, mutta toki merkittäviä erojakin löytyy. Esimerkiksi kansallisiin instituutioihin enemmän luottavista jopa 45 prosenttia vastustaa yhteistä muuttopolitiikkaa, kun taas EU-instituutioihin enemmän luottavista vain 23 prosenttia vastustaa sitä. EU-instituutioihin enemmän luottavista 81 prosenttia kannattaa yhteistä ulkopoliitiikkaa, ja kansallisiin luottavista vastaava luku on 59 prosenttia.

Eroista huolimatta EU:hun luottavat ja kansallisiin luottavat ovat hyvin samassa linjassa siitä, mitä toimivaltuuksia he kannattavat ja vastustavat eniten ja vähiten. Vapaata liikkuvuutta kannattaa kansallisiin instituutioihin enemmän luottavistakin 77 prosenttia ja EU-instituutioihin enemmän luottavista jopa 92 prosenttia. Kansallisiin instituutioihin luottavat vastustavat eniten muuttopolitiikkaa (45 %), yhteistä valuuttaa (43 %) ja ulkopoliitiikkaa (41 %) ja vähiten vapaata liikkuvuutta (23 %). Vastaavasti EU-instituutioihin enemmän luottavat kannattavat voimakkaimmin vapaata liikkuvuutta (92 %) ja heidänkin keskuudestaan löytyy eniten vastustusta muuttopolitiikkaa (23 %) ja yhteistä valuuttaa (22 %) kohtaan.

Yhteenvetona koko EU:n tasolla toteutetuista kuvailevista analyyseistä voidaan todeta, että se, kumpaan poliittiseen järjestelmään kansalainen luottaa enemmän vaikuttaa siihen, kuinka halukas hän on lisäämään EU:n toimivaltuuksia. Vaikutus on tilastollisesti merkitsevä, ja se on havaittavissa selkeästi jokaisesta analyysin vaiheesta. Suhtautuminen EU:n toimivaltuuksien laajentamiseen on kaikkien EU-kansalaisten keskuudessa positiivista, mutta EU-instituutioihin enemmän luottavilla se on erityisen positiivista. Poliittisella

luottamuksella ei kuitenkaan näytä olevan juurikaan vaikutusta siihen, mitä toimivaltuuksia kansalaiset kannattavat ja mitä vastustavat.

Kun tarkastellaan muuttujien yhteyttä yksittäisten EU:n jäsenmaiden tasolla, vaikutus ei näyttäydykään aivan yhtä selkeänä. Suurimmassa osassa jäsenmaita vaikutus näyttää olevan yllä kuvaillun suuntainen, mutta muutamassa maassa yhteys jää epäselväksi tai se vaikuttaa olevan poikkeava. Muuttujia tarkastellaan aluksi frekvenssitaulukoiden avulla, jotka eivät sinänsä kerro muuttujien korrelaatiosta. Koska tiedämme kuitenkin jo ristiintaulukoinnin perusteella yhteyden olemassaolosta, voimme tarkastella myös frekvenssitaulukoita sen tiedon valossa. Maita on myös mahdollista vertailla näin keskenään. Frekvenssitaulukot löytyvät liitteestä 4.

Taulukoista huomataan, että selkeässä enemmistössä EU:n jäsenmaista kansalaiset luottavat keskimäärin enemmän EU-instituutioihin kuin kansallisiin instituutioihin. Vain kuudessa jäsenmaassa 28:sta (Iso-Britannia on vielä mukana) luotetaan enemmän kansallisiin instituutioihin kuin EU-instituutioihin. Nämä jäsenmaat ovat Saksa, Ranska, Hollanti, Luxemburg, Iso-Britannia ja Itävalta.

Yhdessäkään maassa kansallisiin instituutioihin enemmän luottavien osuus ei kuitenkaan ylitä 50 prosenttia, vaan näissä maissa kansalaiset jakautuvat melko tasaisesti kaikkien kolmen vaihtoehdon välille (kansallisiin instituutioihin enemmän luottavat, EU-instituutioihin enemmän luottavat ja yhtä paljon molempiin luottavat). Ylipäätään yhtä paljon molempiin poliittisiin järjestelmiin luottavien osuus on useimmissa maissa huomattavan suuri, ja monessa maassa se on jopa kaikista suosituin vaihtoehto. Näin on myös Itävaltaa ja Ranskaa lukuun ottamatta jokaisessa edellä mainituista maista, joissa kansallisiin instituutioihin luotetaan EU-instituutioita enemmän. Todellisuudessa siis myöskään Saksassa, Hollannissa, Luxemburgissa ja Isossa-Britanniassa kyseessä ei ole kovin suuri osa kansalaisista, jotka luottavat enemmän kansallisiin instituutioihin kuin EU-instituutioihin, vaan osuus jää 26 ja 36 prosentin välille.

Kaikkein vahvinta EU-instituutioihin luottamus vaikuttaa taulukoiden mukaan olevan unionin uudemmissa jäsenmaissa: Romaniassa, Bulgariassa, Kroatiassa, Virossa, Latviassa, Liettuassa ja Maltalla. Näissä kaikissa maissa EU-instituutioihin enemmän kuin kansallisiin instituutioihin luottavien osuus on yli 45 prosenttia vastaajista. Liettuassa jopa 69,4 prosenttia vastaajista luottaa enemmän EU-instituutioihin kuin kansallisiin instituutioihin ja

vain 11,8 prosenttia luottaa enemmän kansallisiin instituutioihin. Kansallisiin instituutioihin luottaminen taas on kaikista heikointa Kroatiassa, jossa vain 8,8 % vastaajista luottaa niihin enemmän kuin EU-instituutioihin.

Niin ikään EU:n toimivaltuuksien laajentamiseen suhtaudutaan positiivisesti oikeastaan kaikissa EU:n jäsenmaissa. Jos käytetään edelleen jakolinjana myönteisesti viiteen tai useampaan ehdotukseen suhtautumista, EU:n toimivaltuuksien laajentamiseen suhtautuu positiivisesti yli 50 prosenttia jokaisen maan kansalaisista. Jotta voidaan tarkastella eroja maiden välillä, onkin kiinnitettävä huomiota myös muihin tekijöihin kuin vain yksinkertaisesti positiivisesti tai negatiivisesti suhtautuvien osuuksiin.

Jokaisessa jäsenmaassa niiden kansalaisten osuus, jotka vastaavat olevansa kaikkien ehdotusten puolesta, on suurempi kuin niiden, jotka vastaavat olevansa kaikkia ehdotuksia vastaan. Näissä ryhmissä on kuitenkin suurta vaihtelua maasta riippuen, joten tarkastellaan eroja lähemmin. Kaikkein voimakkaimmin kaikkien toimivaltuuksien laajentamista kannatetaan Etelä-Euroopassa: Espanjassa (69,1 %), Kyproksessa (64,2 %), Sloveniassa (61,2 %) ja Portugalissa (60,4 %). Vähiten kaikkiin ehdotuksiin ”puolesta” -vaihtoehdon vastanneita löytyy puolestaan Pohjois-Euroopasta: Ruotsista (12,2 %), Tšekistä (13,3 %), Tanskasta (16,0 %) ja Isosta-Britanniasta (20,5 %). EU:n toimivaltuuksien laajentamista jokaisella politiikan alalla vastustetaan puolestaan eniten Isossa-Britanniassa (13,8 %), Italiassa (10,2 %), Slovakiassa (7,4 %) ja Tšekissä (7,4 %). Pienin osuus kaikkia ehdotuksia vastaan olevista löytyy Liettuasta (0,7 %), Latviasta (0,9 %), Virosta (1,0 %) ja Hollannista (1,0 %).

Tutkimuskysymyksen kannalta mielenkiintoista ei ole ainoastaan tarkastella, missä EU:n jäsenvaltioissa poliittinen luottamus ja EU:n toimivaltuuksien laajentamisen kannatus on korkeinta tai matalinta, vaan pyrkiä löytämään yhteys näiden kahden tekijän välillä. Siksi seuraavaksi kartoitetaan, missä maissa poliittisen luottamuksen tasolla vaikuttaa olevan yhteys EU:n toimivaltuuksien laajentamiseen suhtautumiseen.

Suurimmassa osassa jäsenmaita yhteys näyttäytyy itse asiassa hyvinkin selvänä. Niissä maissa, joissa luotetaan EU-instituutioihin enemmän kuin kansallisiin instituutioihin, myös EU:n toimivaltuuksien laajentamiseen suhtautuminen on positiivista. Tällaisia maita on 28:sta jopa 22, kuten edellä mainittiinkin. Koska EU:n toimivaltuuksien laajentamiseen suhtaudutaan jokaisessa maassa enemmän tai vähemmän positiivisesti, tämä olikin jo

tiedossa. Maissa, joissa luottamus EU-instituutioihin on selvästi korkeampaa kuin luottamus kansallisiin instituutioihin, suhtautuminen EU:n toimivaltuuksien laajentamista kohtaan on kuitenkin myös positiivisempaa kuin maissa, joissa luotetaan molempiin instituutioihin suurin piirtein yhtä paljon. Hyvänä esimerkkinä tästä toimii Liettua, jossa kaikista jäsenmaista suurin osuus luottaa enemmän EU-instituutioihin kuin kansallisiin instituutioihin ja kaikkia toimivaltuuksien laajentamisehdotuksia vastustavien osuus on kaikista pienin.

Niistä kuudesta maasta, joissa kansallisiin instituutioihin luottavien osuus on hieman suurempi, selkeä negatiivinen korrelaatio muuttujien välillä on havaittavissa kolmessa: Isossa-Britanniassa, Itävallassa sekä Ranskassa. Saksan, Hollannin ja Luxemburgin kohdalla yhteyttä ei tämän taulukoinnin perusteella havaita. Se saattaa johtua siitä, että näissä maissa useimmat vastaajat luottavat tosiasiallisesti molempiin instituutioihin yhtä paljon. Kansallisiin instituutioihin enemmän kuin EU-instituutioihin luottavien osuus jää siksi melko alhaiseksi, vaikka onkin hieman suurempi kuin EU-instituutioihin enemmän luottavien osuus. Toisaalta Hollannin ja Luxemburgin kohdalla otoksen pieni koko saattaa myös heikentää tulosten luotettavuutta. ”En osaa sanoa” -vastausten pois koodaamisen jälkeen näistä pienistä jäsenmaista analyysiin päätyvien vastaajien kokonaismäärä on niin pieni, että sattuman mahdollisuus kasvaa, kun yksittäisen vastauksen painoarvo nousee suureksi.

Kuvailevaa analyysia tarkasteltaessa kiinnostavaa on se, että sen perusteella näyttää siltä, että poliittisen luottamuksen osalta jäsenmaiden väliset erot tulevat näkyviin lähinnä uusien ja vanhojen jäsenmaiden välillä, kun taas EU:n toimivaltuuksien laajentaminen jakaa jäsenmaita lähinnä etelä–pohjois-akselilla. Jäsenvaltioiden tasolla tämä tarkoittaa, että vaikka poliittinen luottamus vaikuttaakin suoraan korreloivan EU:n toimivaltuuksien laajentamiseen suhtautumisen kanssa, molempiin näistä muuttujista vaikuttavat selvästi muutkin tekijät. Poliittisella luottamuksella ei siis yksin voida selittää EU:n toimivaltuuksien laajentamiseen suhtautumisen vaihtelua. Se ei kuitenkaan tarkoita, ettei poliittisella luottamuksella voisi olla vaikutusta, vaan se kertoo ainoastaan sen, että EU:n toimivaltuuksien laajentamiseen suhtautumiseen vaikuttavat sen lisäksi monet muutkin tekijät kuten EU-asenteisiin ylipäätyäänkin. Toinen kysymys myös on, tarvitseeko analyysin selittääkään kattavasti vaihtelua eri maiden välillä, vai voiko se olla onnistunut, vaikka se selittäisi vaihtelua vain yksilötasolla. Tutkimuskysymykseen vastaamiseksi olennaista onkin nimenomaan se, minkälainen yhteys näillä muuttujilla havaitaan yksilötasolla.

Kaiken kaikkiaan kuvailevalla analyysillä voidaan taustoittaa ja tukea varsinaista tilastollista analyysia, mutta niistä ei voida yksin päätellä yhteyden voimakkuutta. Frekvenssitaulukoiden perusteella vaikuttaa siltä, että poliittisella luottamuksella on niin koko EU:n tasolla kuin yksittäisten jäsenmaidenkin tasolla merkittävä vaikutus EU:n toimivaltuuksien laajentamiseen suhtautumiseen. Yhteys ei ole kuitenkaan yksiselitteinen eikä yhtä voimakas kaikissa maissa, joten sitä on syytä tutkia lähemmin yksilötason tarkastelun avulla.

Yksilötason tarkastelun välineenä toimii lineaarinen regressioanalyysi. Selitettävää muuttujaa toimivaltuuksien laajentamiseen suhtautumista käytetään regressioanalyysissä välimatka-asteikollisena muuttujana, joka voi saada arvot 0–8 sen mukaan, kuinka moneen ehdotukseen henkilö on vastannut ”puolesta”-vaihtoehdon. Regressioanalyysi toteutetaan sekä koko EU:n tasolla että jokaisen jäsenmaan kohdalla erikseen. Taulukko 7 esittää koko EU:n tason analyysin tulokset ja taulukosta 8 puolestaan nähdään eri jäsenmaiden tulokset. Analyysissa on tässä vaiheessa mukana noin 28 prosenttia kaikista vastaajista (9172 vastaajaa), sillä kaikki ”ei osaa sanoa” -vastaukset sekä EU:n hakijamaiden vastaajat on koodattu pois aineistosta. Aineiston kutistuminen aiheuttaa mahdollisia luotettavuusongelmia yksittäisiä jäsenvaltioita tarkastellessa, sillä otokset jäävät osassa maista hyvin pieniksi. Koko EU:n tasolla tämän kokoista otosta voidaan kuitenkin pitää edelleen luotettavana.

Taulukosta 7 huomataan, että vaikka analyysiin on sisällytetty lukuisia kontrollimuuttujia varsinaisen selittävän muuttujan lisäksi, mallin selitysaste jää melko alhaiseksi. Malli selittää ainoastaan 21,7 prosenttia selitettävän muuttujan eli EU:n toimivaltuuksien laajentamiseen suhtautumisen vaihtelusta. Tästä voidaan päätellä, että EU:n toimivaltuuksien laajentamiseen suhtautumiseen vaikuttavat myös useat mallin ulkopuoliset tekijät. Ottaen huomioon sen, että malli sisältää käytännössä kaikki tiedossa olevat EU-asenteisiin merkittävästi vaikuttavat tekijät, voidaan näin ollen vetää johtopäätös, että EU:n toimivaltuuksien laajentamiseen suhtautumiseen vaikuttavista tekijöistä osa on todennäköisesti vielä tuntemattomia, eivätkä välttämättä pelkästään samoja, jotka vaikuttavat EU-asenteisiin ylipäättään.

Poliittisella luottamuksella vaikuttaa kuitenkin analyysien perusteella olevan hyvinkin selkeästi yhteys EU:n toimivaltuuksien laajentamiseen suhtautumiseen, mikä tukee tutkimukselle asetettuja hypoteeseja. Henkilöt, jotka luottavat enemmän EU-instituutioihin

Taulukko 7. Poliittisen luottamuksen vaikutus EU:n toimivaltuuksien laajentamiseen suhtautumiseen. Luvut ovat standardisoimattomia regressiokertoimia (B).

EU:N TOIMIVALTUUKSIEN LAAJENTAMISEEN SUHTAUTUMINEN	
	B
Poliittinen luottamus (ref. yhtä paljon molempiin luottavat)	
EU-instituutioihin enemmän luottavat	0.976***
Kansallisiin instituutioihin enemmän luottavat	-0.410***
Sukupuoli (ref. nainen)	
Mies	0.033
Ikä (ref. 25-55-v)	
Nuoret (15-24-v)	0.163
Ikääntyneet (yli 55-v)	0.071
Koulutustaso (ref. 16-20-v päättänyt koulun)	
Alhainen (alle 16-v päättänyt koulun)	0.150*
Korkea (yli 20-v päättänyt koulun)	0.170***
Taloudellinen tilanne (ref. satunnaisesti vaikeuksia maksaa laskut)	
Huono (Useimmiten vaikeuksia maksaa laskut)	-0.05
Hyvä (Tuskin koskaan/Ei koskaan vaikeuksia maksaa laskut)	0.125*
Poliittinen sofistikaatio (ref. jonkin verran tietämystä)	
Alhainen (0 oikeaa vastausta)	-0.387***
Korkea (Kaikki vastaukset oikein)	0.136**
Kansallinen identiteetti (ref. sekä kansallinen että eurooppalainen)	
Eksklusiivinen kansallinen identiteetti	-0.952***
Eksklusiivinen eurooppalainen identiteetti	0.15
Maahanmuuttoon suhtautuminen (ref. neutraali)	
Positiivinen	0.272***
Negatiivinen	-0.563***
Poliittinen orientaatio (ref. keskusta)	
Vasemmisto	-0.266***
Oikeisto	-0.026
Taloudentilaan suhtautuminen	
Positiivinen	0.132*
Negatiivinen	-0.171**
Kansallinen poliittinen luottamus (ref. luottaa jonkin verran)	
Alhainen	-0.082
Korkea	0.751***
p<0,001***, p<0,01**, p<0,05*	
Nagelkerke R ²	0.217
N	9172

kuin kansallisiin instituutioihin, suhtautuvat selvästi positiivisemmin ajatukseen EU:n toimivaltuuksien laajentamisesta kuin henkilöt, jotka puolestaan luottavat enemmän kansallisiin instituutioihin kuin EU-instituutioihin. Negatiivinen korrelaatio on vastaavasti havaittavissa kansallisiin instituutioihin enemmän kuin EU-instituutioihin luottavien ja EU:n toimivaltuuksien laajentamiseen negatiivisesti suhtautuvien välillä. Yhteys on molempien ryhmien kohdalla tilastollisesti merkitsevä.

Muista muuttujista tilastollisesti merkitsevästi EU:n toimivaltuuksien laajentamiseen suhtautumiseen vaikuttavat mallin perusteella koulutustaso, hyvä taloudellinen tilanne, poliittinen sofistikaatio, eksklusiivinen kansallinen identiteetti, maahanmuuttoon suhtautuminen, vasemmalle poliittisesti orientoituminen, taloudentilaan suhtautuminen sekä korkea kansallisen poliittisen luottamuksen taso. Sosiodemografisista tekijöistä sukupuoli ja iällä ei havaita tilastollisesti merkitsevää vaikutusta. Koulutustasonkin vaikutus jää epäselväksi, sillä mallin mukaan sekä alhainen koulutustaso että korkea koulutustaso lisäävät positiivista suhtautumista EU:n toimivaltuuksien laajentamista kohtaan. Aiempien tutkimusten valossa olisi ollut odotettavissa, että suhtautuminen kääntyy sitä positiivisemmaksi, mitä korkeammin vastaaja on kouluttautunut. Myöskään taloudellisella tilanteella ei näytä olevan kovin suurta vaikutusta.

Mallista voidaankin kokonaisuudessaan sanoa, että sosiodemografisilla tekijöillä näyttää sen perusteella olevan pienempi – tai jopa joidenkin tekijöiden kohdalla olematon – vaikutus EU:n toimivaltuuksien laajentamiseen suhtautumiseen kuin mitä olisi voinut aiemman tutkimuskirjallisuuden perusteella odottaa. Vaikuttaa siltä, että joko sosiodemografisten tekijöiden vaikutus EU-asenteisiin ei näyttäytyäkään samalla tavalla tällaisen spesifimmän kysymyksen kohdalla tai sitten niiden vaikutus on saattanut näyttää aiemmissa tutkimuksissa suuremmalta kuin se todellisuudessa onkaan, kun kaikkia muita mahdollisesti EU-asenteisiin vaikuttavia tekijöitä ei ole vielä tiedetty ja näin osattu kontrolloida. Tämänkin mallin selitysaste jää sen verran alhaiseksi, että todennäköisesti tulevaisuudessa löydetään useita EU-asenteisiin vaikuttavia tekijöitä, joita ei vielä tässä analyysissä ymmärretty kontrolloida.

Muut selittävät muuttujat näyttävät käyttäytyvän sen suuntaisesti kuin teoriaosuuden perusteella oli odotettavissakin. Muutamalla muuttujalla tosin ei havaita tilastollisesti merkitsevää yhteyttä EU:n toimivaltuuksien laajentamiseen suhtautumisen kanssa, mutta niidenkin vaikutuksen suunta on odotettu. Erityisen tärkeää tutkimuskysymykseen

vastaamisen kannalta on huomata, että korkea kansallisen luottamuksen taso yksinään lisää vastaajan todennäköisyyttä suhtautua EU:n toimivaltuuksien laajentamiseen positiivisesti, mutta hypoteesien mukaisesti kansallisiin instituutioihin luottamus enemmän suhteessa EU-instituutioihin luottamukseen kuitenkin vähentää halukkuutta lisätä toimivaltuuksia.

Tutkimuksen tulokset näin ollen vahvistavat de Vriesin (2018) oivalluksen siitä, että poliittisen luottamuksen vaikutus on tällä tavalla kahden suuntainen. Merkityksellistä ei ole ainoastaan kansallisen poliittisen luottamuksen tai EU-instituutioihin luottamuksen taso itsessään, vaan niitä täytyy verrata suhteessa toisiinsa. Oletus siitä, että tällä yleisemmin EU-asenteita koskevalla havainnolla voidaan selittää myös EU:n toimivaltuuksien laajentamiseen suhtautumista näyttää siis pitävän paikkansa.

Sama regressioanalyysi toteutetaan seuraavaksi jokaisen EU-maan kohdalla erikseen. Taulukko 8 kuvaa poliittisen luottamuksen muuttujien yhteyttä EU:n toimivaltuuksien laajentamiseen suhtautumiseen eri jäsenmaissa. Regressioanalyysiin sisällytetään kaikki samat muuttujat kuin koko EU:n tason analyysiinkin, vaikka taulukosta nähdään vain poliittisen luottamuksen muuttujien vaikutus. Kuten aikaisemmin mainittiin, yksittäisten maiden kohdalla otokset jäivät suhteellisen pieniksi, joten tulosten tulkinnassa täytyy olla varovainen. Sen verran taulukosta voidaan kuitenkin päätellä, että siinä missä tilastollisesti merkitsevää vaikutusta ei ihan jokaisessa jäsenmaassa havaita, vaikutuksen suunta on kuitenkin odotetun suuntainen kaikissa niissä maissa, joissa yhteys havaitaan. Analyysi vahvistaa näin aiemman tulkinnan, että hypoteesien mukaisesti EU-instituutioihin enemmän luottavat suhtautuvat positiivisemmin ajatukseen EU:n toimivaltuuksien lisäämisestä kuin kansallisiin instituutioihin enemmän luottavat.

Jäsenmaiden välillä on havaittavissa jonkin verran eroja siinä, onko muuttujien yhteys tilastollisesti merkitsevä EU-instituutioihin enemmän luottavien, kansallisiin instituutioihin enemmän luottavien, molempien vai ei kummankaan kohdalla. Suurimmassa osassa jäsenmaista (18:ssa) nimenomaan luottamuksella EU-instituutioihin on tilastollisesti merkitsevä positiivinen vaikutus EU:n toimivaltuuksien laajentamiseen suhtautumiseen. Vain pienessä osassa maista (seitsemässä) yhteys kansallisiin instituutioihin luottamuksen ja EU:n toimivaltuuksien laajentamiseen suhtautumisen välillä on tilastollisesti merkitsevä. Näistä vain kolmessa jäsenmaassa (Isossa-Britanniassa, Ruotsissa ja Unkarissa) yhteys näyttyy tilastollisesti merkitseväksi molempien muuttujien kohdalla. Kuudessa

Taulukko 8. Poliittisen luottamuksen vaikutus EU:n toimivaltuuksien laajentamiseen suhtautumiseen. EU-maiden vertailu. Luvut ovat standardisoimattomia regressiokertoimia (B).

EU:N TOIMIVALTUUKSIEN LAAJENTAMISEEN SUHTAUTUMINEN			
	B		B
Italia		Slovenia	
Luottamus EU-instituutioihin	1,971***	Luottamus EU-instituutioihin	0,714**
Luottamus kansallisiin instituutioihin	-0,397	Luottamus kansallisiin instituutioihin	-0,211
Iso-Britannia		Romania	
Luottamus EU-instituutioihin	1,591***	Luottamus EU-instituutioihin	0,692**
Luottamus kansallisiin instituutioihin	-0,999**	Luottamus kansallisiin instituutioihin	-0,225
Bulgaria		Unkari	
Luottamus EU-instituutioihin	1,504***	Luottamus EU-instituutioihin	0,553*
Luottamus kansallisiin instituutioihin	-0,831	Luottamus kansallisiin instituutioihin	-1,159***
Ranska		Saksa	
Luottamus EU-instituutioihin	1,481***	Luottamus EU-instituutioihin	0,405*
Luottamus kansallisiin instituutioihin	0,607	Luottamus kansallisiin instituutioihin	-0,279
Puola		Irlanti	
Luottamus EU-instituutioihin	1,307***	Luottamus EU-instituutioihin	0,323
Luottamus kansallisiin instituutioihin	-0,597	Luottamus kansallisiin instituutioihin	-1,216***
Itävalta		Viro	
Luottamus EU-instituutioihin	1,292***	Luottamus EU-instituutioihin	0,011
Luottamus kansallisiin instituutioihin	-0,329	Luottamus kansallisiin instituutioihin	-1,192***
Kreikka		Suomi	
Luottamus EU-instituutioihin	1,238***	Luottamus EU-instituutioihin	-0,042
Luottamus kansallisiin instituutioihin	0,251	Luottamus kansallisiin instituutioihin	-0,897**
Liettua		Tanska	
Luottamus EU-instituutioihin	1,205***	Luottamus EU-instituutioihin	-0,252
Luottamus kansallisiin instituutioihin	0,156	Luottamus kansallisiin instituutioihin	-1,215***
Tsekki		Malta	
Luottamus EU-instituutioihin	1,193***	Luottamus EU-instituutioihin	1,143
Luottamus kansallisiin instituutioihin	0,014	Luottamus kansallisiin instituutioihin	-1,376
Belgia		Luxemburg	
Luottamus EU-instituutioihin	1,065***	Luottamus EU-instituutioihin	0,92
Luottamus kansallisiin instituutioihin	0,307	Luottamus kansallisiin instituutioihin	-1,344
Slovakia		Hollanti	
Luottamus EU-instituutioihin	1,062***	Luottamus EU-instituutioihin	0,606
Luottamus kansallisiin instituutioihin	0,437	Luottamus kansallisiin instituutioihin	-0,461
Kroatia		Portugali	
Luottamus EU-instituutioihin	0,998***	Luottamus EU-instituutioihin	0,424
Luottamus kansallisiin instituutioihin	-0,607	Luottamus kansallisiin instituutioihin	-0,56
Latvia		Kypros	
Luottamus EU-instituutioihin	0,994***	Luottamus EU-instituutioihin	0,324
Luottamus kansallisiin instituutioihin	-0,139	Luottamus kansallisiin instituutioihin	0,296
Ruotsi		Espanja	
Luottamus EU-instituutioihin	0,822**	Luottamus EU-instituutioihin	0,313
Luottamus kansallisiin instituutioihin	-0,866**	Luottamus kansallisiin instituutioihin	0,104
p<0,001***, p<0,01**, p<0,05*			

jäsenmaassa kumpikaan poliittisen luottamuksen muuttuja ei analyysin mukaan vaikuta tilastollisesti merkitsevästi siihen, miten kansalaiset suhtautuvat EU:n toimivaltuuksien laajentamiseen.

Analyysien perusteella vaikuttaa siis siltä, että erityisesti sellaiset henkilöt, jotka luottavat EU-instituutioihin enemmän kuin kansallisiin instituutioihin, ovat muita halukkaampia lisäämään EU:n toimivaltuuksia. Myös henkilöt, jotka luottavat kansallisiin instituutioihin enemmän kuin EU-instituutioihin, ovat haluttomampia lisäämään toimivaltuuksia EU:lle, mutta kansallisiin instituutioihin luottamuksen vaikutus on hieman pienempi. Osassa maista poliittisen luottamuksen vaikutusta kansalaisten halukkuuteen laajentaa EU:n toimivaltuuksia ei pystytä tällä analyysillä todentamaan, mutta se ei välttämättä tarkoita, että näissä maissa yhteyttä ei ollenkaan ole. Tulosten tilastollisen merkitsevyyden puuttuminen saattaa johtua osittain otoksen pienestä koosta, jonka takia tiettyyn luokkaan kuuluu vain kourallinen vastaajia. Osassa näistä maista koko mallin selityksastekin jää todella alhaiseksi, jolloin mallista löydetään ylipäätäänkin vain parilla muuttujalla tilastollisesti merkitsevä vaikutus. Kontrollimuuttujia lisäämällä voitaisiinkin saada mahdollisesti toisenlaiset tulokset.

Yhteenvetona toteutetuista analyyseista voidaan todeta, että tutkimukselle asetetut hypoteesit saavat tukea empiirisistä havainnoista. Poliittisella luottamuksella on selkeästi kahdenlaisia vaikutuksia kansalaisten halukkuuteen lisätä EU:n toimivaltuuksia. Kansallisen poliittisen luottamuksen korkea taso yksinään lisää halukkuutta laajentaa EU:n toimivaltuuksia, mikä tukee aiempien tutkimusten havaintoja korkean poliittisen luottamuksen ja positiivisten EU-asenteiden yhteydestä. Korkean kansallisen poliittisen luottamuksen vaikutus kuitenkin nollaantuu, jos henkilö luottaa kansallisiin instituutioihin enemmän kuin EU-instituutioihin. Tällöin hän suhtautuu negatiivisesti ajatukseen EU:n toimivaltuuksien laajentamisesta. Vastaavasti kansalainen, joka luottaa EU-instituutioihin enemmän kuin kansallisiin instituutioihin, suhtautuu EU:n toimivaltuuksien laajentamiseen huomattavasti positiivisemmin.

Havainnot tukevat näin ollen paitsi molempia tutkimuksen hypoteeseja myös ajatusta siitä, että EU-asenteita koskevien päätelmien voidaan ainakin tässä tapauksessa katsoa koskevan myös EU:n toimivaltuuksien laajentamiseen suhtautumisen kysymystä. Vaikka kuvailevista analyyseista huomattiin, että kansalaisilla on kyky erottaa integraation eri aspektit toisistaan ja näin muodostaa niistä keskenään eriäviäkin mielipiteitä, EU-asenteet ja EU:n toimivaltuuksien laajentamiseen suhtautuminen näyttävät noudattelevan suurin

piirtein samaa kaavaa. Kansalaisilla on erilaisia mielipiteitä integraation eri aspekteista, mutta näiden mielipiteiden muodostumiseen vaikuttavat kuitenkin tämän tutkimuksen perusteella pitkälti samat tekijät.

6. JOHTOPÄÄTÖKSET

Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää, millainen vaikutus poliittisella luottamuksella on kansalaisten halukkuuteen laajentaa EU:n toimivaltuuksia. Aiemman tutkimuskirjallisuuden valossa oli selvää, että poliittisella luottamuksella on vaikutusta kansalaisten EU-asenteisiin ylipäätään, mutta tätä havaintoa lähdettiin testaamaan spesifimmin EU:n toimivaltuuksien laajentamiseen suhtautumisen kysymykseen. Poliittisen luottamuksen katsottiin myös käsittävän kaksi erilaista aspektia: yleisen poliittisen luottamuksen tason ja sen, kumpaan poliittiseen järjestelmään yksittäinen henkilö luottaa enemmän. Korkean poliittisen luottamuksen tason on havaittu lisäävän kansalaisen positiivista suhtautumista EU:hun, ja siksi sen odotettiin lisäävän myös kansalaisen halukkuutta lisätä EU:lle toimivaltuuksia. Kansalainen, joka luottaa enemmän EU-instituutioihin kuin kansallisiin poliittisiin instituutioihin, suhtautuu lisäksi positiivisemmin EU-integraatioon kuin kansallisiin instituutioihin enemmän luottava kansalainen. Näin ollen tämän tutkimuksen hypoteesiksi asetettiin vastaavanlainen odotus EU:n toimivaltuuksien laajentamiseen suhtautumisen kohdalla.

Tutkimuksen tulosten voidaan katsoa pääosin tukevan hypoteeseja. Tilastollisten analyysien perusteella voidaan sanoa, että poliittisen luottamuksen vaikutus EU:n toimivaltuuksien laajentamiseen suhtautumiseen on hyvin saman suuntainen kuin sen vaikutus EU-asenteisiin yleisemminkin. EU-instituutioihin enemmän kuin kansallisiin instituutioihin luottavat henkilöt suhtautuvat selvästi positiivisemmin ajatukseen EU:n toimivaltuuksien kasvattamisesta kuin kansallisiin instituutioihin enemmän luottavat. Korkea kansallinen poliittinen luottamus yksinään lisää kansalaisten halukkuutta laajentaa EU:n toimivaltuuksia, mutta kansallisiin instituutioihin enemmän kuin EU-instituutioihin luottaminen puolestaan vähentää halukkuutta. Havainnot siis tukevat tutkimuksen pohja-ajatuksena käytettyä de Vriesin (2018) teoriaa poliittisen luottamuksen kahden suuntaisesta vaikutuksesta.

Poliittisen luottamuksen havaittiin selittävän suhtautumista EU:n toimivaltuuksien laajentamiseen jopa paremmin kuin muiden tekijöiden, joiden on aiemmissa tutkimuksissa havaittu selittävän kansalaisten EU-asenteita. Erityisesti sosiodemografisten tekijöiden vaikutus jäi analyysissa hyvin pieneksi, jollei olemattomaksi. Regressioanalyysin mallin selitysaste jäi kuitenkin useista kontrollimuuttujista huolimatta sen verran alhaiseksi, että siitä päätellen EU:n toimivaltuuksien laajentamiseen suhtautumista ja mahdollisesti laajemminkin EU-asenteita selittävästä tekijöistä on tiedossa vasta osa. Tällä tutkimuksella

onnistuttiin lisäämään pieni pala tietoutta laajaan EU-asenteita koskevaan tutkimuskirjallisuuteen, mutta tutkittavaa selvästi vielä riittää.

Poliittisen luottamuksen ja EU:n toimivaltuuksien laajentamiseen suhtautumisen yhteys oli löydettävissä useimmissa jäsenmaissa, mutta ei aivan kaikissa, ja sen voimakkuus vaihteli suuresti. Tämän laajuisessa tutkielmassa ei ollut mahdollista syventyä jokaiseen jäsenmaahan erikseen, eikä pohtia kovinkaan laajasti sitä, mistä erot mahdollisesti johtuvat. Olisikin kiinnostavaa jatkojalostaa tämän tutkimuksen ideaa pidemmälle, ja tutkia tulevaisuudessa poliittisen luottamuksen ja EU-asenteiden suhdetta tarkemmin myös yksittäisten jäsenvaltioiden tasolla.

Joitakin eroavaisuuksia huomattiin kuitenkin tämänkin tutkimuksen analyysien perusteella eri jäsenmaiden välillä, erityisesti eteläisen ja pohjoisen Euroopan välillä ja uusien ja vanhojen jäsenmaiden välillä. EU:n toimivallan kasvattamista kannatetaan selvästi eniten Etelä-Euroopassa, jossa taloudellinen tilanne ei ole niin vakaa kuin Pohjois-Euroopassa, ja jossa monet maat ovatkin EU:n nettosaajia. Rikkaampi Pohjois-Eurooppa suhtautuu selkeästi kielteisemmin EU:n toimivaltuuksien laajentamiseen. Poliittinen luottamus sen sijaan jakaa jäsenmaita sen mukaan, kuinka pitkään ne ovat olleet unionin jäseniä. Vanhoissa jäsenmaissa sellaisten henkilöiden osuus, jotka luottavat enemmän kansallisiin instituutioihin kuin EU-instituutioihin on selkeästi suurempi kuin uusissa jäsenmaissa, ja vastaavasti EU-instituutioihin luottamus on korkeammalla tasolla uusissa jäsenmaissa kuin vanhoissa.

Nämä erot kertovat sen, että vaikka poliittinen luottamus selvästi on tämänkin tutkimuksen tulosten valossa yksi merkittävästi EU-asenteisiin vaikuttava tekijä, poliittinen luottamus ja suhtautuminen EU:n toimivaltuuksien laajentamiseen eivät kulje täysin käsi kädessä. Etelä-Euroopan maissa kannatetaan EU:n toimivaltuuksien laajentamista varmasti osittain siksi, että näissä maissa ei luoteta kansallisiin poliittisiin instituutioihin aivan yhtä paljon kuin rikkaammissa Pohjois-Euroopan maissa, mutta tämä ei näytä olevan painavin siihen vaikuttava tekijä. Saattaakin ehkä olla, että utilitaristiset tekijät painavat jäsenmaiden tasolla vaakakupissa vielä poliittista luottamustakin enemmän. Tätä selittää se, että eteläisessä Euroopassa on paljon sellaisia valtioita, joissa taloudellinen tilanne on pohjoista heikompi ja työttömyys on kasvava ongelma. Yksilötasolla sen sijaan taloudellisen tilanteen ja taloudentilaan suhtautumisen vaikutus jäi analyysissa pienemmäksi kuin poliittisen luottamuksen vaikutus.

Tutkielman alkupuolella pohdittiin EU:n toimivaltuuksien laajentamiseen suhtautumisen ja EU-asenteiden käsitteellisistä eroja ja yhtäläisyyksiä. EU-asenteet ymmärrettiin laajaksi kattokäsitteeksi kansalaisten kaikenlaisille mielipiteille Euroopan integraatiokehityksestä ja EU-politiikasta. EU:n toimivaltuuksien laajentamiseen suhtautuminen on puolestaan selvästi kapeampi käsite, joka käsittää ainoastaan kansalaisten halukkuuden lisätä valtaa kansalliselta tasolta ylikansalliselle tasolle. EU:n toimivaltuuksien laajentamiseen suhtautuminen ymmärrettiin näin osana EU-asenteita, ja EU-asenteisiin vaikuttavien tekijöiden uskottiin siksi vaikuttavan myös EU:n toimivaltuuksien laajentamiseen suhtautumiseen.

Tutkimuksen tulokset ovat hyvin pitkälti linjassa EU-asenteista ja niihin vaikuttavista tekijöistä aiemmin toteutettujen tutkimusten kanssa. Selitettävänä muuttujana toiminut EU:n toimivaltuuksien laajentamiseen suhtautuminen käyttäytyy saman suuntaisesti kuin EU-asenteet aikaisemmissa tutkimuksissa. Tästä voidaan päätellä, että aivan kuten ennakoitiinkin, EU-asenteet ja EU:n toimivaltuuksien laajentamiseen suhtautuminen ovat käsitteinä läheisiä ja linkittyvät vahvasti toisiinsa. Tulokset noudattelevat samaa kaavaa jopa siinä määrin, että voidaan pohtia, ymmärtävätkö kansalaiset nämä käsitteet itse asiassa hyvinkin samoin. On mahdollista, että kansalaisten suhtautuminen koko Euroopan integraatioon riippuu nimenomaan siitä, mikä heidän suhtautumisensa on vallan jakoon kansallisen ja ylikansallisen tason välillä. Toimivallan jakautuminen on kuitenkin kiistatta yksi keskeisimmistä EU-integraatioon liittyvistä aspekteista.

On huomattava, että useat aikaisemmat tutkimukset käyttävät EU-asenteita mittaavana muuttujana EU-kannatusta, joka viittaa kansalaisen kaksijakoiseen mahdollisuuteen joko kannattaa tai vastustaa integraatiota. EU-kannatuksen voidaan hyvinkin ajatella muodostuvan keskeisesti juuri kansalaisen halukkuudesta tai haluttomuudesta luovuttaa kansallista suvereniteettia eli päätöksentekovaltaa ylikansalliselle EU-tasolle. Tällöin EU-kannatus ja EU:n toimivaltuuksien laajentamiseen suhtautuminen näyttäytyisivät kansalaisille samana asiana, mikä selittäisi tämän tutkimuksen tulosten vahvaa linkittymistä aiempaan EU-kannatukseen vaikuttavia tekijöitä tutkineeseen kirjallisuuteen.

Tässä tutkimuksessa EU-asenteet ymmärretään laajempänä käsitteenä kuin EU-kannatus, jolloin sekä EU-kannatuksen käsite että EU:n toimivaltuuksien laajentamiseen suhtautumisen käsite ovat sille alisteisia. Aikaisemmissa tutkimuksissa käsitteitä on kuitenkin käytetty oikeastaan synonyymeina, joten saattaakin olla, että itse asiassa EU:n

toimivaltuuksien laajentamiseen suhtautuminen selittyy pitkälti samoilla tekijöillä kuin EU-kannatus, mutta EU-asenteisiin vaikuttavat lisäksi muutkin tekijät. Käsitteellinen pohdinta ja käsitteiden tarkempi erottelu toisistaan toivottavasti jatkuvat tulevaisuudessa. Käsitteiden yhtenäinen käyttö paitsi parantaisi tutkimusten vertailtavuutta, myös voisi auttaa osaltaan huomaamaan vielä tutkimattomia alueita EU-asenteiden tutkimuksessa.

Kansalaisten suhtautumisen EU:n toimivaltuuksien laajentamiseen huomattiin tässä tutkimuksessa olevan varsin positiivista. Kaikkia kyselytutkimuksen ehdotuksia kannatti selvästi yli puolet vastaajista. Niin ikään poliittinen luottamus ja erityisesti luottamus EU-instituutioihin näyttäytyi vahvana. Lähes 80 prosenttia vastaajista luotti EU-instituutioihin joko enemmän tai yhtä paljon kuin kansallisiin poliittisiin instituutioihin. Tulokset ovat hieman yllättäviä aikamme keskusteluilmapiirissä, jossa euroskeptiset puolueet valtaavat palstatilaa, ja EU vaikuttaa kulkevan kriisistä toiseen.

Todellisuudessa enemmistö EU-kansalaisista suhtautuu siis integraatiokehitykseen myönteisesti ja luottaa EU-instituutioiden toimintaan. Johdannossa pohdittiin syitä sille, miksi EU:n toimivaltaa ei ole kuitenkaan laajennettu sitten vuoden 2009 Lissabonin sopimuksen. Ainakaan kansalaisten vastustuksesta ei näyttäisi tutkimusten tulosten perusteella olevan kyse. Ainoa suoraan kansalaisia edustava EU-instituutio, Euroopan parlamentti, pyrkii myös tasaisin väliajoin kasvattamaan EU:n päätöksentekovaltaa. Se on esimerkiksi budjettineuvotteluissa yleensä neuvostoa selvästi valmiimpi kasvattamaan rahoituksen tasoa, mikä olisi yksi keino lisätä EU:n painoarvoa ilman perussopimuksien uudistamista.

Katseet onkin syytä kääntää jäsenmaiden ja niitä edustavan neuvoston suuntaan EU:n toimivallan kasvattamisen hidastajia etsittäessä. Analyysissa huomattiin, että erityisesti hyvin toimeentulevat Pohjois-Euroopan jäsenvaltiot suhtautuvat selvästi haluttomammin ajatukseen EU:n toimivaltuuksien lisäämisestä kuin Etelä-Euroopan jäsenvaltiot. Taloudelliset erot maiden välillä ovat varmasti isossa roolissa suhtautumisen eroja selittämässä, koska köyhän etelän jäsenmaiden voidaan katsoa hyötyvän EU-integraatiosta taloudellisesti enemmän kuin valmiiksi rikkaan pohjoisen. Tulee kuitenkin muistaa, että integraatio hyödyttää jäsenmaita muillakin tavoin kuin suorilla rahasto-osuuksilla. Monet valmiiksi hyvin toimeentulevat maat hyötyvät esimerkiksi markkinoiden avautumisesta erinomaisesti niiden viennin helpottuessa.

Taloudellinen aspekti selittää pohjoisen ja etelän erilaista suhtautumista EU:n toimivaltuuksien laajentamiseen siis kuitenkin vain osittain. Yksi mahdollinen selitys löytyy Pohjoismaille tyypillisestä hyvinvointivaltiosta, joka kaventaa kuilua rikkaiden ja köyhien välillä turvaamalla kaikille jonkinlaisen toimeentulon ja peruspalvelut. EU:lla on tällä hetkellä hyvin vähän toimivaltaa sosiaali- ja terveystalouden, työllisyyspolitiikan ja koulutuspolitiikan aloilla, jotka ovat keskeisessä osassa hyvinvointivaltion toimintaa. Pohjois-Euroopassa saatetaan pelätä sitä, että jos näillä politiikan aloilla luovutetaan päätöksentekovaltaa EU-tasolle, se saattaisi heikentää hyvin toimivaa järjestelmää. Toisaalta Etelä-Euroopassa näillä aloilla olisi integraatiokehityksen kautta eniten voitettavaa, jolloin näissä maissa toimivaltuuksien laajentamiseen oltaisiin innokkaampia. On kuitenkin nostettava esiin, että tässä tutkimuksessa käytetyn aineiston kysymykset eivät koskeneet näitä politiikan aloja, joten tämä on tässä vaiheessa pelkkää pohdintaa ilman tukea empiirisistä havainnoista.

Tutkimuksen luotettavuutta arvioidessa on huomattava, että vastaajille esitetyt kysymykset EU:n toimivaltuuksista olivat osittain monitulkintaiset. Vastaajilta kysyttiin, mitä mieltä he ovat seuraavista ehdotuksista, mikä antaa ymmärtää, että ehdotukset olisivat jotakin kokonaan uutta, mitä ei ole vielä toteutunut. Ehdotukset koskivat kuitenkin politiikan aloja, joilla EU:lla on jo jonkinlaista toimivaltaa, joko yksinomaista lainsäädäntövaltaa, kuten kauppapolitiikan alalla tai jaettua lainsäädäntövaltaa unionin ja jäsenmaiden kesken. Integraation syvyys vaihtelee ehdotuksesta toiseen, mutta joukossa oli ”ehdotuksia”, jotka toteutuvat jo käytännössä täysin, kuten EU-kansalaisten vapaa liikkuvuus.

Muillakin näistä politiikan aloista EU on osittain integroitunut, eikä kysymyksenasettelusta käy täysin selvästi ilmi, tarkoitetaanko sillä integraation syventämistä ja EU:n toimivaltuuksien kasvattamista kyseisillä aloilla vai nykytilanteen kaltaista toimivaltuuksien jakoa. Osa vastaajista on siis saattanut käsittää kysymyksen eri tavalla kuin toiset, mutta tämä on tietysti laajemminkin kyselytutkimusten ongelma. ”Ehdotus”-sanon käyttö ja kysymyksenasettelu kuitenkin viittaavat siihen, että kyseessä olisi jokin muutos nykytilanteeseen, joten suurimman osan vastaajista uskotaan käsittäneen kysymyksen koskevan toimivaltuuksien laajentamista, eikä pitämistä ennallaan.

Muutoin tutkimuksen tuloksia voidaan pitää kohtuullisen luotettavina. Luotettavuutta lisäävät otoksen laajuus sekä aiemmissa tutkimuksissa havaittujen EU-asenteita selittävien muuttujien käyttö laajasti kontrollimuuttujina. Myös kaikki analyysivaiheessa toteutetut testit, kuten multikollineaarisuustesti, varianssianalyysi ja Khiin neliö -testi tukevat tulosten

luotettavuutta. Jäsenmaiden välisten erojen tarkastelussa otokset jäivät osan maista kohdalla sen verran pieneksi, että niiden luotettavuus on huonompi kuin koko EU:n tasolla toteutettujen analyysien. Tämä on kuitenkin otettu huomioon tulosten tulkinnassa. Tutkimuksen tulosten luotettavuutta lisää myös se huomio, että tulokset ovat hyvin samansuuntaisia kuin aikaisempien EU-asenteita koskeneiden tutkimusten tulokset. Tutkimuksessa käytetty aineisto, eurobarometri, on myös EU-asenteiden tutkimuksessa laajalti hyväksi ja luotettavaksi havaittu aineisto.

Kaiken kaikkiaan tutkimuksen voidaan katsoa täydentäneen EU-asenteisiin vaikuttavista tekijöistä olemassa olevaa tietoa, ja ottaneen näin osaa EU-asenteiden tutkimuksen tieteelliseen keskusteluun. Poliittisen luottamuksen kahden suuntainen vaikutus vahvistettiin myös EU:n toimivaltuuksien laajentamiseen suhtautumisen kysymyksen kohdalla. Lisäksi EU:n toimivaltuuksien laajentamiseen suhtautumisen käsitettä tarkennettiin suhteessa EU-asenteiden sekä EU-kannatuksen käsitteisiin.

Tutkimus jättää samalla jälkeensä avoimia kysymyksiä ja mahdollisuuksia jatkotutkimukselle. Kattavasta kontrollimuuttujien käytöstä huolimatta regressioanalyysin mallin selitysaste jäi matalaksi, joten EU:n toimivaltuuksien laajentamiseen suhtautumista mahdollisesti selittäviä tekijöitä olisi syytä tutkia jatkossakin. Jäsenmaiden välisiä eroja olisi myös kiinnostavaa tarkastella syvemmin kuin tämän tutkimuksen osalta oli mahdollista. EU-asenteiden, EU-kannatuksen ja EU:n toimivaltuuksien laajentamiseen suhtautumisen käsitteet kaipaavat myös tarkempaa käsitteellistä pohdintaa, johon tässä tutkimuksessa tarjottiin yksi tulkinta.

7. LÄHTEET

PRIMÄÄRIÄINEISTO

European Commission, Brussels, Eurobarometer 89.1., March 2018. Kantar Public, Brussels (producer). GESIS Data Archive, Cologne. ZA6963, dataset version 1.0.0, doi:10.4232/1.13154.

KIRJALLISUUS

- Anderson, Christopher (1998), *When in doubt, use proxies: Attitudes toward domestic politics and support for european integration*. *Comparative Political Studies*, 31(5), 569–601.
- Anderson, Christopher & Karl Kaltenthaler (1996), *The dynamics of public opinion toward european integration, 1973–93*. *European Journal of International Relations*, 2(2), 175–199.
- Armingeon, Klaus & Besir Ceka (2014), *The loss of trust in the european union during the great recession since 2007: The role of heuristics from the national political system*. *European Union Politics*, 15(1), 82–107.
- Bäck, Maria & Elina Kestilä-Kekkonen (2019), *Poliittinen ja sosiaalinen luottamus: Polut, trendit ja kuulut*. Helsinki: Valtiovarainministeriö.
- Carey, Sean (2002), *Undivided loyalties: Is national identity an obstacle to european integration?* *European Union Politics*, 3(4), 387–413.
- Christin, Thomas & Alexander Trechsel (2002), *Joining the EU?: Explaining public opinion in switzerland*. *European Union Politics*, 3(4), 415–443.
- Clarke, Harold, Matthew Goodwin & Paul Whiteley (2017), *Why britain voted for brexit: An individual-level analysis of the 2016 referendum vote*. *Parliamentary Affairs*, 70(3), 439–464.
- Dalton, Russell & Christian Welzel (2014), *The civic culture transformed: From allegiant to assertive citizens*. Cambridge: Cambridge University Press.
- de Vreese, Claes & Hajo Boomgaarden (2005), *Projecting EU referendums: Fear of immigration and support for european integration*. *European Union Politics*, 6(1), 59–82.
- de Vreese, Claes & Hajo Boomgaarden (2006), *Media effects on public opinion about the enlargement of the european union*. *Journal of Common Market Studies*, 44(2), 419–436.
- de Vries, Catherine (2018), *Euroscepticism and the future of european integration (New product edition)*. Oxford: Oxford University Press.
- de Wilde, Pieter & Hans-Jörg Trenz (2012), *Denouncing european integration: Euroscepticism as polity contestation*. *European Journal of Social Theory*, 15(4), 537–554.
- Deary, Ian, David Batty & Catharine Gale (2008), *Bright children become enlightened adults*. *Psychological Science*, 19(1), 1–6.
- Easton, David (1975), *A re-assessment of the concept of political support*. *British Journal of Political Science*, 5(4), 435–457.

- Gabel, Matthew (1998), *Interests and integration: Market liberalization, public opinion, and european union*. Ann Arbor: University of Michigan Press.
- Gabel, Matthew & Harvey Palmer (1995), *Understanding variation in public support for european integration*. *European Journal of Political Research*, 27(1), 3–19.
- Gabel, Matthew & Kenneth Scheve (2007), *Estimating the effect of elite communications on public opinion using instrumental variables*. *American Journal of Political Science*, 51(4), 1013–1028.
- Gomez, Raul (2015), *The economy strikes back: Support for the EU during the great recession*. *Journal of Common Market Studies*, 53(3), 577–592.
- Goodwin, Matthew & Caitlin Milazzo (2017), *Taking back control? investigating the role of immigration in the 2016 vote for brexit*. *The British Journal of Politics and International Relations*, 19(3), 450–464.
- Hakhverdian, Armen, Erika Van Elsas, Wouter Van der Brug & Theresa Kuhn (2013), *Euroscepticism and education: A longitudinal study of 12 EU member states, 1973–2010*. *European Union Politics*, 14(4), 522–541.
- Harteveld, Eelco, Tom van der Meer & Catherine de Vries (2013), *In Europe we trust? exploring three logics of trust in the European union*. *European Union Politics*, 14(4), 542–565.
- Haugsgjerd, Atle & Staffan Kumlin (2020), *Downbound spiral? economic grievances, perceived social protection and political distrust*. *West European Politics*, 43(4), 969–990.
- Hobolt, Sara & Catherine de Vries (2015), *Issue entrepreneurship and multiparty competition*. *Comparative Political Studies*, 48(9), 1159–1185.
- Hobolt, Sara & Catherine de Vries (2016), *Public support for european integration*. *Annual Review of Political Science*, 19(1), 413–432.
- Hobsbawm, Eric (1992), *Nations and nationalism since 1780: Programme, myth, reality*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Hooghe, Liesbet (2003), *Europe divided?: Elites vs. public opinion on european integration*. *European Union Politics*, 4(3), 281–304.
- Hooghe, Liesbet (2007), *What drives euroskepticism?* *European Union Politics*, 8(1), 5–12.
- Hooghe, Liesbet & Gary Marks (2001), *Multi-level governance and european integration*. Lanham: Rowman & Littlefield.
- Hooghe, Liesbet & Gary Marks (2005), *Calculation, community and cues: Public opinion on european integration*. *European Union Politics*, 6(4), 419–443.
- Hooghe, Liesbet & Gary Marks (2009), *A postfunctionalist theory of european integration: From permissive consensus to constraining dissensus*. *British Journal of Political Science*, 39(1), 1–23.
- Hooghe, Liesbet, Gary Marks & Carole Wilson (2002), *Does left/right structure party positions on european integration?* *Comparative Political Studies*, 35(8), 965–989.

- Inglehart, Ronald (1970), *Public opinion and regional integration*. International Organization, 24(4), 764–795.
- Johnson, Iryna (2005), *Political trust in societies under transformation: A comparative analysis of poland and ukraine*. International Journal of Sociology, 35(2), 63–84.
- Karv, Thomas & Tapio Raunio (2019), *Luottamus Euroopan unioniin*. Teoksessa Maria Bäck & Elina Kestilä-Kekkonen (toim.), Poliittinen ja sosiaalinen luottamus: polut, trendit ja kuilut. Helsinki: Valtiovarainministeriö, 218–238.
- Kestilä-Kekkonen, Elina & Peter Söderlund (2016), *Political trust, individual-level characteristics and institutional performance: Evidence from Finland, 2004–13*. Scandinavian Political Studies, 39(2), 138–160.
- Kestilä-Kekkonen, Elina & Isak Vento (2019), *Poliittinen luottamus – käsitteet, teoriat ja mittaaminen*. Teoksessa Maria Bäck & Elina Kestilä-Kekkonen (toim.), Poliittinen ja sosiaalinen luottamus: polut, trendit ja kuilut. Helsinki: Valtiovarainministeriö, 18–34.
- Koehn, Peter, & James Rosenau (2002), *Transnational competence in an emergent epoch*. International Studies Perspectives, 3(2), 105–127.
- Kritzinger, Sylvia (2003), *The influence of the nation-state on individual support for the european union*. European Union Politics, 4(2), 219–241.
- Laffan, Brigid (1996), *The politics of identity and political order in Europe*. Journal of Common Market Studies, 34(1), 81–102.
- Leonard, Mark (1998), *Europe: The search for European identity*. Lontoo: Demos.
- Listhaug, Ola (1995), *The dynamics of trust in politicians*. Teoksessa Hans-Dieter Klingemann & Dieter Fuchs (toim.), Citizens and the State. Oxford: Oxford University Press, 261–297.
- Mair, Peter (2007), *Political opposition and the european union (the government and opposition/leonard schapiro memorial lecture, 2006)*. Government and Opposition, 42(1), 1–17.
- McLaren, Lauren (2002), *Public support for the european union: Cost/benefit analysis or perceived cultural threat?* Journal of Politics, 64(2), 551–566.
- McNamara, Kathleen & Paul Musgrave (2020), *Democracy and collective identity in the EU and the USA*. Journal of Common Market Studies, 58(1), 172–188.
- Miller, Arthur & Ola Listhaug (1990), *Political parties and confidence in government: A comparison of norway, sweden and the united states*. British Journal of Political Science, 20(3), 357–386.
- Mishler, William & Richard Rose (2001), *What are the origins of political trust?: Testing institutional and cultural theories in post-communist societies*. Comparative Political Studies, 34(1), 30–62.
- Norris, Pippa (1999), *Critical citizens: Global support for democratic government*. Oxford: Oxford University Press.

- Norris, Pippa (2011), *Democratic deficit: Critical citizens revisited*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Paloheimo, Heikki (1994), *Kansalaismielipiteiden kehitys Suomessa*. Teoksessa Pertti Pesonen (toim.), Suomen EU-kansanäänestys 1994: Raportti kannanotoista. Helsinki: Ulkoasiainministeriön Eurooppatiedotus, 41–53.
- Pepermans, Roland & Gino Verleye (1998), *A unified europe? how euro-attitudes relate to psychological differences between countries*. *Journal of Economic Psychology*, 19(6), 681–699.
- Rohrschneider, Robert (2002), *The democracy deficit and mass support for an EU-wide government*. *American Journal of Political Science*, 46(2), 463–475.
- Roth, Felix, Felicitas Nowak-Lehmann & Thomas Otter (2011), *Has the financial crisis shattered citizens' trust in national and european governmental institutions? evidence from the EU member states, 1999–2010*. CEPS Working Document No. 343.
- Sánchez-Cuenca, Ignacio (2000), *The political basis of support for European integration*. *European Union Politics*, 1(2), 147–171.
- Schimmelfennig, Frank (2018) *European integration (theory) in times of crisis. A comparison of the euro and Schengen crises*. *Journal of European Public Policy*, 25(7), 969–989.
- Schoon, Ingrid & Helen Cheng (2011), *Determinants of political trust: A lifetime learning model*. *Developmental Psychology*, 47(3), 619–631.
- Schuck, Andreas & Claes de Vreese (2006), *Between risk and opportunity: News framing and its effects on public support for EU enlargement*. *European Journal of Communication*, 21(1), 5–32.
- Smith, Anthony D. (1992), *National identity and the idea of european unity*. *International Affairs*, 68(1), 55–76.
- Tucker, Joshua, Alexander Pacek & Adam Berinsky (2002), *Transitional Winners and Losers: Attitudes toward EU Membership in Post-Communist Countries*. *American Journal of Political Science*, 46(3), 557–571.
- Tömmel, Ingeborg (2014), *The European union: What it is and how it works*. New York: Palgrave Macmillan.
- Van der Meer, Tom (2017), *Political trust and the “crisis of democracy”*. Oxford: Oxford University Press.
- Vasilopoulou, Sofia & Liisa Talving (2019), *Opportunity or threat? public attitudes towards EU freedom of movement*. *Journal of European Public Policy*, 26(6), 805–823.
- Wedeen, Lisa (2002), *Conceptualizing culture: Possibilities for political science*. *American Political Science Review*, 96(4), 713–728.
- Wood, Stephen & Wolfgang Quaisser (2008), *The new European union : Confronting the challenges of integration*. Colorado: Lynne Rienner Publishers.

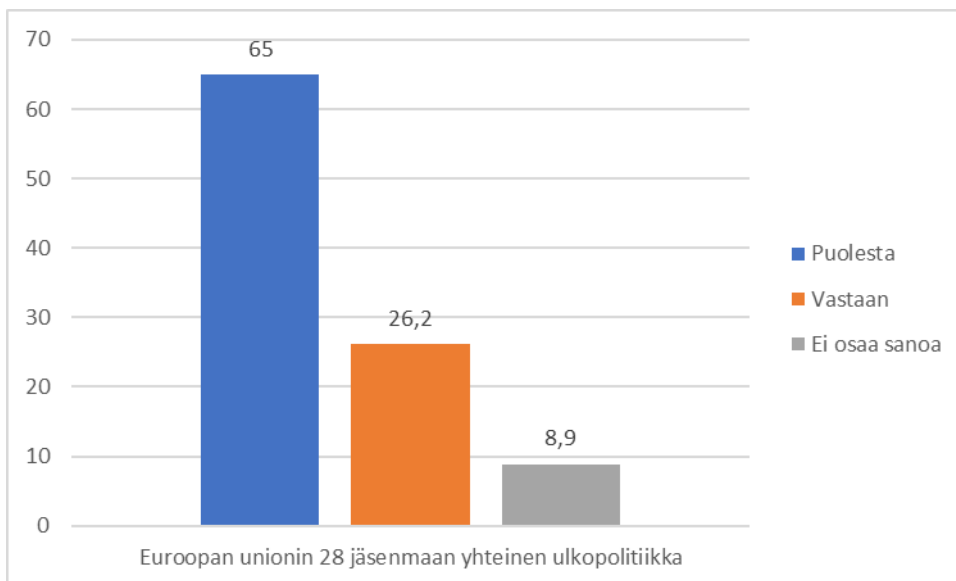
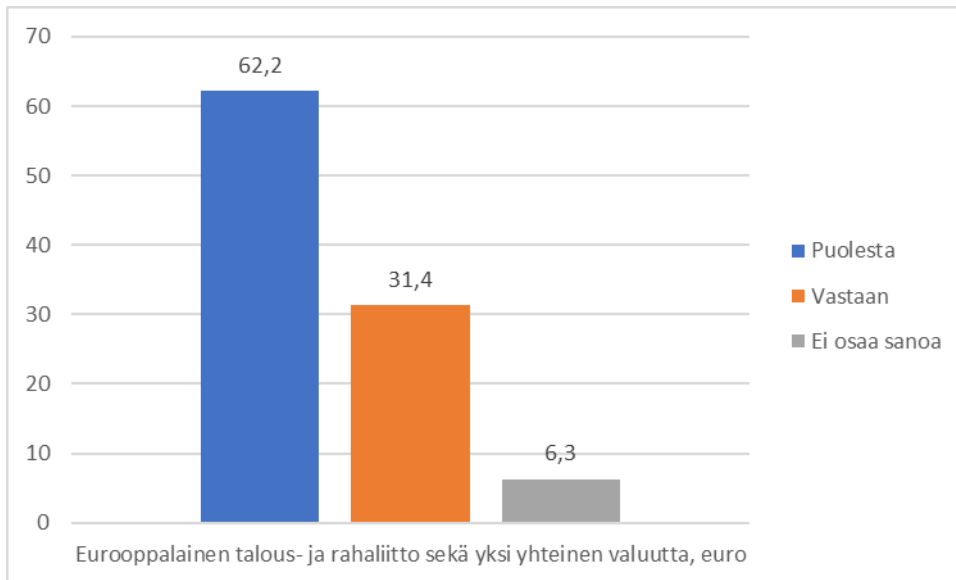
INTERNET-LÄHTEET

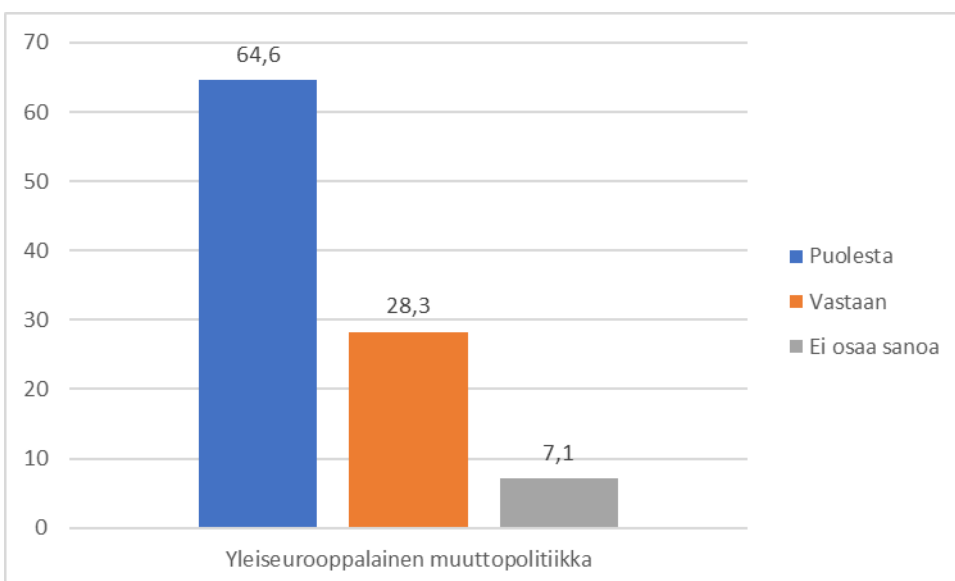
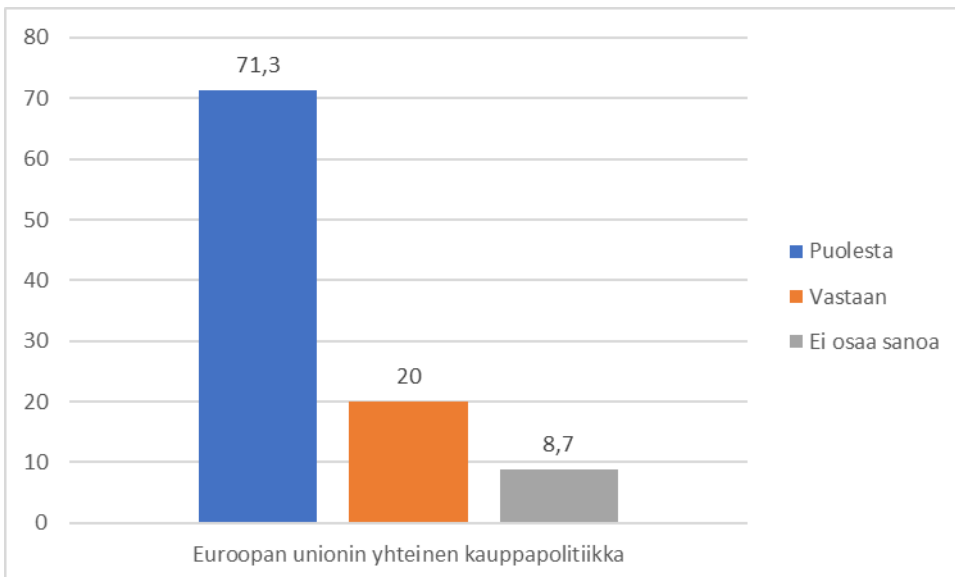
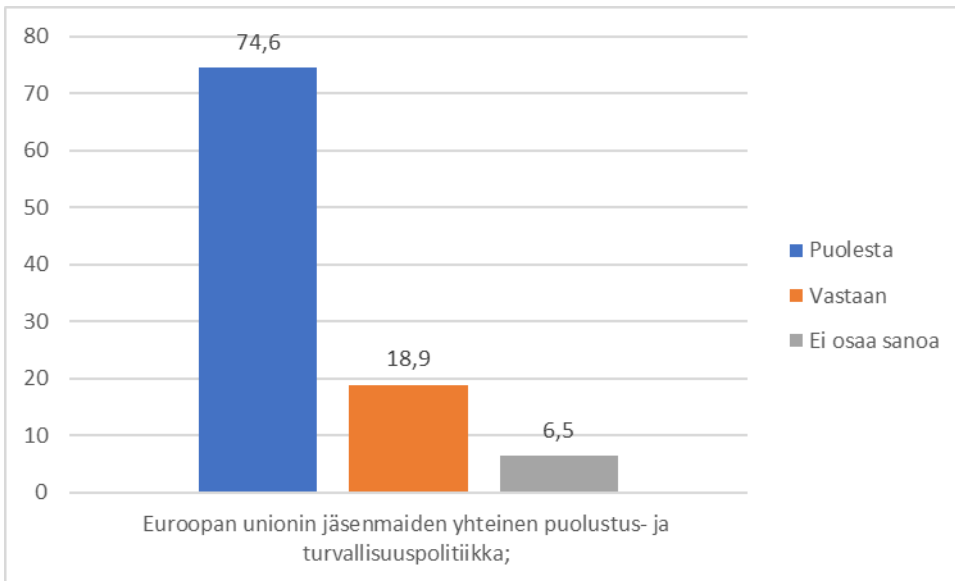
European Commission (2018), *Standard Eurobarometer 2018 – Spring 2018: Public opinion in the European Union, Reports*. Saatavissa:

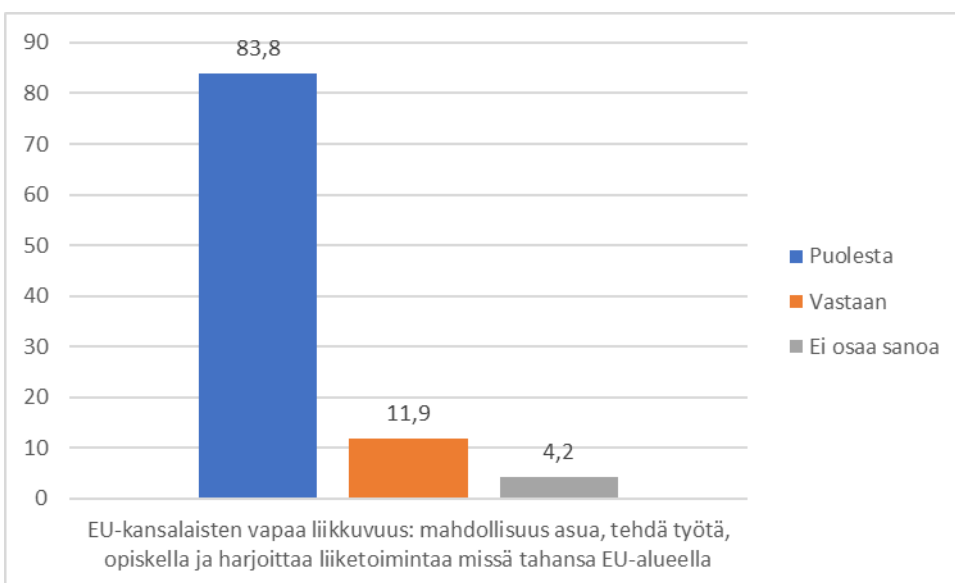
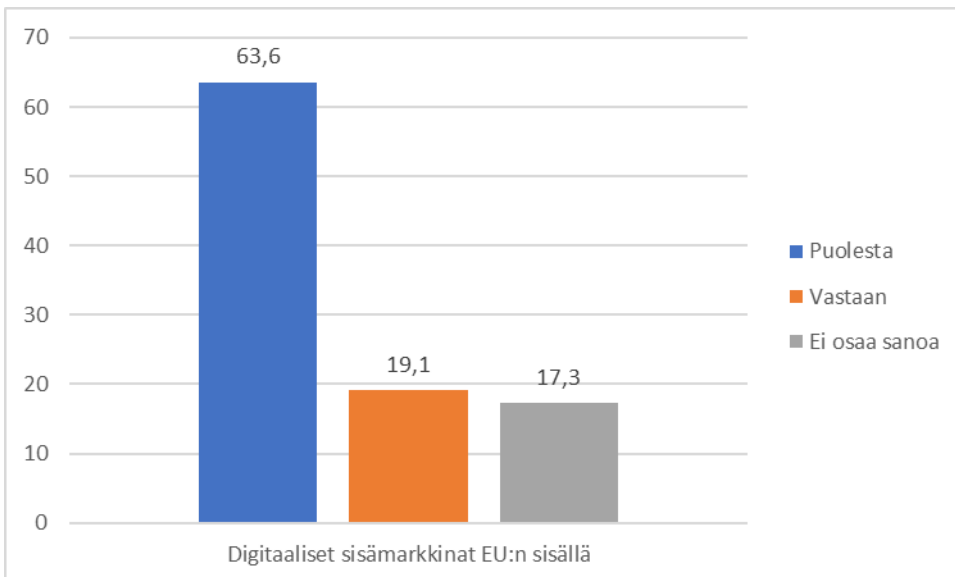
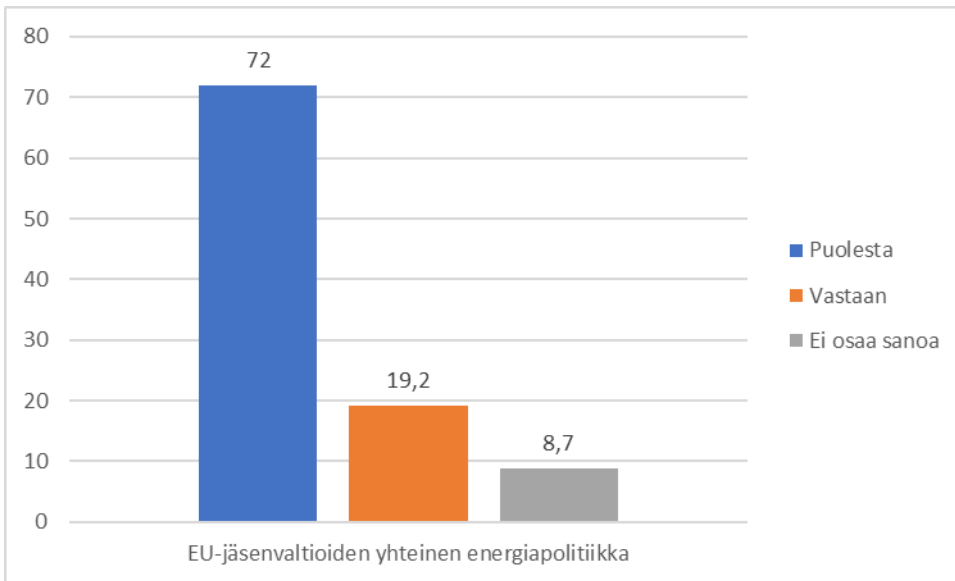
<<https://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/index.cfm/Survey/getSurveyDetail/instruments/STANDARD/yearFrom/1974/yearTo/2018/surveyKy/2180>>, luettu 29.4.2020.

LIITTEET

Liite 1. Toimivaltuuksiin suhtautumisen kuvaajat.

Liite 2. Ristiintaulukointi toimivaltuuksien laajentamiseen suhtautumisesta ja EU-instituutioihin enemmän luottamisesta.

toimivaltuudet summa * EUluottamusDummy korjattu Crosstabulation

		EUluottamusDummy korjattu		Total	
		0	1		
toimivaltuudet summa	kaikkia vastaan	Count	657	34	691
		% within EUluottamusDummy korjattu	9,2%	0,7%	5,6%
1		Count	288	29	317
		% within EUluottamusDummy korjattu	4,0%	0,6%	2,6%
2		Count	376	102	478
		% within EUluottamusDummy korjattu	5,2%	2,0%	3,9%
3		Count	551	202	753
		% within EUluottamusDummy korjattu	7,7%	3,9%	6,1%
4		Count	650	329	979
		% within EUluottamusDummy korjattu	9,1%	6,4%	7,9%
5		Count	676	399	1075
		% within EUluottamusDummy korjattu	9,4%	7,8%	8,7%
6		Count	760	576	1336
		% within EUluottamusDummy korjattu	10,6%	11,2%	10,8%
7		Count	923	828	1751
		% within EUluottamusDummy korjattu	12,9%	16,1%	14,2%
	kaikkien puolesta	Count	2298	2639	4937
		% within EUluottamusDummy korjattu	32,0%	51,4%	40,1%
Total		Count	7179	5138	12317
		% within EUluottamusDummy korjattu	100,0%	100,0%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)
Pearson Chi-Square	1012,389 ^a	8	,000
Likelihood Ratio	1161,256	8	,000
Linear-by-Linear Association	1001,296	1	,000
N of Valid Cases	12317		

a. 0 cells (0,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 132,24.

Liite 3. Ristiintaulukointi toimivaltuuksien laajentamiseen suhtautumisesta ja kansallisiin instituutioihin enemmän luottamisesta.

toimivaltuudet summa * Kansallisiin luottavat Dummy Crosstabulation

		Kansallisiin luottavat Dummy		Total	
		0	1		
toimivaltuudet summa	kaikkia vastaan	Count	483	208	691
		% within Kansallisiin luottavat Dummy	5,0%	7,6%	5,6%
1		Count	200	117	317
		% within Kansallisiin luottavat Dummy	2,1%	4,3%	2,6%
2		Count	329	149	478
		% within Kansallisiin luottavat Dummy	3,4%	5,5%	3,9%
3		Count	505	248	753
		% within Kansallisiin luottavat Dummy	5,3%	9,1%	6,1%
4		Count	667	312	979
		% within Kansallisiin luottavat Dummy	7,0%	11,4%	7,9%
5		Count	776	299	1075
		% within Kansallisiin luottavat Dummy	8,1%	10,9%	8,7%
6		Count	978	358	1336
		% within Kansallisiin luottavat Dummy	10,2%	13,1%	10,8%
7		Count	1361	390	1751
		% within Kansallisiin luottavat Dummy	14,2%	14,3%	14,2%
	kaikkien puolesta	Count	4287	650	4937
		% within Kansallisiin luottavat Dummy	44,7%	23,8%	40,1%
Total		Count	9586	2731	12317
		% within Kansallisiin luottavat Dummy	100,0%	100,0%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)
Pearson Chi-Square	459,853 ^a	8	,000
Likelihood Ratio	470,034	8	,000
Linear-by-Linear Association	352,466	1	,000
N of Valid Cases	12317		

a. 0 cells (0,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 70,29.

Liite 4. Frekvenssitaulukot poliittisesta luottamuksesta sekä EU:n toimivaltuuksien laajentamiseen suhtautumisesta eri EU-maissa.

luottamus summa

NATIONALITY: BELGIUM			Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent	
Not mentioned	Valid	luottaa 5 EU, 0 kans	877	2,7	6,6	6,6	
		-4	752	2,3	5,6	12,2	
		-3	1104	3,4	8,3	20,4	
		-2	1038	3,2	7,8	28,2	
		-1	1509	4,7	11,3	39,5	
		luottaa yhtä paljon	5083	15,8	38,0	77,5	
		1	1295	4,0	9,7	87,1	
		2	911	2,8	6,8	93,9	
		3	350	1,1	2,6	96,6	
		4	322	1,0	2,4	99,0	
		luottaa 0 EU, 5 kans	138	,4	1,0	100,0	
		Total	13379	41,7	100,0		
		Missing	System	18725	58,3		
		Total		32104	100,0		
Mentioned	Valid	luottaa 5 EU, 0 kans	36	3,5	4,8	4,8	
		-4	50	4,9	6,7	11,6	
		-3	73	7,1	9,8	21,4	
		-2	66	6,4	8,9	30,2	
		-1	108	10,5	14,5	44,8	
		luottaa yhtä paljon	207	20,2	27,8	72,6	
		1	97	9,5	13,0	85,6	
		2	68	6,6	9,1	94,8	
		3	22	2,1	3,0	97,7	
		4	12	1,2	1,6	99,3	
		luottaa 0 EU, 5 kans	5	,5	,7	100,0	
		Total	744	72,5	100,0		
		Missing	System	282	27,5		
		Total		1026	100,0		

toimivaltuudet summa

NATIONALITY: BELGIUM			Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent	
Not mentioned	Valid	kaikkia vastaan	853	2,7	4,3	4,3	
		1	459	1,4	2,3	6,7	
		2	628	2,0	3,2	9,8	
		3	1050	3,3	5,3	15,2	
		4	1421	4,4	7,2	22,4	
		5	1694	5,3	8,6	31,0	
		6	2193	6,8	11,1	42,1	
		7	3141	9,8	15,9	58,0	
		kaikkien puolesta	8286	25,8	42,0	100,0	
		Total	19725	61,4	100,0		
		Missing	System	12379	38,6		
		Total		32104	100,0		
		Mentioned	Valid	kaikkia vastaan	27	2,6	2,9
	1			13	1,3	1,4	4,3
2	24			2,3	2,6	6,9	
3	29			2,8	3,1	10,0	
4	65			6,3	7,0	16,9	
5	75			7,3	8,0	24,9	
6	114			11,1	12,2	37,2	
7	175			17,1	18,7	55,9	
kaikkien puolesta	412			40,2	44,1	100,0	
Total	934			91,0	100,0		
Missing	System			92	9,0		
Total				1026	100,0		

luottamus summa

NATIONALITY: DENMARK			Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent	
Not mentioned	Valid	luottaa 5 EU, 0 kans	911	2,8	6,6	6,6	
		-4	795	2,5	5,8	12,4	
		-3	1144	3,6	8,3	20,7	
		-2	1075	3,3	7,8	28,4	
		-1	1568	4,9	11,4	39,8	
		luottaa yhtä paljon	5183	16,1	37,6	77,4	
		1	1351	4,2	9,8	87,2	
		2	954	3,0	6,9	94,1	
		3	358	1,1	2,6	96,7	
		4	323	1,0	2,3	99,0	
		luottaa 0 EU, 5 kans	136	,4	1,0	100,0	
		Total	13798	43,0	100,0		
		Missing	System	18315	57,0		
		Total		32113	100,0		
Mentioned	Valid	luottaa 5 EU, 0 kans	2	,2	,6	,6	
		-4	7	,7	2,2	2,8	
		-3	33	3,2	10,2	12,9	
		-2	29	2,9	8,9	21,8	
		-1	49	4,8	15,1	36,9	
		luottaa yhtä paljon	107	10,5	32,9	69,8	
		1	41	4,0	12,6	82,5	
		2	25	2,5	7,7	90,2	
		3	14	1,4	4,3	94,5	
		4	11	1,1	3,4	97,8	
		luottaa 0 EU, 5 kans	7	,7	2,2	100,0	
		Total	325	32,0	100,0		
		Missing	System	692	68,0		
		Total		1017	100,0		

toimivaltuudet summa

NATIONALITY: DENMARK			Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Not mentioned	Valid	kaikkia vastaan	855	2,7	4,3	4,3
		1	447	1,4	2,2	6,5
		2	632	2,0	3,2	9,7
		3	1036	3,2	5,2	14,8
		4	1402	4,4	7,0	21,8
		5	1667	5,2	8,3	30,2
		6	2203	6,9	11,0	41,2
		7	3188	9,9	15,9	57,1
		kaikkien puolesta	8597	26,8	42,9	100,0
		Total	20027	62,4	100,0	
	Missing	System	12086	37,6		
	Total		32113	100,0		
	Mentioned	Valid	kaikkia vastaan	25	2,5	4,0
1			25	2,5	4,0	7,9
2			20	2,0	3,2	11,1
3			43	4,2	6,8	17,9
4			84	8,3	13,3	31,2
5			102	10,0	16,1	47,3
6			104	10,2	16,5	63,8
7			128	12,6	20,3	84,0
kaikkien puolesta			101	9,9	16,0	100,0
Total			632	62,1	100,0	
Missing		System	385	37,9		
Total			1017	100,0		

luottamus summa

NATIONALITY: GERMANY			Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent	
Not mentioned	Valid	luottaa 5 EU, 0 kans	907	2,9	6,7	6,7	
		-4	798	2,5	5,9	12,7	
		-3	1141	3,6	8,5	21,1	
		-2	1066	3,4	7,9	29,0	
		-1	1531	4,8	11,4	40,4	
		luottaa yhtä paljon	5038	16,0	37,4	77,8	
		1	1311	4,2	9,7	87,5	
		2	892	2,8	6,6	94,1	
		3	354	1,1	2,6	96,7	
		4	305	1,0	2,3	99,0	
		luottaa 0 EU, 5 kans	133	,4	1,0	100,0	
		Total	13476	42,7	100,0		
		Missing	System	18106	57,3		
		Total		31582	100,0		
Mentioned	Valid	luottaa 5 EU, 0 kans	6	,4	,9	,9	
		-4	4	,3	,6	1,5	
		-3	36	2,3	5,6	7,1	
		-2	38	2,5	5,9	13,0	
		-1	86	5,6	13,3	26,3	
		luottaa yhtä paljon	252	16,3	38,9	65,2	
		1	81	5,2	12,5	77,7	
		2	87	5,6	13,4	91,2	
		3	18	1,2	2,8	94,0	
		4	29	1,9	4,5	98,5	
		luottaa 0 EU, 5 kans	10	,6	1,5	100,0	
		Total	647	41,8	100,0		
		Missing	System	901	58,2		
		Total		1548	100,0		

toimivaltuudet summa

NATIONALITY: GERMANY			Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Not mentioned	Valid	kaikkia vastaan	861	2,7	4,4	4,4
		1	462	1,5	2,4	6,8
		2	642	2,0	3,3	10,1
		3	1051	3,3	5,4	15,5
		4	1449	4,6	7,5	23,0
		5	1723	5,5	8,9	31,9
		6	2194	6,9	11,3	43,2
		7	3081	9,8	15,9	59,0
		kaikkien puolesta	7951	25,2	41,0	100,0
		Total	19414	61,5	100,0	
	Missing	System	12168	38,5		
	Total		31582	100,0		
	Mentioned	Valid	kaikkia vastaan	19	1,2	1,5
1			10	,6	,8	2,3
2			10	,6	,8	3,1
3			28	1,8	2,2	5,4
4			37	2,4	3,0	8,4
5			46	3,0	3,7	12,0
6			113	7,3	9,1	21,1
7			235	15,2	18,9	40,0
kaikkien puolesta			747	48,3	60,0	100,0
Total			1245	80,4	100,0	
Missing		System	303	19,6		
Total			1548	100,0		

luottamus summa

NATIONALITY: GREECE			Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent	
Not mentioned	Valid	luottaa 5 EU, 0 kans	836	2,6	6,3	6,3	
		-4	767	2,4	5,7	12,0	
		-3	1115	3,5	8,4	20,4	
		-2	1058	3,3	7,9	28,3	
		-1	1558	4,9	11,7	39,9	
		luottaa yhtä paljon	4932	15,4	36,9	76,9	
		1	1314	4,1	9,8	86,7	
		2	945	2,9	7,1	93,8	
		3	360	1,1	2,7	96,5	
		4	327	1,0	2,4	98,9	
		luottaa 0 EU, 5 kans	141	,4	1,1	100,0	
		Total	13353	41,6	100,0		
		Missing	System	18727	58,4		
		Total		32080	100,0		
Mentioned	Valid	luottaa 5 EU, 0 kans	77	7,3	10,0	10,0	
		-4	35	3,3	4,5	14,5	
		-3	62	5,9	8,1	22,6	
		-2	46	4,4	6,0	28,6	
		-1	59	5,6	7,7	36,2	
		luottaa yhtä paljon	358	34,1	46,5	82,7	
		1	78	7,4	10,1	92,9	
		2	34	3,2	4,4	97,3	
		3	12	1,1	1,6	98,8	
		4	7	,7	,9	99,7	
		luottaa 0 EU, 5 kans	2	,2	,3	100,0	
		Total	770	73,3	100,0		
		Missing	System	280	26,7		
		Total		1050	100,0		

toimivaltuudet summa

NATIONALITY: GREECE			Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent	
Not mentioned	Valid	kaikkia vastaan	829	2,6	4,2	4,2	
		1	457	1,4	2,3	6,5	
		2	626	2,0	3,2	9,7	
		3	1041	3,2	5,3	14,9	
		4	1436	4,5	7,3	22,2	
		5	1700	5,3	8,6	30,8	
		6	2225	6,9	11,2	42,0	
		7	3190	9,9	16,1	58,1	
		kaikkien puolesta	8281	25,8	41,9	100,0	
		Total	19785	61,7	100,0		
		Missing	System	12295	38,3		
		Total		32080	100,0		
		Mentioned	Valid	kaikkia vastaan	51	4,9	5,8
	1			15	1,4	1,7	7,6
2	26			2,5	3,0	10,5	
3	38			3,6	4,3	14,9	
4	50			4,8	5,7	20,6	
5	69			6,6	7,9	28,5	
6	82			7,8	9,4	37,9	
7	126			12,0	14,4	52,3	
kaikkien puolesta	417			39,7	47,7	100,0	
Total	874			83,2	100,0		
Missing	System			176	16,8		
Total				1050	100,0		

luottamus summa

NATIONALITY: SPAIN			Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent	
Not mentioned	Valid	luottaa 5 EU, 0 kans	880	2,7	6,5	6,5	
		-4	747	2,3	5,5	12,0	
		-3	1125	3,5	8,3	20,4	
		-2	1056	3,3	7,8	28,2	
		-1	1578	4,9	11,7	39,8	
		luottaa yhtä paljon	5021	15,6	37,1	77,0	
		1	1327	4,1	9,8	86,8	
		2	950	3,0	7,0	93,8	
		3	364	1,1	2,7	96,5	
		4	331	1,0	2,4	98,9	
		luottaa 0 EU, 5 kans	142	,4	1,1	100,0	
		Total	13521	42,1	100,0		
		Missing	System	18592	57,9		
		Total		32113	100,0		
Mentioned	Valid	luottaa 5 EU, 0 kans	33	3,2	5,5	5,5	
		-4	55	5,4	9,1	14,6	
		-3	52	5,1	8,6	23,3	
		-2	48	4,7	8,0	31,2	
		-1	39	3,8	6,5	37,7	
		luottaa yhtä paljon	269	26,5	44,7	82,4	
		1	65	6,4	10,8	93,2	
		2	29	2,9	4,8	98,0	
		3	8	,8	1,3	99,3	
		4	3	,3	,5	99,8	
		luottaa 0 EU, 5 kans	1	,1	,2	100,0	
		Total	602	59,2	100,0		
		Missing	System	415	40,8		
		Total		1017	100,0		

toimivaltuudet summa

NATIONALITY: SPAIN			Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Not mentioned	Valid	kaikkia vastaan	854	2,7	4,3	4,3
		1	460	1,4	2,3	6,6
		2	643	2,0	3,2	9,8
		3	1061	3,3	5,3	15,2
		4	1464	4,6	7,4	22,5
		5	1752	5,5	8,8	31,4
		6	2256	7,0	11,3	42,7
		7	3230	10,1	16,2	59,0
		kaikkien puolesta	8159	25,4	41,0	100,0
		Total	19879	61,9	100,0	
	Missing	System	12234	38,1		
	Total		32113	100,0		
	Mentioned	Valid	kaikkia vastaan	26	2,6	3,3
1			12	1,2	1,5	4,9
2			9	,9	1,2	6,0
3			18	1,8	2,3	8,3
4			22	2,2	2,8	11,2
5			17	1,7	2,2	13,3
6			51	5,0	6,5	19,9
7			86	8,5	11,0	30,9
kaikkien puolesta			539	53,0	69,1	100,0
Total			780	76,7	100,0	
Missing		System	237	23,3		
Total			1017	100,0		

luottamus summa

NATIONALITY: FRANCE			Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent	
Not mentioned	Valid	luottaa 5 EU, 0 kans	902	2,8	6,6	6,6	
		-4	786	2,5	5,8	12,4	
		-3	1142	3,6	8,4	20,7	
		-2	1065	3,3	7,8	28,5	
		-1	1555	4,9	11,4	39,9	
		luottaa yhtä paljon	5160	16,1	37,8	77,7	
		1	1304	4,1	9,5	87,2	
		2	921	2,9	6,7	94,0	
		3	360	1,1	2,6	96,6	
		4	322	1,0	2,4	99,0	
		luottaa 0 EU, 5 kans	141	,4	1,0	100,0	
		Total	13658	42,6	100,0		
		Missing	System	18368	57,4		
		Total		32026	100,0		
Mentioned	Valid	luottaa 5 EU, 0 kans	11	1,0	2,4	2,4	
		-4	16	1,4	3,4	5,8	
		-3	35	3,2	7,5	13,3	
		-2	39	3,5	8,4	21,7	
		-1	62	5,6	13,3	35,1	
		luottaa yhtä paljon	130	11,8	28,0	63,0	
		1	88	8,0	18,9	81,9	
		2	58	5,3	12,5	94,4	
		3	12	1,1	2,6	97,0	
		4	12	1,1	2,6	99,6	
		luottaa 0 EU, 5 kans	2	,2	,4	100,0	
		Total	465	42,1	100,0		
		Missing	System	639	57,9		
		Total		1104	100,0		

toimivaltuudet summa

NATIONALITY: FRANCE			Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Not mentioned	Valid	kaikkia vastaan	830	2,6	4,2	4,2
		1	452	1,4	2,3	6,4
		2	631	2,0	3,2	9,6
		3	1039	3,2	5,2	14,8
		4	1435	4,5	7,2	22,0
		5	1701	5,3	8,5	30,6
		6	2236	7,0	11,2	41,8
		7	3196	10,0	16,0	57,8
		kaikkien puolesta	8397	26,2	42,2	100,0
		Total	19917	62,2	100,0	
	Missing	System	12109	37,8		
	Total		32026	100,0		
	Mentioned	Valid	kaikkia vastaan	50	4,5	6,7
1			20	1,8	2,7	9,4
2			21	1,9	2,8	12,3
3			40	3,6	5,4	17,7
4			51	4,6	6,9	24,5
5			68	6,2	9,2	33,7
6			71	6,4	9,6	43,3
7			120	10,9	16,2	59,4
kaikkien puolesta			301	27,3	40,6	100,0
Total			742	67,2	100,0	
Missing		System	362	32,8		
Total			1104	100,0		

luottamus summa

NATIONALITY: IRELAND			Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent	
Not mentioned	Valid	luottaa 5 EU, 0 kans	898	2,8	6,6	6,6	
		-4	767	2,4	5,6	12,2	
		-3	1119	3,5	8,2	20,5	
		-2	1061	3,3	7,8	28,3	
		-1	1540	4,8	11,3	39,6	
		luottaa yhtä paljon	5073	15,8	37,3	76,9	
		1	1361	4,2	10,0	86,9	
		2	957	3,0	7,0	93,9	
		3	360	1,1	2,6	96,6	
		4	326	1,0	2,4	99,0	
		luottaa 0 EU, 5 kans	140	,4	1,0	100,0	
		Total	13602	42,3	100,0		
		Missing	System	18531	57,7		
		Total		32133	100,0		
Mentioned	Valid	luottaa 5 EU, 0 kans	15	1,5	2,9	2,9	
		-4	35	3,5	6,7	9,6	
		-3	58	5,8	11,1	20,7	
		-2	43	4,3	8,3	29,0	
		-1	77	7,7	14,8	43,8	
		luottaa yhtä paljon	217	21,8	41,7	85,4	
		1	31	3,1	6,0	91,4	
		2	22	2,2	4,2	95,6	
		3	12	1,2	2,3	97,9	
		4	8	,8	1,5	99,4	
		luottaa 0 EU, 5 kans	3	,3	,6	100,0	
		Total	521	52,3	100,0		
		Missing	System	476	47,7		
		Total		997	100,0		

toimivaltuudet summa

NATIONALITY: IRELAND			Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Not mentioned	Valid	kaikkia vastaan	869	2,7	4,4	4,4
		1	463	1,4	2,3	6,7
		2	642	2,0	3,2	9,9
		3	1059	3,3	5,3	15,2
		4	1456	4,5	7,3	22,5
		5	1721	5,4	8,6	31,1
		6	2229	6,9	11,2	42,3
		7	3208	10,0	16,1	58,4
		kaikkien puolesta	8298	25,8	41,6	100,0
		Total	19945	62,1	100,0	
	Missing	System	12188	37,9		
	Total		32133	100,0		
	Mentioned	Valid	kaikkia vastaan	11	1,1	1,5
1			9	,9	1,3	2,8
2			10	1,0	1,4	4,2
3			20	2,0	2,8	7,0
4			30	3,0	4,2	11,2
5			48	4,8	6,7	17,9
6			78	7,8	10,9	28,9
7			108	10,8	15,1	44,0
kaikkien puolesta			400	40,1	56,0	100,0
Total			714	71,6	100,0	
Missing		System	283	28,4		
Total			997	100,0		

luottamus summa

NATIONALITY: ITALY			Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent	
Not mentioned	Valid	luottaa 5 EU, 0 kans	863	2,7	6,4	6,4	
		-4	763	2,4	5,7	12,1	
		-3	1130	3,5	8,4	20,4	
		-2	1062	3,3	7,9	28,3	
		-1	1564	4,9	11,6	39,9	
		luottaa yhtä paljon	4943	15,4	36,7	76,6	
		1	1358	4,2	10,1	86,6	
		2	962	3,0	7,1	93,8	
		3	367	1,1	2,7	96,5	
		4	331	1,0	2,5	99,0	
		luottaa 0 EU, 5 kans	141	,4	1,0	100,0	
		Total	13484	42,1	100,0		
		Missing	System	18551	57,9		
		Total		32035	100,0		
Mentioned	Valid	luottaa 5 EU, 0 kans	50	4,6	7,8	7,8	
		-4	39	3,6	6,1	13,9	
		-3	47	4,3	7,4	21,3	
		-2	42	3,8	6,6	27,9	
		-1	53	4,8	8,3	36,2	
		luottaa yhtä paljon	347	31,7	54,3	90,5	
		1	34	3,1	5,3	95,8	
		2	17	1,6	2,7	98,4	
		3	5	,5	,8	99,2	
		4	3	,3	,5	99,7	
		luottaa 0 EU, 5 kans	2	,2	,3	100,0	
		Total	639	58,4	100,0		
		Missing	System	456	41,6		
		Total		1095	100,0		

toimivaltuudet summa

NATIONALITY: ITALY			Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Not mentioned	Valid	kaikkia vastaan	795	2,5	4,0	4,0
		1	458	1,4	2,3	6,3
		2	623	1,9	3,1	9,5
		3	1031	3,2	5,2	14,7
		4	1420	4,4	7,2	21,8
		5	1713	5,3	8,6	30,5
		6	2238	7,0	11,3	41,7
		7	3251	10,1	16,4	58,1
		kaikkien puolesta	8300	25,9	41,9	100,0
		Total	19829	61,9	100,0	
	Missing	System	12206	38,1		
	Total		32035	100,0		
	Mentioned	Valid	kaikkia vastaan	85	7,8	10,2
1			14	1,3	1,7	11,9
2			29	2,6	3,5	15,4
3			48	4,4	5,8	21,2
4			66	6,0	8,0	29,2
5			56	5,1	6,7	35,9
6			69	6,3	8,3	44,2
7			65	5,9	7,8	52,0
kaikkien puolesta			398	36,3	48,0	100,0
Total			830	75,8	100,0	
Missing		System	265	24,2		
Total			1095	100,0		

luottamus summa

NATIONALITY: LUXEMBOURG			Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent	
Not mentioned	Valid	luottaa 5 EU, 0 kans	911	2,8	6,5	6,5	
		-4	800	2,4	5,7	12,2	
		-3	1171	3,6	8,3	20,5	
		-2	1099	3,3	7,8	28,4	
		-1	1610	4,9	11,5	39,9	
		luottaa yhtä paljon	5243	16,0	37,4	77,2	
		1	1379	4,2	9,8	87,1	
		2	978	3,0	7,0	94,0	
		3	370	1,1	2,6	96,7	
		4	332	1,0	2,4	99,0	
		luottaa 0 EU, 5 kans	136	,4	1,0	100,0	
		Total	14029	42,8	100,0		
		Missing	System	18783	57,2		
		Total		32812	100,0		
Mentioned	Valid	luottaa 5 EU, 0 kans	2	,6	2,1	2,1	
		-4	2	,6	2,1	4,3	
		-3	6	1,9	6,4	10,6	
		-2	5	1,6	5,3	16,0	
		-1	7	2,2	7,4	23,4	
		luottaa yhtä paljon	47	14,8	50,0	73,4	
		1	13	4,1	13,8	87,2	
		2	1	,3	1,1	88,3	
		3	2	,6	2,1	90,4	
		4	2	,6	2,1	92,6	
		luottaa 0 EU, 5 kans	7	2,2	7,4	100,0	
		Total	94	29,6	100,0		
		Missing	System	224	70,4		
		Total		318	100,0		

toimivaltuudet summa

NATIONALITY: LUXEMBOURG			Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Not mentioned	Valid	kaikkia vastaan	874	2,7	4,3	4,3
		1	472	1,4	2,3	6,6
		2	650	2,0	3,2	9,8
		3	1073	3,3	5,2	15,0
		4	1474	4,5	7,2	22,2
		5	1757	5,4	8,6	30,8
		6	2280	6,9	11,2	42,0
		7	3274	10,0	16,0	58,0
		kaikkien puolesta	8585	26,2	42,0	100,0
		Total	20439	62,3	100,0	
	Missing	System	12373	37,7		
	Total		32812	100,0		
	Mentioned	Valid	kaikkia vastaan	6	1,9	2,7
2			2	,6	,9	3,6
3			6	1,9	2,7	6,4
4			12	3,8	5,5	11,8
5			12	3,8	5,5	17,3
6			27	8,5	12,3	29,5
7			42	13,2	19,1	48,6
kaikkien puolesta			113	35,5	51,4	100,0
Total			220	69,2	100,0	
Missing		System	98	30,8		
Total		318	100,0			

luottamus summa

NATIONALITY: NETHERLANDS			Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent	
Not mentioned	Valid	luottaa 5 EU, 0 kans	907	2,8	6,6	6,6	
		-4	796	2,5	5,8	12,3	
		-3	1165	3,6	8,4	20,7	
		-2	1089	3,4	7,9	28,6	
		-1	1581	4,9	11,4	40,1	
		luottaa yhtä paljon	5167	16,1	37,4	77,4	
		1	1341	4,2	9,7	87,1	
		2	951	3,0	6,9	94,0	
		3	362	1,1	2,6	96,6	
		4	328	1,0	2,4	99,0	
		luottaa 0 EU, 5 kans	137	,4	1,0	100,0	
		Total	13824	43,1	100,0		
		Missing	System	18231	56,9		
		Total		32055	100,0		
Mentioned	Valid	luottaa 5 EU, 0 kans	6	,6	2,0	2,0	
		-4	6	,6	2,0	4,0	
		-3	12	1,1	4,0	8,0	
		-2	15	1,4	5,0	13,0	
		-1	36	3,3	12,0	25,1	
		luottaa yhtä paljon	123	11,4	41,1	66,2	
		1	51	4,7	17,1	83,3	
		2	28	2,6	9,4	92,6	
		3	10	,9	3,3	96,0	
		4	6	,6	2,0	98,0	
		luottaa 0 EU, 5 kans	6	,6	2,0	100,0	
		Total	299	27,8	100,0		
		Missing	System	776	72,2		
		Total		1075	100,0		

toimivaltuudet summa

NATIONALITY: NETHERLANDS			Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Not mentioned	Valid	kaikkia vastaan	872	2,7	4,4	4,4
		1	460	1,4	2,3	6,7
		2	631	2,0	3,2	9,9
		3	1045	3,3	5,3	15,1
		4	1430	4,5	7,2	22,3
		5	1698	5,3	8,5	30,9
		6	2200	6,9	11,1	41,9
		7	3163	9,9	15,9	57,9
		kaikkien puolesta	8374	26,1	42,1	100,0
		Total	19873	62,0	100,0	
	Missing	System	12182	38,0		
	Total		32055	100,0		
	Mentioned	Valid	kaikkia vastaan	8	,7	1,0
1			12	1,1	1,5	2,5
2			21	2,0	2,7	5,2
3			34	3,2	4,3	9,5
4			56	5,2	7,1	16,7
5			71	6,6	9,0	25,7
6			107	10,0	13,6	39,3
7			153	14,2	19,5	58,8
kaikkien puolesta			324	30,1	41,2	100,0
Total			786	73,1	100,0	
Missing		System	289	26,9		
Total			1075	100,0		

luottamus summa

NATIONALITY: PORTUGAL			Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent	
Not mentioned	Valid	luottaa 5 EU, 0 kans	882	2,8	6,6	6,6	
		-4	769	2,4	5,7	12,3	
		-3	1131	3,5	8,4	20,7	
		-2	1059	3,3	7,9	28,6	
		-1	1531	4,8	11,4	39,9	
		luottaa yhtä paljon	4964	15,5	36,9	76,8	
		1	1346	4,2	10,0	86,9	
		2	944	3,0	7,0	93,9	
		3	360	1,1	2,7	96,6	
		4	324	1,0	2,4	99,0	
		luottaa 0 EU, 5 kans	140	,4	1,0	100,0	
		Total	13450	42,1	100,0		
		Missing	System	18509	57,9		
		Total		31959	100,0		
Mentioned	Valid	luottaa 5 EU, 0 kans	31	2,6	4,6	4,6	
		-4	33	2,8	4,9	9,5	
		-3	46	3,9	6,8	16,3	
		-2	45	3,8	6,7	23,0	
		-1	86	7,3	12,8	35,8	
		luottaa yhtä paljon	326	27,8	48,4	84,2	
		1	46	3,9	6,8	91,1	
		2	35	3,0	5,2	96,3	
		3	12	1,0	1,8	98,1	
		4	10	,9	1,5	99,6	
		luottaa 0 EU, 5 kans	3	,3	,4	100,0	
		Total	673	57,5	100,0		
		Missing	System	498	42,5		
		Total		1171	100,0		

toimivaltuudet summa

NATIONALITY: PORTUGAL			Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Not mentioned	Valid	kaikkia vastaan	846	2,6	4,3	4,3
		1	463	1,4	2,3	6,6
		2	636	2,0	3,2	9,8
		3	1054	3,3	5,3	15,1
		4	1449	4,5	7,3	22,4
		5	1721	5,4	8,7	31,0
		6	2256	7,1	11,3	42,4
		7	3232	10,1	16,2	58,6
		kaikkien puolesta	8234	25,8	41,4	100,0
		Total	19891	62,2	100,0	
	Missing	System	12068	37,8		
	Total		31959	100,0		
	Mentioned	Valid	kaikkia vastaan	34	2,9	4,4
1			9	,8	1,2	5,6
2			16	1,4	2,1	7,7
3			25	2,1	3,3	10,9
4			37	3,2	4,8	15,8
5			48	4,1	6,3	22,0
6			51	4,4	6,6	28,6
7			84	7,2	10,9	39,6
kaikkien puolesta			464	39,6	60,4	100,0
Total			768	65,6	100,0	
Missing		System	403	34,4		
Total			1171	100,0		

luottamus summa

NATIONALITY: UNITED KINGDOM			Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent	
Not mentioned	Valid	luottaa 5 EU, 0 kans	898	2,8	6,6	6,6	
		-4	781	2,5	5,8	12,4	
		-3	1151	3,6	8,5	20,8	
		-2	1077	3,4	7,9	28,8	
		-1	1566	4,9	11,5	40,3	
		luottaa yhtä paljon	5078	15,9	37,4	77,7	
		1	1319	4,1	9,7	87,4	
		2	915	2,9	6,7	94,2	
		3	351	1,1	2,6	96,8	
		4	305	1,0	2,2	99,0	
		luottaa 0 EU, 5 kans	135	,4	1,0	100,0	
		Total	13576	42,6	100,0		
		Missing	System	18289	57,4		
		Total		31865	100,0		
Mentioned	Valid	luottaa 5 EU, 0 kans	15	1,2	2,7	2,7	
		-4	21	1,7	3,8	6,6	
		-3	26	2,1	4,8	11,3	
		-2	27	2,1	4,9	16,3	
		-1	51	4,0	9,3	25,6	
		luottaa yhtä paljon	212	16,8	38,8	64,4	
		1	73	5,8	13,3	77,7	
		2	64	5,1	11,7	89,4	
		3	21	1,7	3,8	93,2	
		4	29	2,3	5,3	98,5	
		luottaa 0 EU, 5 kans	8	,6	1,5	100,0	
		Total	547	43,2	100,0		
		Missing	System	718	56,8		
		Total		1265	100,0		

toimivaltuudet summa

NATIONALITY: UNITED KINGDOM			Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Not mentioned	Valid	kaikkia vastaan	776	2,4	3,9	3,9
		1	419	1,3	2,1	6,0
		2	600	1,9	3,0	9,0
		3	1037	3,3	5,2	14,2
		4	1433	4,5	7,2	21,4
		5	1681	5,3	8,4	29,9
		6	2229	7,0	11,2	41,1
		7	3189	10,0	16,0	57,1
		kaikkien puolesta	8544	26,8	42,9	100,0
		Total	19908	62,5	100,0	
	Missing	System	11957	37,5		
	Total		31865	100,0		
	Mentioned	Valid	kaikkia vastaan	104	8,2	13,8
1			53	4,2	7,1	20,9
2			52	4,1	6,9	27,8
3			42	3,3	5,6	33,4
4			53	4,2	7,1	40,5
5			88	7,0	11,7	52,2
6			78	6,2	10,4	62,6
7			127	10,0	16,9	79,5
kaikkien puolesta			154	12,2	20,5	100,0
Total			751	59,4	100,0	
Missing		System	514	40,6		
Total			1265	100,0		

luottamus summa

NATIONALITY: AUSTRIA			Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent	
Not mentioned	Valid	luottaa 5 EU, 0 kans	906	2,8	6,7	6,7	
		-4	791	2,5	5,9	12,6	
		-3	1156	3,6	8,6	21,1	
		-2	1057	3,3	7,8	28,9	
		-1	1562	4,9	11,6	40,5	
		luottaa yhtä paljon	5102	15,9	37,8	78,3	
		1	1287	4,0	9,5	87,8	
		2	880	2,7	6,5	94,3	
		3	333	1,0	2,5	96,8	
		4	302	,9	2,2	99,0	
		luottaa 0 EU, 5 kans	135	,4	1,0	100,0	
		Total	13511	42,1	100,0		
		Missing	System	18614	57,9		
		Total		32125	100,0		
Mentioned	Valid	luottaa 5 EU, 0 kans	7	,7	1,1	1,1	
		-4	11	1,1	1,8	2,9	
		-3	21	2,1	3,4	6,4	
		-2	47	4,7	7,7	14,1	
		-1	55	5,5	9,0	23,0	
		luottaa yhtä paljon	188	18,7	30,7	53,8	
		1	105	10,4	17,2	70,9	
		2	99	9,9	16,2	87,1	
		3	39	3,9	6,4	93,5	
		4	32	3,2	5,2	98,7	
		luottaa 0 EU, 5 kans	8	,8	1,3	100,0	
		Total	612	60,9	100,0		
		Missing	System	393	39,1		
		Total		1005	100,0		

toimivaltuudet summa

NATIONALITY: AUSTRIA			Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Not mentioned	Valid	kaikkia vastaan	840	2,6	4,2	4,2
		1	442	1,4	2,2	6,4
		2	606	1,9	3,0	9,5
		3	986	3,1	5,0	14,5
		4	1389	4,3	7,0	21,4
		5	1677	5,2	8,4	29,9
		6	2212	6,9	11,1	41,0
		7	3214	10,0	16,2	57,2
		kaikkien puolesta	8519	26,5	42,8	100,0
		Total	19885	61,9	100,0	
	Missing	System	12240	38,1		
	Total		32125	100,0		
	Mentioned	Valid	kaikkia vastaan	40	4,0	5,2
1			30	3,0	3,9	9,0
2			46	4,6	5,9	15,0
3			93	9,3	12,0	27,0
4			97	9,7	12,5	39,5
5			92	9,2	11,9	51,4
6			95	9,5	12,3	63,7
7			102	10,1	13,2	76,9
kaikkien puolesta			179	17,8	23,1	100,0
Total			774	77,0	100,0	
Missing		System	231	23,0		
Total			1005	100,0		

luottamus summa

NATIONALITY: SWEDEN			Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent	
Not mentioned	Valid	luottaa 5 EU, 0 kans	904	2,8	6,6	6,6	
		-4	796	2,5	5,8	12,3	
		-3	1156	3,6	8,4	20,7	
		-2	1075	3,3	7,8	28,5	
		-1	1558	4,9	11,3	39,8	
		luottaa yhtä paljon	5171	16,1	37,5	77,2	
		1	1361	4,2	9,9	87,1	
		2	960	3,0	7,0	94,1	
		3	357	1,1	2,6	96,7	
		4	325	1,0	2,4	99,0	
		luottaa 0 EU, 5 kans	137	,4	1,0	100,0	
		Total	13800	43,0	100,0		
		Missing	System	18322	57,0		
		Total		32122	100,0		
Mentioned	Valid	luottaa 5 EU, 0 kans	9	,9	2,8	2,8	
		-4	6	,6	1,9	4,6	
		-3	21	2,1	6,5	11,1	
		-2	29	2,9	9,0	20,1	
		-1	59	5,9	18,3	38,4	
		luottaa yhtä paljon	119	11,8	36,8	75,2	
		1	31	3,1	9,6	84,8	
		2	19	1,9	5,9	90,7	
		3	15	1,5	4,6	95,4	
		4	9	,9	2,8	98,1	
		luottaa 0 EU, 5 kans	6	,6	1,9	100,0	
		Total	323	32,0	100,0		
		Missing	System	685	68,0		
		Total		1008	100,0		

toimivaltuudet summa

NATIONALITY: SWEDEN			Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Not mentioned	Valid	kaikkia vastaan	868	2,7	4,3	4,3
		1	449	1,4	2,2	6,6
		2	610	1,9	3,1	9,6
		3	1017	3,2	5,1	14,7
		4	1378	4,3	6,9	21,6
		5	1642	5,1	8,2	29,8
		6	2182	6,8	10,9	40,8
		7	3226	10,0	16,1	56,9
		kaikkien puolesta	8616	26,8	43,1	100,0
		Total	19988	62,2	100,0	
	Missing	System	12134	37,8		
	Total		32122	100,0		
	Mentioned	Valid	kaikkia vastaan	12	1,2	1,8
1			23	2,3	3,4	5,2
2			42	4,2	6,3	11,5
3			62	6,2	9,2	20,7
4			108	10,7	16,1	36,8
5			127	12,6	18,9	55,7
6			125	12,4	18,6	74,4
7			90	8,9	13,4	87,8
kaikkien puolesta			82	8,1	12,2	100,0
Total			671	66,6	100,0	
Missing		System	337	33,4		
Total			1008	100,0		

luottamus summa

NATIONALITY: FINLAND			Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent	
Not mentioned	Valid	luottaa 5 EU, 0 kans	905	2,8	6,6	6,6	
		-4	790	2,5	5,8	12,4	
		-3	1139	3,5	8,3	20,7	
		-2	1069	3,3	7,8	28,5	
		-1	1540	4,8	11,3	39,8	
		luottaa yhtä paljon	5134	16,0	37,5	77,3	
		1	1360	4,2	9,9	87,2	
		2	942	2,9	6,9	94,1	
		3	353	1,1	2,6	96,7	
		4	321	1,0	2,3	99,0	
		luottaa 0 EU, 5 kans	132	,4	1,0	100,0	
		Total	13685	42,6	100,0		
		Missing	System	18429	57,4		
		Total		32114	100,0		
Mentioned	Valid	luottaa 5 EU, 0 kans	8	,8	1,8	1,8	
		-4	12	1,2	2,7	4,6	
		-3	38	3,7	8,7	13,2	
		-2	35	3,4	8,0	21,2	
		-1	77	7,6	17,6	38,8	
		luottaa yhtä paljon	156	15,4	35,6	74,4	
		1	32	3,1	7,3	81,7	
		2	37	3,6	8,4	90,2	
		3	19	1,9	4,3	94,5	
		4	13	1,3	3,0	97,5	
		luottaa 0 EU, 5 kans	11	1,1	2,5	100,0	
		Total	438	43,1	100,0		
		Missing	System	578	56,9		
		Total		1016	100,0		

toimivaltuudet summa

NATIONALITY: FINLAND			Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Not mentioned	Valid	kaikkia vastaan	863	2,7	4,3	4,3
		1	459	1,4	2,3	6,6
		2	621	1,9	3,1	9,7
		3	1040	3,2	5,2	14,9
		4	1422	4,4	7,1	22,0
		5	1672	5,2	8,4	30,4
		6	2213	6,9	11,1	41,4
		7	3191	9,9	15,9	57,4
		kaikkien puolesta	8529	26,6	42,6	100,0
		Total	20010	62,3	100,0	
	Missing	System	12104	37,7		
	Total		32114	100,0		
	Mentioned	Valid	kaikkia vastaan	17	1,7	2,6
1			13	1,3	2,0	4,6
2			31	3,1	4,8	9,4
3			39	3,8	6,0	15,4
4			64	6,3	9,9	25,3
5			97	9,5	14,9	40,2
6			94	9,3	14,5	54,7
7			125	12,3	19,3	74,0
kaikkien puolesta			169	16,6	26,0	100,0
Total			649	63,9	100,0	
Missing		System	367	36,1		
Total			1016	100,0		

luottamus summa

NATIONALITY: CYPRUS			Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent	
Not mentioned	Valid	luottaa 5 EU, 0 kans	901	2,8	6,5	6,5	
		-4	791	2,4	5,7	12,2	
		-3	1156	3,5	8,3	20,5	
		-2	1083	3,3	7,8	28,3	
		-1	1588	4,9	11,4	39,7	
		luottaa yhtä paljon	5206	16,0	37,5	77,2	
		1	1372	4,2	9,9	87,0	
		2	967	3,0	7,0	94,0	
		3	362	1,1	2,6	96,6	
		4	331	1,0	2,4	99,0	
		luottaa 0 EU, 5 kans	141	,4	1,0	100,0	
		Total	13898	42,7	100,0		
		Missing	System	18674	57,3		
		Total		32572	100,0		
Mentioned	Valid	luottaa 5 EU, 0 kans	12	2,2	5,3	5,3	
		-4	11	2,0	4,9	10,2	
		-3	21	3,8	9,3	19,6	
		-2	21	3,8	9,3	28,9	
		-1	29	5,2	12,9	41,8	
		luottaa yhtä paljon	84	15,1	37,3	79,1	
		1	20	3,6	8,9	88,0	
		2	12	2,2	5,3	93,3	
		3	10	1,8	4,4	97,8	
		4	3	,5	1,3	99,1	
		luottaa 0 EU, 5 kans	2	,4	,9	100,0	
		Total	225	40,3	100,0		
		Missing	System	333	59,7		
		Total		558	100,0		

toimivaltuudet summa

NATIONALITY: CYPRUS			Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Not mentioned	Valid	kaikkia vastaan	872	2,7	4,3	4,3
		1	464	1,4	2,3	6,6
		2	648	2,0	3,2	9,8
		3	1078	3,3	5,3	15,1
		4	1479	4,5	7,3	22,4
		5	1754	5,4	8,7	31,0
		6	2286	7,0	11,3	42,3
		7	3242	10,0	16,0	58,3
		kaikkien puolesta	8451	25,9	41,7	100,0
		Total	20274	62,2	100,0	
	Missing	System	12298	37,8		
	Total		32572	100,0		
	Mentioned	Valid	kaikkia vastaan	8	1,4	2,1
1			8	1,4	2,1	4,2
2			4	,7	1,0	5,2
3			1	,2	,3	5,5
4			7	1,3	1,8	7,3
5			15	2,7	3,9	11,2
6			21	3,8	5,5	16,6
7			74	13,3	19,2	35,8
kaikkien puolesta			247	44,3	64,2	100,0
Total			385	69,0	100,0	
Missing		System	173	31,0		
Total			558	100,0		

luottamus summa

NATIONALITY: CZECH REPUBLIC			Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent	
Not mentioned	Valid	luottaa 5 EU, 0 kans	901	2,8	6,6	6,6	
		-4	780	2,4	5,8	12,4	
		-3	1124	3,5	8,3	20,7	
		-2	1051	3,3	7,8	28,4	
		-1	1564	4,9	11,5	40,0	
		luottaa yhtä paljon	5091	15,9	37,6	77,5	
		1	1313	4,1	9,7	87,2	
		2	919	2,9	6,8	94,0	
		3	348	1,1	2,6	96,6	
		4	325	1,0	2,4	99,0	
		luottaa 0 EU, 5 kans	141	,4	1,0	100,0	
		Total	13557	42,3	100,0		
		Missing	System	18529	57,7		
		Total		32086	100,0		
Mentioned	Valid	luottaa 5 EU, 0 kans	12	1,1	2,1	2,1	
		-4	22	2,1	3,9	6,0	
		-3	53	5,1	9,4	15,4	
		-2	53	5,1	9,4	24,7	
		-1	53	5,1	9,4	34,1	
		luottaa yhtä paljon	199	19,1	35,2	69,3	
		1	79	7,6	14,0	83,2	
		2	60	5,7	10,6	93,8	
		3	24	2,3	4,2	98,1	
		4	9	,9	1,6	99,6	
		luottaa 0 EU, 5 kans	2	,2	,4	100,0	
		Total	566	54,2	100,0		
		Missing	System	478	45,8		
		Total		1044	100,0		

toimivaltuudet summa

NATIONALITY: CZECH REPUBLIC			Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Not mentioned	Valid	kaikkia vastaan	822	2,6	4,1	4,1
		1	433	1,3	2,2	6,3
		2	601	1,9	3,0	9,3
		3	993	3,1	5,0	14,3
		4	1402	4,4	7,1	21,4
		5	1669	5,2	8,4	29,8
		6	2195	6,8	11,0	40,8
		7	3164	9,9	15,9	56,8
		kaikkien puolesta	8593	26,8	43,2	100,0
		Total	19872	61,9	100,0	
	Missing	System	12214	38,1		
	Total		32086	100,0		
	Mentioned	Valid	kaikkia vastaan	58	5,6	7,4
1			39	3,7	5,0	12,3
2			51	4,9	6,5	18,8
3			86	8,2	10,9	29,7
4			84	8,0	10,7	40,4
5			100	9,6	12,7	53,1
6			112	10,7	14,2	67,3
7			152	14,6	19,3	86,7
kaikkien puolesta			105	10,1	13,3	100,0
Total			787	75,4	100,0	
Missing		System	257	24,6		
Total			1044	100,0		

luottamus summa

NATIONALITY: ESTONIA			Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent	
Not mentioned	Valid	luottaa 5 EU, 0 kans	903	2,8	6,5	6,5	
		-4	781	2,4	5,7	12,2	
		-3	1133	3,5	8,2	20,4	
		-2	1074	3,3	7,8	28,2	
		-1	1554	4,8	11,3	39,5	
		luottaa yhtä paljon	5184	16,2	37,6	77,1	
		1	1366	4,3	9,9	87,0	
		2	962	3,0	7,0	94,0	
		3	364	1,1	2,6	96,6	
		4	328	1,0	2,4	99,0	
		luottaa 0 EU, 5 kans	139	,4	1,0	100,0	
		Total	13788	43,0	100,0		
		Missing	System	18302	57,0		
		Total		32090	100,0		
Mentioned	Valid	luottaa 5 EU, 0 kans	10	1,0	3,0	3,0	
		-4	21	2,0	6,3	9,3	
		-3	44	4,2	13,1	22,4	
		-2	30	2,9	9,0	31,3	
		-1	63	6,1	18,8	50,1	
		luottaa yhtä paljon	106	10,2	31,6	81,8	
		1	26	2,5	7,8	89,6	
		2	17	1,6	5,1	94,6	
		3	8	,8	2,4	97,0	
		4	6	,6	1,8	98,8	
		luottaa 0 EU, 5 kans	4	,4	1,2	100,0	
		Total	335	32,2	100,0		
		Missing	System	705	67,8		
		Total		1040	100,0		

toimivaltuudet summa

NATIONALITY: ESTONIA			Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Not mentioned	Valid	kaikkia vastaan	873	2,7	4,4	4,4
		1	467	1,5	2,3	6,7
		2	644	2,0	3,2	9,9
		3	1065	3,3	5,3	15,3
		4	1470	4,6	7,4	22,6
		5	1715	5,3	8,6	31,2
		6	2229	6,9	11,2	42,4
		7	3150	9,8	15,8	58,1
		kaikkien puolesta	8361	26,1	41,9	100,0
		Total	19974	62,2	100,0	
	Missing	System	12116	37,8		
	Total		32090	100,0		
	Mentioned	Valid	kaikkia vastaan	7	,7	1,0
1			5	,5	,7	1,8
2			8	,8	1,2	2,9
3			14	1,3	2,0	5,0
4			16	1,5	2,3	7,3
5			54	5,2	7,9	15,2
6			78	7,5	11,4	26,6
7			166	16,0	24,2	50,8
kaikkien puolesta			337	32,4	49,2	100,0
Total			685	65,9	100,0	
Missing		System	355	34,1		
Total			1040	100,0		

luottamus summa

NATIONALITY: HUNGARY			Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent	
Not mentioned	Valid	luottaa 5 EU, 0 kans	871	2,7	6,5	6,5	
		-4	762	2,4	5,7	12,2	
		-3	1126	3,5	8,4	20,6	
		-2	1063	3,3	7,9	28,5	
		-1	1523	4,8	11,4	39,9	
		luottaa yhtä paljon	5049	15,8	37,7	77,6	
		1	1344	4,2	10,0	87,6	
		2	917	2,9	6,8	94,4	
		3	336	1,0	2,5	97,0	
		4	278	,9	2,1	99,0	
		luottaa 0 EU, 5 kans	130	,4	1,0	100,0	
		Total	13399	41,8	100,0		
		Missing	System	18638	58,2		
		Total		32037	100,0		
Mentioned	Valid	luottaa 5 EU, 0 kans	42	3,8	5,8	5,8	
		-4	40	3,7	5,5	11,3	
		-3	51	4,7	7,0	18,4	
		-2	41	3,8	5,7	24,0	
		-1	94	8,6	13,0	37,0	
		luottaa yhtä paljon	241	22,0	33,3	70,3	
		1	48	4,4	6,6	76,9	
		2	62	5,7	8,6	85,5	
		3	36	3,3	5,0	90,5	
		4	56	5,1	7,7	98,2	
		luottaa 0 EU, 5 kans	13	1,2	1,8	100,0	
		Total	724	66,2	100,0		
		Missing	System	369	33,8		
		Total		1093	100,0		

toimivaltuudet summa

NATIONALITY: HUNGARY			Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Not mentioned	Valid	kaikkia vastaan	848	2,6	4,3	4,3
		1	448	1,4	2,3	6,6
		2	618	1,9	3,1	9,7
		3	1020	3,2	5,2	14,8
		4	1406	4,4	7,1	21,9
		5	1659	5,2	8,4	30,3
		6	2186	6,8	11,0	41,4
		7	3204	10,0	16,2	57,6
		kaikkien puolesta	8397	26,2	42,4	100,0
		Total	19786	61,8	100,0	
	Missing	System	12251	38,2		
	Total		32037	100,0		
	Mentioned	Valid	kaikkia vastaan	32	2,9	3,7
1			24	2,2	2,7	6,4
2			34	3,1	3,9	10,3
3			59	5,4	6,8	17,1
4			80	7,3	9,2	26,2
5			110	10,1	12,6	38,8
6			121	11,1	13,9	52,7
7			112	10,2	12,8	65,5
kaikkien puolesta			301	27,5	34,5	100,0
Total			873	79,9	100,0	
Missing		System	220	20,1		
Total			1093	100,0		

luottamus summa

NATIONALITY: LATVIA			Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent	
Not mentioned	Valid	luottaa 5 EU, 0 kans	873	2,7	6,4	6,4	
		-4	754	2,3	5,5	11,9	
		-3	1134	3,5	8,3	20,2	
		-2	1066	3,3	7,8	28,0	
		-1	1575	4,9	11,5	39,5	
		luottaa yhtä paljon	5137	16,0	37,6	77,1	
		1	1331	4,1	9,7	86,9	
		2	957	3,0	7,0	93,9	
		3	366	1,1	2,7	96,6	
		4	329	1,0	2,4	99,0	
		luottaa 0 EU, 5 kans	142	,4	1,0	100,0	
		Total	13664	42,6	100,0		
		Missing	System	18438	57,4		
		Total		32102	100,0		
Mentioned	Valid	luottaa 5 EU, 0 kans	40	3,9	8,7	8,7	
		-4	48	4,7	10,5	19,2	
		-3	43	4,2	9,4	28,5	
		-2	38	3,7	8,3	36,8	
		-1	42	4,1	9,2	46,0	
		luottaa yhtä paljon	153	14,9	33,3	79,3	
		1	61	5,9	13,3	92,6	
		2	22	2,1	4,8	97,4	
		3	6	,6	1,3	98,7	
		4	5	,5	1,1	99,8	
		luottaa 0 EU, 5 kans	1	,1	,2	100,0	
		Total	459	44,6	100,0		
		Missing	System	569	55,4		
		Total		1028	100,0		

toimivaltuudet summa

NATIONALITY: LATVIA			Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Not mentioned	Valid	kaikkia vastaan	873	2,7	4,4	4,4
		1	456	1,4	2,3	6,7
		2	639	2,0	3,2	9,9
		3	1068	3,3	5,4	15,3
		4	1447	4,5	7,3	22,5
		5	1715	5,3	8,6	31,1
		6	2201	6,9	11,1	42,2
		7	3166	9,9	15,9	58,1
		kaikkien puolesta	8340	26,0	41,9	100,0
		Total	19905	62,0	100,0	
	Missing	System	12197	38,0		
	Total		32102	100,0		
	Mentioned	Valid	kaikkia vastaan	7	,7	,9
1			16	1,6	2,1	3,1
2			13	1,3	1,7	4,8
3			11	1,1	1,5	6,2
4			39	3,8	5,2	11,4
5			54	5,3	7,2	18,6
6			106	10,3	14,1	32,6
7			150	14,6	19,9	52,5
kaikkien puolesta			358	34,8	47,5	100,0
Total			754	73,3	100,0	
Missing		System	274	26,7		
Total			1028	100,0		

luottamus summa

NATIONALITY: LITHUANIA			Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent	
Not mentioned	Valid	luottaa 5 EU, 0 kans	865	2,7	6,3	6,3	
		-4	743	2,3	5,4	11,7	
		-3	1104	3,4	8,1	19,8	
		-2	1028	3,2	7,5	27,3	
		-1	1574	4,9	11,5	38,8	
		luottaa yhtä paljon	5209	16,2	38,0	76,9	
		1	1367	4,3	10,0	86,8	
		2	964	3,0	7,0	93,9	
		3	363	1,1	2,7	96,5	
		4	332	1,0	2,4	99,0	
		luottaa 0 EU, 5 kans	143	,4	1,0	100,0	
		Total	13692	42,7	100,0		
		Missing	System	18407	57,3		
		Total		32099	100,0		
Mentioned	Valid	luottaa 5 EU, 0 kans	48	4,7	11,1	11,1	
		-4	59	5,7	13,7	24,8	
		-3	73	7,1	16,9	41,8	
		-2	76	7,4	17,6	59,4	
		-1	43	4,2	10,0	69,4	
		luottaa yhtä paljon	81	7,9	18,8	88,2	
		1	25	2,4	5,8	94,0	
		2	15	1,5	3,5	97,4	
		3	9	,9	2,1	99,5	
		4	2	,2	,5	100,0	
		Total	431	41,8	100,0		
		Missing	System	600	58,2		
		Total		1031	100,0		

toimivaltuudet summa

NATIONALITY: LITHUANIA			Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Not mentioned	Valid	kaikkia vastaan	875	2,7	4,4	4,4
		1	463	1,4	2,3	6,7
		2	640	2,0	3,2	9,9
		3	1064	3,3	5,3	15,3
		4	1466	4,6	7,4	22,6
		5	1742	5,4	8,7	31,4
		6	2239	7,0	11,2	42,6
		7	3170	9,9	15,9	58,6
		kaikkien puolesta	8250	25,7	41,4	100,0
		Total	19909	62,0	100,0	
	Missing	System	12190	38,0		
	Total		32099	100,0		
	Mentioned	Valid	kaikkia vastaan	5	,5	,7
1			9	,9	1,2	1,9
2			12	1,2	1,6	3,5
3			15	1,5	2,0	5,5
4			20	1,9	2,7	8,1
5			27	2,6	3,6	11,7
6			68	6,6	9,1	20,8
7			146	14,2	19,5	40,3
kaikkien puolesta			448	43,5	59,7	100,0
Total			750	72,7	100,0	
Missing		System	281	27,3		
Total			1031	100,0		

luottamus summa

NATIONALITY: MALTA			Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent	
Not mentioned	Valid	luottaa 5 EU, 0 kans	875	2,7	6,3	6,3	
		-4	791	2,4	5,7	12,0	
		-3	1163	3,6	8,4	20,3	
		-2	1093	3,3	7,9	28,2	
		-1	1588	4,9	11,4	39,6	
		luottaa yhtä paljon	5218	16,0	37,5	77,2	
		1	1383	4,2	9,9	87,1	
		2	966	3,0	6,9	94,1	
		3	365	1,1	2,6	96,7	
		4	330	1,0	2,4	99,1	
		luottaa 0 EU, 5 kans	132	,4	,9	100,0	
		Total	13904	42,6	100,0		
		Missing	System	18726	57,4		
		Total		32630	100,0		
Mentioned	Valid	luottaa 5 EU, 0 kans	38	7,6	17,4	17,4	
		-4	11	2,2	5,0	22,4	
		-3	14	2,8	6,4	28,8	
		-2	11	2,2	5,0	33,8	
		-1	29	5,8	13,2	47,0	
		luottaa yhtä paljon	72	14,4	32,9	79,9	
		1	9	1,8	4,1	84,0	
		2	13	2,6	5,9	90,0	
		3	7	1,4	3,2	93,2	
		4	4	,8	1,8	95,0	
		luottaa 0 EU, 5 kans	11	2,2	5,0	100,0	
		Total	219	43,8	100,0		
		Missing	System	281	56,2		
		Total		500	100,0		

toimivaltuudet summa

NATIONALITY: MALTA			Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Not mentioned	Valid	kaikkia vastaan	864	2,6	4,3	4,3
		1	467	1,4	2,3	6,5
		2	643	2,0	3,2	9,7
		3	1058	3,2	5,2	14,9
		4	1464	4,5	7,2	22,1
		5	1748	5,4	8,6	30,7
		6	2280	7,0	11,2	41,9
		7	3270	10,0	16,1	58,0
		kaikkien puolesta	8530	26,1	42,0	100,0
		Total	20324	62,3	100,0	
	Missing	System	12306	37,7		
	Total		32630	100,0		
	Mentioned	Valid	kaikkia vastaan	16	3,2	4,8
1			5	1,0	1,5	6,3
2			9	1,8	2,7	9,0
3			21	4,2	6,3	15,2
4			22	4,4	6,6	21,8
5			21	4,2	6,3	28,1
6			27	5,4	8,1	36,1
7			46	9,2	13,7	49,9
kaikkien puolesta			168	33,6	50,1	100,0
Total			335	67,0	100,0	
Missing		System	165	33,0		
Total			500	100,0		

luottamus summa

NATIONALITY: POLAND			Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent	
Not mentioned	Valid	luottaa 5 EU, 0 kans	874	2,7	6,4	6,4	
		-4	762	2,4	5,6	12,0	
		-3	1128	3,5	8,3	20,2	
		-2	1062	3,3	7,8	28,0	
		-1	1586	4,9	11,6	39,6	
		luottaa yhtä paljon	5137	16,0	37,6	77,2	
		1	1350	4,2	9,9	87,1	
		2	953	3,0	7,0	94,1	
		3	360	1,1	2,6	96,7	
		4	319	1,0	2,3	99,0	
		luottaa 0 EU, 5 kans	131	,4	1,0	100,0	
		Total	13662	42,6	100,0		
		Missing	System	18393	57,4		
		Total		32055	100,0		
Mentioned	Valid	luottaa 5 EU, 0 kans	39	3,6	8,5	8,5	
		-4	40	3,7	8,7	17,1	
		-3	49	4,6	10,6	27,8	
		-2	42	3,9	9,1	36,9	
		-1	31	2,9	6,7	43,6	
		luottaa yhtä paljon	153	14,2	33,2	76,8	
		1	42	3,9	9,1	85,9	
		2	26	2,4	5,6	91,5	
		3	12	1,1	2,6	94,1	
		4	15	1,4	3,3	97,4	
		luottaa 0 EU, 5 kans	12	1,1	2,6	100,0	
		Total	461	42,9	100,0		
		Missing	System	614	57,1		
		Total		1075	100,0		

toimivaltuudet summa

NATIONALITY: POLAND			Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Not mentioned	Valid	kaikkia vastaan	848	2,6	4,3	4,3
		1	451	1,4	2,3	6,5
		2	620	1,9	3,1	9,7
		3	1030	3,2	5,2	14,8
		4	1428	4,5	7,2	22,0
		5	1705	5,3	8,6	30,6
		6	2193	6,8	11,0	41,6
		7	3144	9,8	15,8	57,4
		kaikkien puolesta	8466	26,4	42,6	100,0
		Total	19885	62,0	100,0	
	Missing	System	12170	38,0		
	Total		32055	100,0		
	Mentioned	Valid	kaikkia vastaan	32	3,0	4,1
1			21	2,0	2,7	6,8
2			32	3,0	4,1	11,0
3			49	4,6	6,3	17,3
4			58	5,4	7,5	24,8
5			64	6,0	8,3	33,1
6			114	10,6	14,7	47,8
7			172	16,0	22,2	70,0
kaikkien puolesta			232	21,6	30,0	100,0
Total			774	72,0	100,0	
Missing		System	301	28,0		
Total			1075	100,0		

luottamus summa

NATIONALITY: SLOVAKIA			Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent	
Not mentioned	Valid	luottaa 5 EU, 0 kans	835	2,6	6,2	6,2	
		-4	774	2,4	5,7	11,9	
		-3	1138	3,5	8,4	20,2	
		-2	1077	3,4	7,9	28,2	
		-1	1579	4,9	11,6	39,8	
		luottaa yhtä paljon	5051	15,7	37,2	77,0	
		1	1374	4,3	10,1	87,1	
		2	940	2,9	6,9	94,1	
		3	364	1,1	2,7	96,7	
		4	303	,9	2,2	99,0	
		luottaa 0 EU, 5 kans	139	,4	1,0	100,0	
		Total	13574	42,3	100,0		
		Missing	System	18521	57,7		
		Total		32095	100,0		
Mentioned	Valid	luottaa 5 EU, 0 kans	78	7,5	14,2	14,2	
		-4	28	2,7	5,1	19,3	
		-3	39	3,8	7,1	26,4	
		-2	27	2,6	4,9	31,3	
		-1	38	3,7	6,9	38,3	
		luottaa yhtä paljon	239	23,1	43,5	81,8	
		1	18	1,7	3,3	85,1	
		2	39	3,8	7,1	92,2	
		3	8	,8	1,5	93,6	
		4	31	3,0	5,6	99,3	
		luottaa 0 EU, 5 kans	4	,4	,7	100,0	
		Total	549	53,0	100,0		
		Missing	System	486	47,0		
		Total		1035	100,0		

toimivaltuudet summa

NATIONALITY: SLOVAKIA			Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Not mentioned	Valid	kaikkia vastaan	820	2,6	4,1	4,1
		1	457	1,4	2,3	6,4
		2	621	1,9	3,1	9,6
		3	1032	3,2	5,2	14,8
		4	1434	4,5	7,2	22,0
		5	1722	5,4	8,7	30,7
		6	2211	6,9	11,1	41,8
		7	3171	9,9	16,0	57,8
		kaikkien puolesta	8375	26,1	42,2	100,0
		Total	19843	61,8	100,0	
	Missing	System	12252	38,2		
	Total		32095	100,0		
	Mentioned	Valid	kaikkia vastaan	60	5,8	7,4
1			15	1,4	1,8	9,2
2			31	3,0	3,8	13,0
3			47	4,5	5,8	18,8
4			52	5,0	6,4	25,1
5			47	4,5	5,8	30,9
6			96	9,3	11,8	42,6
7			145	14,0	17,8	60,4
kaikkien puolesta			323	31,2	39,6	100,0
Total			816	78,8	100,0	
Missing		System	219	21,2		
Total			1035	100,0		

luottamus summa

NATIONALITY: SLOVENIA			Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent	
Not mentioned	Valid	luottaa 5 EU, 0 kans	874	2,7	6,5	6,5	
		-4	778	2,4	5,8	12,2	
		-3	1135	3,5	8,4	20,6	
		-2	1074	3,3	8,0	28,6	
		-1	1545	4,8	11,4	40,0	
		luottaa yhtä paljon	5025	15,7	37,2	77,2	
		1	1310	4,1	9,7	86,9	
		2	938	2,9	6,9	93,9	
		3	362	1,1	2,7	96,6	
		4	324	1,0	2,4	99,0	
		luottaa 0 EU, 5 kans	139	,4	1,0	100,0	
		Total	13504	42,1	100,0		
		Missing	System	18588	57,9		
		Total		32092	100,0		
Mentioned	Valid	luottaa 5 EU, 0 kans	39	3,8	6,3	6,3	
		-4	24	2,3	3,9	10,2	
		-3	42	4,0	6,8	17,0	
		-2	30	2,9	4,8	21,8	
		-1	72	6,9	11,6	33,4	
		luottaa yhtä paljon	265	25,5	42,8	76,3	
		1	82	7,9	13,2	89,5	
		2	41	3,9	6,6	96,1	
		3	10	1,0	1,6	97,7	
		4	10	1,0	1,6	99,4	
		luottaa 0 EU, 5 kans	4	,4	,6	100,0	
		Total	619	59,6	100,0		
		Missing	System	419	40,4		
		Total		1038	100,0		

toimivaltuudet summa

NATIONALITY: SLOVENIA			Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Not mentioned	Valid	kaikkia vastaan	831	2,6	4,2	4,2
		1	459	1,4	2,3	6,5
		2	630	2,0	3,2	9,7
		3	1060	3,3	5,4	15,1
		4	1450	4,5	7,3	22,4
		5	1720	5,4	8,7	31,1
		6	2240	7,0	11,3	42,5
		7	3219	10,0	16,3	58,8
		kaikkien puolesta	8143	25,4	41,2	100,0
		Total	19752	61,5	100,0	
	Missing	System	12340	38,5		
	Total		32092	100,0		
	Mentioned	Valid	kaikkia vastaan	49	4,7	5,4
1			13	1,3	1,4	6,8
2			22	2,1	2,4	9,3
3			19	1,8	2,1	11,4
4			36	3,5	4,0	15,3
5			49	4,7	5,4	20,7
6			67	6,5	7,4	28,1
7			97	9,3	10,7	38,8
kaikkien puolesta			555	53,5	61,2	100,0
Total			907	87,4	100,0	
Missing		System	131	12,6		
Total			1038	100,0		

luottamus summa

NATIONALITY: BULGARIA			Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent	
Not mentioned	Valid	luottaa 5 EU, 0 kans	866	2,7	6,3	6,3	
		-4	752	2,3	5,5	11,8	
		-3	1133	3,5	8,3	20,1	
		-2	1065	3,3	7,8	27,9	
		-1	1565	4,9	11,5	39,4	
		luottaa yhtä paljon	5109	15,9	37,4	76,8	
		1	1370	4,3	10,0	86,8	
		2	967	3,0	7,1	93,9	
		3	364	1,1	2,7	96,5	
		4	331	1,0	2,4	99,0	
		luottaa 0 EU, 5 kans	142	,4	1,0	100,0	
		Total	13664	42,6	100,0		
		Missing	System	18402	57,4		
		Total		32066	100,0		
Mentioned	Valid	luottaa 5 EU, 0 kans	47	4,4	10,2	10,2	
		-4	50	4,7	10,9	21,1	
		-3	44	4,1	9,6	30,7	
		-2	39	3,7	8,5	39,2	
		-1	52	4,9	11,3	50,5	
		luottaa yhtä paljon	181	17,0	39,4	90,0	
		1	22	2,1	4,8	94,8	
		2	12	1,1	2,6	97,4	
		3	8	,8	1,7	99,1	
		4	3	,3	,7	99,8	
		luottaa 0 EU, 5 kans	1	,1	,2	100,0	
		Total	459	43,1	100,0		
		Missing	System	605	56,9		
		Total		1064	100,0		

toimivaltuudet summa

NATIONALITY: BULGARIA			Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Not mentioned	Valid	kaikkia vastaan	854	2,7	4,3	4,3
		1	447	1,4	2,2	6,5
		2	636	2,0	3,2	9,7
		3	1057	3,3	5,3	14,9
		4	1444	4,5	7,2	22,1
		5	1732	5,4	8,6	30,8
		6	2239	7,0	11,2	41,9
		7	3188	9,9	15,9	57,8
		kaikkien puolesta	8467	26,4	42,2	100,0
		Total	20064	62,6	100,0	
	Missing	System	12002	37,4		
	Total		32066	100,0		
	Mentioned	Valid	kaikkia vastaan	26	2,4	4,4
1			25	2,3	4,2	8,6
2			16	1,5	2,7	11,3
3			22	2,1	3,7	15,0
4			42	3,9	7,1	22,0
5			37	3,5	6,2	28,2
6			68	6,4	11,4	39,7
7			128	12,0	21,5	61,2
kaikkien puolesta			231	21,7	38,8	100,0
Total			595	55,9	100,0	
Missing		System	469	44,1		
Total			1064	100,0		

luottamus summa

NATIONALITY: ROMANIA			Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent	
Not mentioned	Valid	luottaa 5 EU, 0 kans	802	2,5	6,0	6,0	
		-4	740	2,3	5,5	11,5	
		-3	1100	3,4	8,2	19,7	
		-2	1029	3,2	7,7	27,4	
		-1	1522	4,7	11,4	38,8	
		luottaa yhtä paljon	5093	15,9	38,0	76,8	
		1	1326	4,1	9,9	86,7	
		2	944	2,9	7,1	93,8	
		3	364	1,1	2,7	96,5	
		4	328	1,0	2,5	99,0	
		luottaa 0 EU, 5 kans	139	,4	1,0	100,0	
		Total	13387	41,8	100,0		
		Missing	System	18658	58,2		
		Total		32045	100,0		
Mentioned	Valid	luottaa 5 EU, 0 kans	111	10,2	15,1	15,1	
		-4	62	5,7	8,4	23,5	
		-3	77	7,1	10,5	34,0	
		-2	75	6,9	10,2	44,2	
		-1	95	8,8	12,9	57,1	
		luottaa yhtä paljon	197	18,2	26,8	83,8	
		1	66	6,1	9,0	92,8	
		2	35	3,2	4,8	97,6	
		3	8	,7	1,1	98,6	
		4	6	,6	,8	99,5	
		luottaa 0 EU, 5 kans	4	,4	,5	100,0	
		Total	736	67,8	100,0		
		Missing	System	349	32,2		
		Total		1085	100,0		

toimivaltuudet summa

NATIONALITY: ROMANIA			Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent	
Not mentioned	Valid	kaikkia vastaan	860	2,7	4,3	4,3	
		1	457	1,4	2,3	6,7	
		2	625	2,0	3,2	9,8	
		3	990	3,1	5,0	14,8	
		4	1380	4,3	7,0	21,8	
		5	1680	5,2	8,5	30,3	
		6	2243	7,0	11,3	41,6	
		7	3249	10,1	16,4	58,0	
		kaikkien puolesta	8315	25,9	42,0	100,0	
		Total	19799	61,8	100,0		
		Missing	System	12246	38,2		
		Total		32045	100,0		
	Mentioned	Valid	kaikkia vastaan	20	1,8	2,3	2,3
1			15	1,4	1,7	4,1	
2			27	2,5	3,1	7,2	
3			89	8,2	10,3	17,6	
4			106	9,8	12,3	29,9	
5			89	8,2	10,3	40,2	
6			64	5,9	7,4	47,7	
7			67	6,2	7,8	55,5	
kaikkien puolesta			383	35,3	44,5	100,0	
Total			860	79,3	100,0		
Missing			System	225	20,7		
Total				1085	100,0		

luottamus summa

NATIONALITY: CROATIA			Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent	
Not mentioned	Valid	luottaa 5 EU, 0 kans	814	2,5	6,1	6,1	
		-4	737	2,3	5,5	11,6	
		-3	1104	3,4	8,3	19,9	
		-2	1029	3,2	7,7	27,6	
		-1	1531	4,8	11,5	39,0	
		luottaa yhtä paljon	4992	15,6	37,4	76,4	
		1	1351	4,2	10,1	86,5	
		2	965	3,0	7,2	93,7	
		3	366	1,1	2,7	96,5	
		4	332	1,0	2,5	99,0	
		luottaa 0 EU, 5 kans	139	,4	1,0	100,0	
		Total	13360	41,7	100,0		
		Missing	System	18668	58,3		
		Total		32028	100,0		
Mentioned	Valid	luottaa 5 EU, 0 kans	99	9,0	13,0	13,0	
		-4	65	5,9	8,5	21,5	
		-3	73	6,6	9,6	31,1	
		-2	75	6,8	9,8	40,9	
		-1	86	7,8	11,3	52,2	
		luottaa yhtä paljon	298	27,0	39,1	91,2	
		1	41	3,7	5,4	96,6	
		2	14	1,3	1,8	98,4	
		3	6	,5	,8	99,2	
		4	2	,2	,3	99,5	
		luottaa 0 EU, 5 kans	4	,4	,5	100,0	
		Total	763	69,2	100,0		
		Missing	System	339	30,8		
		Total		1102	100,0		

toimivaltuudet summa

NATIONALITY: CROATIA			Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Not mentioned	Valid	kaikkia vastaan	830	2,6	4,2	4,2
		1	452	1,4	2,3	6,5
		2	614	1,9	3,1	9,6
		3	995	3,1	5,0	14,7
		4	1382	4,3	7,0	21,7
		5	1666	5,2	8,4	30,1
		6	2185	6,8	11,1	41,2
		7	3188	10,0	16,2	57,4
		kaikkien puolesta	8406	26,2	42,6	100,0
		Total	19718	61,6	100,0	
	Missing	System	12310	38,4		
	Total		32028	100,0		
	Mentioned	Valid	kaikkia vastaan	50	4,5	5,3
1			20	1,8	2,1	7,4
2			38	3,4	4,0	11,5
3			84	7,6	8,9	20,4
4			104	9,4	11,1	31,5
5			103	9,3	10,9	42,4
6			122	11,1	13,0	55,4
7			128	11,6	13,6	69,0
kaikkien puolesta			292	26,5	31,0	100,0
Total			941	85,4	100,0	
Missing		System	161	14,6		
Total			1102	100,0		